

Návrh metodické příručky k pracovní a sociálně právním aspektům rodičovství při narození dítěte

Bc. Jana Šilhánová

Diplomová práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jana Šilhánová**
Osobní číslo: **M16480**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Návrh metodické příručky k pracovně a sociálně právním aspektům rodičovství při narození dítěte**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Zpracujte teoretické aspekty pracovně a sociálně právních aspektů rodičovství při narození dítěte.
- Podejte současnou legislativní úpravu pracovních sociálních aspektů rodičovství při narození dítěte.

II. Praktická část

- Analyzujte a zpracujte případové studie o pracovně a sociálně právních aspektech rodičovství při narození dítěte a realizujte rozhovory s příslušnými aktery ve veřejné správě.
- Zpracujte získané výstupy a na základě nich proveďte diskurz o pracovně a sociálně právních aspektech rodičovství při narození dítěte.
- Na základě získaných dat navrhnete metodickou příručku vztahující se k výše uvedené problematice.

Závěr

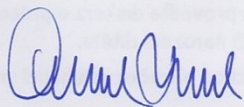
Rozsah diplomové práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

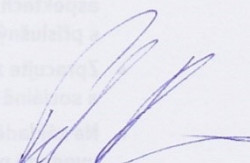
BURDOVÁ, Eva, Zdeněk SCHMIED a Marta ŽENÍŠKOVÁ. Těhotenství, mateřská a rodičovská dovolená. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008, 160 s. ISBN 978-80-7357-371-3.
LOWDERMILK, Deitra Leonard et al. Maternity & Women's Health Care. 11th ed. St. Louis, MO: Elsevier, 2016, 973 s. ISBN 978-0-323-16918-9.
MITCHELL, Eva et al. Kdo se (po)stará?: Dítě mezi rodinou, státem a trhem. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, 135 s. ISBN 978-80-7330-216-0.
SAXONBERG, Steven, Hana HAŠKOVÁ and Jiří MUDRÁK. The Development of Czech Childcare Policies. 1st ed. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 174 s. ISBN 978-80-7419-101-5.
TOMEŠKOVÁ BARTÁKOVÁ, Helena. Cesta zpátky: Návrat žen po rodičovské dovolené na trh práce v České republice. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 240 s. ISBN 978-80-210-5012-9.

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Libor Šnědar, Ph.D.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: 15. prosince 2017
Termín odevzdání diplomové práce: 17. dubna 2018

Ve Zlíně dne 15. prosince 2017

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

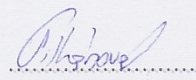
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl jsem seznámen s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s tím, že vyrovnaní případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 13. 4. 2018

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce řeší problematiku aspektů, které mohou ovlivnit rozhodnutí mladých lidí stát se rodiči. Na základě realizovaných rozhovorů s odborníky ve státní správě byl v rámci případových studií proveden odborný diskurz na téma čerpání dávek nemocenského pojištění a státní sociální podpory, kariéry a aspektů souvisejících se sladováním pracovního a rodinného života, a v neposlední řadě byla věnována také pozornost přípravě podkladů pro zápis do knihy narození dítěte na matrice. Hlavním cílem diplomové práce bylo na základě získaných informací sestavení návrhu metodické příručky o pracovně a sociálně právních aspektech rodičovství při narození dítěte, která by měla sloužit pro rodiče jako přehledný a odborný manuál pro orientaci v nové životní situaci.

Klíčová slova:

rodina, rodičovská role, péče o dítě, dávky, bydlení, mzda, matrika, aspekty rodičovství, metodická příručka

ABSTRACT

The present diploma thesis investigates the problems of aspects of having an influence on young potential parents. A professional discourse about collecting unemployment benefits, getting a social support, continuing the career and about the aspects of parent work-life balance has been done based on interviews with government specialists. The thesis also aims at the paperwork needed at the registry office when the baby is born. The main goal of the thesis was to prepare a proposal of the methodical guide about the work and social aspects of parenting after the birth of the baby. This guide aims to be a clear professional manual for parents to help them in their new life situation.

Keywords:

family, parent's role, take care of a child, child benefits, living, wages, registry office, aspects of parenting, methodical guide

Motto:

„Život je plamen, který stále dohořívá, ale pokaždé vzplane, když se narodí dítě.“

George Bernard Shaw

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	12
I TEORETICKÁ ČÁST	14
1 METODY PRÁCE	15
2 TEORETICKÉ PRAMENY PRACOVNĚ A SOCIÁLNĚ PRÁVNÍCH ASPEKTŮ RODIČOVSTVÍ PŘI NAROZENÍ DÍTĚTE	16
2.1 PRÁVO JAKO POJEM, PŮVOD PRÁVA	16
2.2 PRAMENY PRÁVA V NAŠEM PRÁVNÍM SYSTÉMU	17
2.3 SYSTÉM PRÁVA V NAŠICH PODMÍNKÁCH	18
2.4 FUNDAMENTÁLNÍ PILÍŘE PRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY – VÝCHOZÍ ASPEKTY PRO STANOVENÍ LEGISLATIVNÍ ÚPRAVY PRACOVNĚ A SOCIÁLNĚ PRÁVNÍCH ASPEKTŮ RODIČOVSTVÍ	19
2.4.1 Ústava České republiky.....	19
2.4.2 Listina základních práv a svobod	19
3 VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI OBČANSKÉHO PRÁVA	21
3.1 VYBRANÉ PARAGRAFY OZ Z OBLASTI PRÁVA OSOB	21
4 VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI RODINNÉHO PRÁVA A RODINNÉ POLITIKY	23
4.1 HISTORICKÉ PROMĚNY PARTNERSKÉHO SOUŽITÍ A JEHO SOUČASNÝ VÝVOJ.....	23
4.2 ODRAZ PARTNERSTVÍ, RODINY A RODIČOVSKÉ ROLE V ZÁKLADNÍCH POJMECH	24
4.2.1 Nesezdané soužití.....	24
4.2.2 Manželství	25
4.2.3 Srovnání právní úpravy nesezdaného soužití a manželství.....	26
4.2.4 Rodina	27
4.2.5 Vztahy mezi rodiči a dětmi v kontextu práv a povinností rodičů a dětí	28
4.3 ROVNÉ ZACHÁZENÍ PRO MUŽE A ŽENY – VYBRANÉ POJMY	28
4.4 SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ DŮSLEDKY ROZPADU PARTNERSKÉHO SOUŽITÍ VE VZTAHU K DÍTĚTI	29
4.5 SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ.....	29
4.6 MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANA DÍTĚTE.....	30
4.7 VYBRANÉ PARAGRAFY OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU Z OBLASTI RODINNÉHO PRÁVA	30
5 VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI PRACOVNÍHO PRÁVA	32
5.1 ROVNÉ ZACHÁZENÍ A ZÁKAZ DISKRIMINACE	32
5.2 VZNIK, ZMĚNA A SKONČENÍ PRACOVNÍHO POMĚRU	32
5.3 ODMĚŇOVÁNÍ V RÁMCI ZÁVISLÉ ČINNOSTI	34
5.3.1 Průměrná mzda.....	34
5.3.2 Minimální mzda	35
5.3.3 Zaručená mzda	35
5.4 JINÉ FORMY ZAMĚSTNÁVÁNÍ	35
5.4.1 Dohoda o provedení práce	35
5.4.2 Dohoda o pracovní činnosti	35

5.5	PRACOVNÍ DOBA, JEJÍ DÉLKA A ROZLOŽENÍ	36
5.6	SRÁŽKY ZE MZDY	36
5.7	ZÁKLADNÍ PRINCIPY NÁROKU NA DOVOLENOU A JEJÍ ČERPÁNÍ.....	36
5.8	PŘEKÁŽKY V PRÁCI	37
5.8.1	Mateřská dovolená	38
5.8.2	Rodičovská dovolená	38
5.8.3	Mateřská a rodičovská dovolená při převzetí dítěte.....	39
5.8.4	Společná ustanovení o mateřské a rodičovské dovolené	39
5.8.5	Ostatní osobní překážky v práci	39
6	VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI SPRÁVNÍHO PRÁVA	41
6.1	STRUKTUROVANÉ POPISY ŘEŠENÍ ÚKONŮ VE VZTAHU K ORGÁNŮM VEŘEJNÉ MOCI.....	41
6.1.1	Matriky	41
6.1.2	Činnost ostatních odborů státní správy v souvislosti s rodičovstvím	42
7	VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI PRÁVA SOCIÁLNÍHO POJIŠTĚNÍ.....	43
7.1	NEMOCENSKÉ.....	43
7.2	PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	43
7.2.1	Podmínky nároku na peněžitou pomoc v mateřství	43
7.2.2	Podpůrní doba a výše u peněžité podpory v mateřství	44
7.3	OTCOVSKÁ	44
7.3.1	Podmínky nároku na otcovskou	44
7.3.2	Podpůrní doba a výše otcovské	45
7.4	OŠETŘOVNÉ	45
7.4.1	Podmínky nároku na ošetřovné	45
7.4.2	Podpůrní doba a výše ošetřovného	45
7.5	VYROVNÁVACÍ PŘÍSPĚVEK V TĚHOTENSTVÍ A MATEŘSTVÍ	46
7.5.1	Podmínky nároku na vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.....	46
7.5.2	Podpůrní doba a výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství.....	46
7.6	SPOLEČNÁ USTANOVENÍ O DÁVKÁCH	46
8	VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI PRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	48
8.1	STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA V POJMECH.....	48
8.1.1	Okruh oprávněných osob	48
8.1.2	Příjem rozhodný pro přiznání dávky.....	49
8.1.3	Stanovení částek rozhodných pro nárok na dávky a jejich výši.....	51
8.1.4	Výdělečná činnost	51
8.1.5	Nezaopatřené dítě.....	51
8.2	DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	52
8.2.1	Přídavek na dítě	52
8.2.2	Příspěvek na bydlení	53
8.2.3	Rodičovský příspěvek	54
8.2.4	Porodné	55
8.2.5	Pohřebné.....	56

8.3	RANÁ PÉČE.....	56
8.4	HMOTNÁ NOUZE.....	56
9	VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI DAŇOVÉHO PRÁVA.....	57
9.1	POPLATNÍCI DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	57
9.2	PŘEDMĚT DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	57
9.3	PŘÍJMY A VÝDAJE SPOLUPRACUJÍCÍCH OSOB (§ 13)	57
9.4	SAZBA DANĚ	58
9.5	SLEVY NA POPLATNÍKA DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB (§ 35BA A § 35BB).....	58
9.6	DAŇOVÉ ZVÝHODNĚNÍ U POPLATNÍKA DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB (§ 35c).....	59
II	PRAKTICKÁ ČÁST	60
10	VÝCHODISKA PRO PŘÍPADOVÉ STUDIE O PRACOVNĚ A SOCIÁLNĚ PRÁVNÍCH ASPEKTECH RODIČOVSTVÍ	61
11	PŘÍPADOVÁ STUDIE Č. 1 – MÁ STUDENTKA NÁROK NA PENĚŽITOU POMOC V MATEŘSTVÍ?	62
11.1	VYMEZENÍ ZÁKLADNÍHO PROBLÉMU	62
11.2	VÝBĚR Z JUDIKATURY K DANÉMU TÉMATU	62
11.3	SLOVO ODBORNÍKA – NÁMĚTY PRO DISKURZ	63
11.4	DISKURZ DANÉ PROBLEMATIKY S POUŽITÍM ASPEKTŮ ODBORNÍKA.....	63
11.4.1	Náhled na opatření k podpoře rodin v České republice	63
11.4.2	Výchozí aspekty pro modelové zmapování rodin s nárokem na dávky vyplývající z životního minima.....	64
11.4.3	Novinky v oblasti přídatku na dítě	68
11.4.4	Ohlasy na zavedení otcovské	70
11.4.5	Valorizace rodičovského příspěvku jako předpoklad vyššího zapojení otců.....	71
11.4.6	Účast rodičů pečujících o děti do čtyř let v systému sociálního pojištění	73
11.4.7	Dávky v ostatních státech EU	74
11.4.8	Ochranná lhůta a nárok na peněžitou pomoc v mateřství či rodičovský příspěvek	75
11.4.9	Kdy je možné měnit výše rodičovského příspěvku? Kdy je splněna podmínka nároku na něj?	75
11.5	SHRNUTÍ.....	76
12	PŘÍPADOVÁ STUDIE Č. 2 – POČKÁ KARIÉRA?	77
12.1	VÝBĚR Z JUDIKATURY K DANÉMU TÉMATU	77
12.2	SLOVO ODBORNÍKA – NÁMĚTY PRO DISKURZ	79
12.3	ÚVODNÍ ROZHOVOR O PSYCHOLOGICKÝCH ASPEKTECH SOUVISEJÍCÍCH S TÉMATEM PŘÍPADOVÉ STUDIE	80
12.4	ÚVODNÍ ROZHOVOR O ASPEKTECH V RÁMCI PRACOVNÍHO ŽIVOTA, KTERÉ MOHOU USNADNIT RODIČŮM MALÝCH DĚTÍ NÁVRAT DO ZAMĚSTNÁNÍ NEBO SLADIT PROFESNÍ ŽIVOT SE ŽIVOTEM RODINNÝM.....	81
12.5	DISKURZ DANÉ PROBLEMATIKY S POUŽITÍM ASPEKTŮ ODBORNÍKA.....	82
12.5.1	Bydlení pro rodiny s dětmi.....	82
12.5.2	Podpora stabilních partnerských a rodinných vztahů ve službách.....	85

12.5.3	Služby pro domácnost	86
12.5.4	Státní podpora flexibilních forem práce.....	87
12.5.5	Přesun prostředků ze slevy na manžela do přímé podpory rodiny.....	87
12.5.6	Dostupná a kvalitní péče o děti, dvouletí ve školkách	90
12.6	SHRNUTÍ.....	93
13	PŘÍPADOVÁ STUDIE Č. 3 – JAK VŠE PŘIPRAVIT PRO ZÁPIS DO KNIHY NAROZENÍ DÍTĚTE NA MATRICE.....	94
13.1	SPECIFIKACE ZÁKLADNÍHO PROBLÉMU.....	94
13.2	VÝBĚR Z JUDIKATURY K DANÉMU TÉMATU	94
13.3	SLOVO ODBORNÍKA – NÁMĚTY PRO DISKURZ	95
13.4	DISKURZ DANÉ PROBLEMATIKY S POUŽITÍM ASPEKTŮ ODBORNÍKA.....	96
13.4.1	Elementární informace k zápisu do knihy narození	96
13.4.2	Rodný list jako doklad o narození.....	97
13.4.3	Otázka určení rodičovství	97
13.4.4	Zápis do knihy narození u dítěte narozeného v manželství	98
13.4.5	Zápis do knihy narození u dítěte narozeného mimo manželství.....	98
13.4.6	Zápis do knihy narození v ostatních případech.....	98
13.4.7	Uvedení jména do knihy narození.....	99
13.4.8	Uvedení příjmení do knihy narození.....	100
13.4.9	Nahlížení do knihy narození	101
13.4.10	Podmínky nabytí státního občanství	101
13.4.11	Rodné číslo a jeho konstrukce.....	101
13.4.12	Osvojení	104
13.4.13	Tvary jmen a příjmení u žen	104
13.4.14	Ochrana osobních údajů (GDPR) ve vztahu k dané problematice.....	105
13.5	SHRNUTÍ.....	107
14	TVORBA METODICKÉ PŘÍRUČKY.....	108
14.1	POUŽITÉ METODY PŘI TVORBĚ PŘÍRUČKY	108
14.2	POŽADAVKY PRAXE NA NÁVRH METODICKÉ PŘÍRUČKY.....	108
14.3	POSTUP PŘI ZPRACOVÁNÍ PŘÍRUČKY	108
15	NÁVRH METODICKÉ PŘÍRUČKY O PRACOVNĚ A SOCIÁLNĚ PRÁVNÍCH ASPEKTECH RODIČOVSTVÍ PŘI NAROZENÍ DÍTĚTE.....	110
15.1	JAK NAJDU, CO POTŘEBUJI.....	110
15.2	MALÁ EXKURZE DO PRÁVNÍ NAUKY ANEB ODRAZ ZÁKLADNÍCH ASPEKTŮ PROBLEMATIKY RODIČOVSTVÍ PŘI NAROZENÍ DÍTĚTE V LEGISLATIVĚ	110
15.3	STUDENTKA SAŠA	111
15.3.1	Studentka Saša v době těhotenství	111
15.3.2	Studentka Saša v době po porodu	113
15.3.3	Studentka Saša a její možnosti vrátit se zpět ke studiu.....	117
15.4	ZAMĚSTNANÁ ZUZANA	118
15.4.1	Zaměstnaná Zuzana v době těhotenství	118
15.4.2	Zaměstnankyně Zuzana v době po porodu.....	120
15.4.3	Zaměstnankyně Zuzana a její možnosti vrátit se zpět do zaměstnání.....	123
15.5	OSVČ OLINKA.....	125
15.5.1	OSVČ Olinka v době těhotenství.....	125
15.5.2	OSVČ Olinka v době po porodu	126

15.5.3	OSVČ Olinka a její možnosti vrátit se zpět k podnikání	130
15.6	NEZAMĚSTNANÁ NINA	131
15.6.1	Nezaměstnaná Nina v době těhotenství	131
15.6.2	Nezaměstnaná Nina v době po porodu.....	132
15.6.3	Nezaměstnaná Nina a její možnosti vrátit se zpět do života bez zaměstnání.....	136
15.7	NĚJAKÉ RADY?.....	137
15.8	NĚJAKÉ ODKAZY?	138
15.9	NĚJAKÉ PŘÁNÍ?	139
15.10	VZORY VYPLNĚNÝCH FORMULÁŘŮ	140
15.10.1	Žádost o porodné.....	140
15.10.2	Žádost o rodičovský příspěvek.....	143
15.10.3	Doklad o výši čtvrtletního příjmu	147
15.10.4	Žádost o přídavek na dítě	151
15.10.5	Žádost o příspěvek na bydlení.....	155
15.10.6	Doklad o výši nákladů na bydlení	158
	ZÁVĚR	161
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	163
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	173
	SEZNAM OBRÁZKŮ	175
	SEZNAM TABULEK.....	176
	SEZNAM PŘÍLOH.....	177

ÚVOD

Česká republika v současné době prožívá období, kdy dochází v důsledku modernizace k velkým změnám v pojetí rodiny, které se projevují zvýšeným individualismem a materialismem. Na jedné straně můžeme statisticky sledovat nízkou sňatečnost, na druhé straně velkou rozvodovost. Velké množství dětí se už rodí do neúplných rodin. Význam mezilidských vztahů v rámci rodiny upadá, snižuje se úroveň solidarity mezi rodinnými příslušníky.

Rodinné vztahy jsou základem pro formování osobnosti dítěte, rodinu je třeba vnímat jako prostor pro výchovu budoucích generací. Pohled na fungování rodiny je průřezový – od témat ekonomických až po témata psychologická a sociální. Vybrané sociálně právní aspekty rodičovství a odraz jejich aktuálních změn v legislativě jsou obsahem diplomové práce.

Práce si klade za cíl vybrat a zpracovat základní informace z oblasti pracovních a sociálně právních aspektů rodičovství při narození dítěte, podrobit je rozboru v rámci odborného diskurzu na dané téma a nastínit některé příklady řešení v rámci případových studií.

Jak již bylo zmíněno, na problematiku rodičovství a péče o dítě je nutno nahlížet široko-spektrálně. Z tohoto důvodu jsou v diplomové práci řešena postupně témata z různých oblastí práva. Jako zásadní pro práci se jeví oblast občanského práva s důrazem na rodinné právo a rodinnou politiku. Svou zásadní roli v životě rodiny hraje problematika pracovního práva, odměňování za práci a ve vztahu k rodičovským povinnostem také pracovní doba, její délka, forma a způsob rozložení. Nemalou pozornost si opět ve vztahu k tématu zaslouží překážky v práci a jejich pohled ze strany zaměstnavatele a zaměstnance.

Vzhledem k aktuálnosti významných novel v oblasti práva sociálního pojištění a sociálního zabezpečení tvoří např. otázky nově vzniklé otcovské dávky, změny v přístupu k přídavkům na dítě a jejich výši, či změny v oblasti čerpání rodičovského příspěvku zásadní pilíře práce. Problematika je doplněna také vybranými kapitolami z oblasti správního práva, které je v práci zastoupeno mimo jiné řešením rodičovství z hlediska uznání otcovství, uvedení otce v rodném listu dítěte a zápisu do knihy narození na matrice, popř. i problematiky činností ostatních odborů státní správy.

Otázka finančního zabezpečení rodiny byla již nastíněna v rámci řešení problematiky mzdy. Možné úspory rodinných financí jsou diskutovány také v rámci analýzy vybraných

kapitol daňového práva. Na příkladech jsou zde např. aplikovány možnosti využití slevy na manžela či manželku. V souvislosti s úrovní finančního zabezpečení je diskutována otázka zajištění bydlení a možných úspor v této oblasti, která může být pro řadu rodin velmi zásadní.

Výstupy z výše uvedených analýz, případových studií a odborné rozpravy s aktéry ve veřejné správě se následně stanou zásadním zdrojem informací pro návrh metodické příručky o pracovně a sociálně právních aspektech rodičovství při narození dítěte. Její sestavení je hlavním cílem diplomové práce a jejím přínosem je vytvoření materiálu, který se může stát manuálem pro rodiče, kteří řeší možnosti nového uspořádání hodnot ve svém životě v době, kdy očekávají nový přírůstek do rodiny, nebo v období, kdy se již rodina o dalšího člena nově rozrostla.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 METODY PRÁCE

V teoretické části práce bude využita základní metoda sběru dat – studium dokumentů. Při vymezení základních pojmů potřebných pro práci bude nutné se nejprve seznámit se základními pojmy a následně poznat souvislosti – byl použit postup od jednoduchého ke složitějšímu. Při zorientování se v problematice bude také provedena analýza dostupných informačních zdrojů.

V rámci řešící části bude využita metoda standardizovaného rozhovoru s odborníky z různých oblastí veřejné správy s otevřenými otázkami, jehož cílem bude prostřednictvím záměrně vyvolané interakce mezi tzv. tazatelem a dotazovaným najít oblasti v řešené problematice, které budou podrobeny dalšímu zkoumání. Na tyto rozhovory naváže část, která se bude opírat o tzv. párové metody, a to jak o abstrakci a konkretizaci, ale také o indukci při vyvozování obecných závěrů a dedukci v případě vyslovování závěrů z různých příkladů. Tyto metody budou použity jak při stanovení a následném řešení výchozích případových studií, tak při odborném diskurzu na téma pracovně a sociálně právních aspektů rodičovství při narození dítěte. V celé práci bude uplatňován systémový přístup, jehož završením bude sestavení návrhu metodické příručky jako logického návodu pro rodiče při řešení otázek souvisejících s rodičovstvím.

2 TEORETICKÉ PRAMENY PRACOVNĚ A SOCIÁLNĚ PRÁVNÍCH ASPEKTŮ RODIČOVSTVÍ PŘI NAROZENÍ DÍTĚTE

V kapitole bude podáno základní vysvětlení pojmu práva a jeho původu. Právní systém bude následně popsán v rozsahu, který dokáže popsat Ústavu České republiky a Listinu základních práv a svobod jako výchozí aspekty legislativy pro možnost zpracování tématu diplomové práce.

2.1 Právo jako pojem, původ práva

„Každá větší či menší společnost si vytýčuje určitá pravidla chování, kterým jsou lidé, žijící v této společnosti a vstupující do řady vzájemných vztahů, podřízeni. Tato pravidla mají různý charakter, který úzce souvisí s vývojem společnosti, její úrovní, kulturou, tradicemi apod. Jsou to například mravní zásady, jež se po dlouhá léta vytvářejí působením určitých přírodních, sociálních a filozofických jevů a které většina lidí dobrovolně akceptuje, neboť je přesvědčena o jejich správnosti. Nicméně jiní lidé mohou mít i odlišný názor, ať už z neznalosti nebo úmyslně; ti pak tyto mravní zásady nerespektují, neřídí se jimi, ba dokonce jimi pohrdají.“ (Spirit, 2010, s. 17)

„Každá společnost lidí (rodina, škola, stát apod.) představuje dle Spirita (2010, s. 17) tu více, tu méně složitý mechanismus, který ke svému fungování potřebuje určitou regulaci. Ta společnosti zajišťuje řád a pořádek.“

Právo jako pojem může být chápáno jako soubor obecně závazných pravidel lidského chování. Jejich dodržování je vynutitelné státní mocí. Existují však i další přístupy – přístup k nahlížení na právo, který můžeme označit jako právně-sociologický či další, tzv. přístup psychologický. Právně sociologický směr nepovažuje za klíčové to, jaké je znění právního předpisu, ale to, jak se v běžném životě právo uplatňuje či vynucuje. Psychologický přístup považuje za rozhodující ta pravidla, která lidé znají, akceptují je či jednají podle nich. (Varvařovský, 2015, s. 16–17)

„Všichni, kdo se zabývají historií práva, se v podstatě shodují, že dávní „zákonodárci“ žádná nová pravidla právní nevytvářeli, pouze chtěli sepsat a vyhlásit to, co právem vždy bylo a je.“ (Varvařovský, 2015, s. 21) Pokud chceme právo vnímat jako normu, musí mít obecný charakter, tzn. že se sice nemusí vztahovat na každého, ale musí být určena pro široký a neurčený okruh případů stejného druhu.

2.2 Prameny práva v našem právním systému

Právní systém České republiky je součástí tzv. kontinentálního systému, který se v Evropě vytvořil na základech práva římského. V našich kontinentálních podmínkách se uvádějí jako prameny práva obecně závazné normativní akty označované jako právní předpisy, dále mezinárodní smlouvy (zejména smlouvy o lidských právech a základních svobodách) a následně také tzv. normativní smlouvy.

Právní předpisy jako dominující druh pramenů práva lze členit podle různých hledisek, nicméně nejdůležitějším z nich se jeví rozčlenění podle stupně právní síly. Na vrcholu pomyslné pyramidy stojí především základní zákon Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod.

Postavení mezinárodních smluv prošlo historicky složitým vývojem. Za významný posun lze považovat přijetí tzv. euronovely Ústavy, kterou bylo znění čl. 10 (ČESKO, 1993a, s. 4) v roce 2002 změněno tak, že „vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“

Poslední v řadě ve výčtu pramenů práva jsou normativní smlouvy, tj. smluvní dokumenty, které zavazují smluvní strany a také regulují neurčitý počet vztahů téhož druhu. Tyto obecně závazné dokumenty nacházíme např. v oblasti pracovněprávní prostředí a příkladem mohou být kolektivní smlouvy uzavřené mezi odborovými svazy a svazy zaměstnavatelů. (Varvařovský, 2015, s. 35)

Kromě výše uvedených pramenů vychází právo také ještě z obecných právních zásad, které jsou respektovány, aniž by byly formulovány přímo v právních předpisech. Mezi podstatné z nich patří dle Varvařovského (2015, s. 36–37) např. zásada *pacta sunt servanda* (smlouvy se mají plnit) – zásada, která je považována za nejvyšší přirozenou právní normu a je na ní postavený celý právní systém; zásada *neminem laedere* (každý se má chovat tak, aby narušoval práva jiných) a také zásada *sum cuique* (každému patří, co jeho jest), která společně se zmíněnou „nikomu neškodit“ a zásadou „počestně žít“ (*honeste vivere*) byla římským právem považována za jednu ze tří základních složek spravedlnosti. Své pevné místo mezi obecnými zásadami má i zásada *ignorantia iuris non excusat* (neznalost zákona neomlouvá), která hovoří o tom, že nikdo se nemůže zbavit odpovědnosti jen proto, že neznal právo. S touto zásadou úzce souvisí i pravidlo, že právo je psáno pro bdělé a každý si svá práva musí střežit především sám.

2.3 Systém práva v našich podmínkách

Z hlediska již výše uvedeného systému kontinentálního práva můžeme najít dva podsystémy – právo veřejné, které slouží zájmům státu a právo soukromé, které zohledňuje zájem jednotlivců. Hovoříme tak o právním dualismu.

Pro potřeby diplomové práce je možno veřejné právo chápat jako normy, které upravují vztah mezi státem a jeho orgány na jedné straně a mezi těmi, kdo ve státě bydlí na straně druhé. Přitom postavení státu má vrchnostenský charakter, stát a jeho orgány vystupují mocensky. Veřejná moc komunikuje s lidmi většinou formou rozhodnutí (např. přiznává sociální dávku, doměřuje daň nebo uděluje pokutu). Jedná se o specifickou formu realizace práva, tzv. akty aplikace práva (rozhodnutí orgánů veřejné moci).

Soukromé právo je naopak dle Varvařovského (2015, s. 40) založeno na rovném postavení účastníků a uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného. Nedává nikomu moc nad druhým –moc každé osoby končí tam, kde začíná svoboda jiného. „Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.“ (ČESKO, 2012a, s. 13)

Z hlediska použití práva v praktickém životě je vhodné zdůraznit rozdělení práva na hmotné a procesní. „Normy hmotného práva určují, jaká práva a povinnosti mají ti, jímž jsou určeny (např. rodiče vůči svým dětem), normy procesní pak určují, jak je třeba právo uplatnit a jak je třeba v případném procesu postupovat (tedy, zůstaneme-li u zmíněných povinností rodiče k dítěti – jak např. třeba postupovat při vymáhání plnění vyživovací povinnosti).“ (Varvařovský, 2015, s. 41)

Pro další přiblížení problematiky systému práva vzhledem k cíli diplomové práce bude vhodné rozdělit právo na právní odvětví, tzn. na právo ústavní, správní, finanční, trestní, občanské, obchodní, pracovní a rodinné. Vybraným legislativním otázkám v kontextu s tématem diplomové práce bude věnována kapitola č. 3.

2.4 Fundamentální pilíře práva České republiky – výchozí aspekty pro stanovení legislativní úpravy pracovně a sociálně právních aspektů rodičovství

2.4.1 Ústava České republiky

Ústava České republiky vychází z přirozených zásad a je konstruována na občanském principu. Ústava jako základní zákon každého státu představuje souhrn nejdůležitějších pravidel pro státní moc. Pokud bychom pátrali po původu ústavy, je nutno se odkázat na výklad o původu státu a práva. V teoretické rovině vnímáme ústavu jako smlouvu, resp. dohodu mezi lidmi a jejich státem. (Varvařovský, 2015, s. 93)

Z hlediska obsahu je dle Varvařovského (2015, s. 85) ústavu možno chápat jako zákon či zákony, zvyklosti a soudní rozhodnutí. Na základě nich se pak upravují principy organizace státu, jeho činnosti, formulace základních práv a svobod a v neposlední řadě záruky jejich dodržování. Z hlediska formální stránky se tyto zákony liší od ostatních nejen obsahem, ale složitější a náročnější procedurou přijetí.

Jak již bylo uvedeno v kap. 2.2 platí ve vztahu k mezinárodním smlouvám tzv. inkorporační princip. To znamená, že smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu republiky a v případě rozporu mezi smlouvou a zákonem se přednostně použije smlouva. (Varvařovský, 2015, s. 34)

2.4.2 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod (dále jen Listina) jako hlavní pramen práv a svobod je součástí ústavního pořádku České republiky (ČESKO, 1993a, s. 4) a je vybudována na základě teorie o přirozenoprávním původu lidských práv a svobod. „Listina je tedy neposkytuje, ale dle Varvařovského (2015, s. 136) pouze formuluje a dává na vědomí, že zde jsou a musí být, má-li být stát státem skutečně právním.“

Práva a svobody uvedené v II. hlavě Listiny je možno považovat za zásadní. Patří mezi ně např. způsobilost mít práva (Hlava II, čl. 5), mít právo na život (Hlava II, čl. 6) a právo na osobní svobodu (Hlava II, čl. 8). V kontextu s tématem DP je vhodné uvést i další příklady práv a svobod, které jsou v Listině zakotveny, jako jsou ochrana jména, ochrana osobního a rodinného života (Hlava II, čl. 10), práva zaměstnanců (Hlava IV, čl. 28), právo na soci-

ální zabezpečení a zdravotní péči (Hlava IV, čl. 30-31), práva rodin a dětí (Hlava IV, čl. 32). Bez povšimnutí nesmí zůstat právo na vzdělání (Hlava IV, čl. 33).

Vzhledem k problematice diplomové práce se jeví jako vhodné blíže uvést již zmíněná práva v Hlavě IV, čl. 32 – práva na rodinu a děti. Dle Listiny patří rodičovství a rodina pod ochranu státu, na základě ní je také zaručena zvláštní ochrana dětí a mladistvých. Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče a ochrana v pracovních vztazích a má právo na odpovídající pracovní podmínky. Děti narozené v manželství i mimo manželství mají stejná práva. A v neposlední řadě je vhodně upozornit na právo rodičů na péči o děti a jejich výchovu a rovněž na právo dětí na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti je možno od rodičů odloučit proti jejich vůli jen na základě zákonného rozhodnutí soudu. Listina také hovoří o právu na pomoc státu pro rodiče, kteří pečují o děti. (ČESKO, 1993a, s. 19)

3 VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI OBČANSKÉHO PRÁVA

Úpravu veškerých soukromoprávních vztahů (až na výjimky) najdeme v současné době v jednom kodexu - Novém občanském zákoníku. Nově přebral celou řadu pravidel uvedených i v jiných zákonech, jako je např. zákon o rodině. Význam vysvětlení pojmů a orientace v nich směrem k tématu práce je mimořádný.

Občanské právo tvoří základ soukromého práva, můžeme jej označit za obecné soukromé právo, které se řídí právními vztahy v soukromoprávní sféře, pokud se na ně nevztahuje zvláštní právní úprava.

Základním kodexem pro občanské právo je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník s novelizací zák. č. 460/2016 Sb. Jedná se o rozsáhlý legislativní dokument, který obsahuje celkem 3081 paragrafů. Jejich počet je dán i tím, že jsou krátké. Typická je pro tento dokument také snaha o specifickou terminologii a její jednotnost. Je vhodné také připomenout, že každé ustanovení soukromého práva lze vykládat jen ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec. (ČESKO, 2012a)

Pro bližší orientaci v problematice občanského práva budou rozděleny informace na část o právech osob (příčemž problematice rodinného práva bude vzhledem k jeho váze věnována samostatná kapitola 4), dále o právech věcných a právu závazkovém. Vybrány budou především teze vztahující se a související s problematikou sociálně právních aspektů rodičovství.

3.1 Vybrané paragrafy OZ z oblasti práva osob

- „Každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu.“ (§ 19),
- „Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec nebo manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále partner); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby, které spolu trvale žijí.“ (§ 22),
- „Na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.“ (§ 25),

- „Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku. Před nabytím zletilosti se svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství (takto získaná svéprávnost se neztrácí zánikem manželství ani prohlášením manželství za neplatné).“ (§ 30). (ČESKO, 2012a, s. 14–15)

4 VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI RODINNÉHO PRÁVA A RODINNÉ POLITIKY

Jak již bylo uvedeno, vzhledem k rozsáhlosti Nového občanského zákoníku a důležitosti vyjasnění některých pojmů, které hrají důležitou roli v diplomové práci, jsou základní aspekty rodinného práva zpracovány v samostatné následující kapitole. Cílem tedy je možnost použití pojmů z rodinného práva pro řešící část práce především s ohledem na tvorbu návrhu metodické příručky.

4.1 Historické proměny partnerského soužití a jeho současný vývoj

Vztahy a instituty charakteristické pro lidskou společnost jako jsou rodina, manželství, popř. kohabitace neboli nesezdané soužití se objevovaly v různých etapách vývoje společnosti. Rodina, jejíž základem bylo manželství nebo pokrevní příbuzenství, patřila od počátku lidské civilizace mezi nejdůležitější sociální skupiny. Podoba či akceptace jednotlivých institutů prošla postupem času značným vývojem. (Krejčová, 2010, s. 4-6)

Význam rodiny je možno najít již v Zákoně dvanácti desek (Lex duodecim tabularum) z roku 451 př. n. l., kde označili rodinu jako základní jednotku společnosti. V uvedeném právním kodexu, z něhož vychází téměř celé římské právo, můžeme najít i řadu jeho principů platných do dnešní doby. Patří mezi ně např. princip určování rodičovství (matka je jistá, otec nejistý). (EUPSI, 2018)

Od doby buržoazní revoluce, bojující za rovnost mužů a žen, právo na svobodnou volbu partnera, určenou pouze citovou náklonností, dochází k rozpadu patriarchální rodiny. Na přelomu 19. a 20. století v důsledku nástupu žen do továren, přestal být muž jediným živitelem rodiny a došlo ke změně prestiže muže v rodině. Vzhledem k tomu, že souhlas rodičů se sňatkem se stal formálním, dochází pozvolna ke zmírnění rozdílů mezi třídami a vrstvami ve společnosti. (Krejčová, 2010, s. 67–68)

V 90. letech je zjevná změna, kdy tradiční model české rodiny (tj. sňatek, založení společné domácnosti, narození prvního dítěte) ztratil univerzální platnost. Je volena různorodost rodinných startů, ženy získávají práva a povinnosti, které dříve byly výsadou mužů a v důsledku rostoucí vzdělanosti žen a demokratizace uvnitř rodiny dochází jak u mužů, tak u žen ke snaze se realizovat především ve své profesi. Nesezdaná soužití se stávají tolerovanou formou partnerského života, a i přes mnohem nižší právní ochranu oproti manželství, jsou hojně využívána. (Hamplová, 2003, s. 9)

V současné době také vzhledem k vysoké rozvodovosti u populace středního věku přestává být manželství také v důsledku případné bolestné zkušenosti s rozvodem svých rodičů jistotou a mladí lidé ztrácí důvod k jeho uzavření. (Hamplová, 2003, s. 13)

Fenoménem současnosti je také trend odkládání mateřství – tzv. pozdní matky. Bývá často spojován s životním stylem společnosti. Mezi psychologické aspekty pozdního mateřství patří kromě obav z negativních stránek rodičovství také osobnostní vývoj, motivace k rodičovství, psychologické a sociální tlaky. Ekonomickými překážkami jsou vzestup životních nákladů po narození dítěte a finanční nedostupnost bydlení pro mladé rodiny. (Hořáková, 2009, s. 25)

4.2 Odraz partnerství, rodiny a rodičovské role v základních pojmech

4.2.1 Nesezdané soužití

Společné soužití muže a ženy bez uzavření manželství, tzv. nesezdané soužití je v současné moderní společnosti velmi častým případem. Důvody existence takového společenství jsou rozličné. Může jít o jakýsi předstupeň před uzavřením manželství, může jít o porozvodovou nedůvěru k institutu manželství či alternativu vůči tradičnímu manželství, kdy osoby vůbec nemají v úmyslu manželství v budoucnu uzavřít. (Krejčová, 2010, s. 16–19)

I když zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, obecně nesezdané soužití nijak neupravuje, je tento pojem zavedeným institutem rodinného práva. Nesezdané soužití můžeme definovat jako dlouhodobější faktické soužití dvou osob odlišného pohlaví, tvořící životní společenství. Z této definice vyplývají určité pojmové znaky tohoto institutu, a to:

- a) soužití dvou osob odlišného pohlaví – v případě osob stejného pohlaví (označované v českém právním řádu pojmem „partneři“) by se jednalo o registrované partnerství, jehož režim je jiný,
- b) tvorba životního společenství – osoby spolu dlouhodobě žijí a společně uhrazují své potřeby (platí společně nájem, nakupují spotřební věci, ale i jiné vybavení domácnosti atd.),
- c) faktické soužití – nejde o vztah, jehož existence by byla nějakým způsobem stvrzena právem,
- d) dlouhodobé soužití – zpravidla, aby zákon tento faktický svazek určitým způsobem akceptoval, musí existovat po určitou dobu (tato doba bývá často stanovena v jednotlivých zákonech). (Redakce, 2015)

Muž a žena v nesezdaném soužití budou pro sebe představovat osobu blízkou ve smyslu § 22 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Platí totiž domněnka, že osobami blízkými jsou i osoby, které spolu trvale žijí. Za osoby blízké budou považovány i podle předpisů trestního práva, neboť se jedná o osoby v poměru obdobném poměru rodinnému a újmu, kterou by pocítovala jedna z nich, by druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní. Veřejné právo označuje jako subjekty nesezdaného soužití druha a družku. Tyto lze definovat jako osoby odlišného pohlaví, které spolu dlouhodobě žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby. (Tomešová, 2015)

4.2.2 Manželství

Na základě všeobecného ustanovení občanského zákoníku lze institut manželství definovat jako trvalý svazek mezi mužem a ženou vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc. (Matucha, 2018)

Manželé mají rovné povinnosti a rovná práva. Dle zákona jsou navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti. (Matucha, 2018)

Dle Matuchy (2018) má manžel právo na to, aby mu druhý manžel sdělil údaje o svých příjmech a stavu svého jmění, jakož i o svých stávajících i uvažovaných pracovních, studijních a podobných činnostech. Každý z manželů přispívá na potřeby života rodiny a potřeby rodinné domácnosti podle svých osobních a majetkových poměrů, schopností a možností tak, aby životní úroveň všech členů rodiny byla zásadně srovnatelná. Poskytování majetkových plnění má stejný význam jako osobní péče o rodinu a její členy.

Z hlediska majetkového práva manželů je nutno vysvětlit pojem společné jmění manželů. Jeho předmět vymezuje § 708 OZ, který stanoví, že „to, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, je součástí společného jmění manželů.“ Na společné jmění se vztahuje buď zákonný režim (společné jmění manželů tvoří veškerý majetek, který manželé nabyli za trvání manželství, ať již každý sám, či společně) nebo smluvený režim (mohou si jej smluvit snoubenci, pokud jim zákonný režim nevyhovuje), popř. režim založený rozhodnutím soudu (na návrh některého z manželů, pouze ale ze závažných důvodů). (ČESKO, 2012a, s. 77–78)

4.2.3 Srovnání právní úpravy nesezdaného soužití a manželství

Nesezdanému páru přísluší práva a povinnosti osob žijících ve společné domácnosti. Pojem společná domácnost již v OZ není definována, lze však předpokládat, že se bude nadále vycházet z obvyklých kritérií, tj. trvalé spolužití a společné uhrazování nákladů na své potřeby. (Tomešová, 2015)

Pokud se při srovnání právní úpravy nesezdaného soužití a manželství zaměříme na právní úpravy manželů a osob žijících v nesezdaném soužití v jejich roli rodičů, zjistíme, že postavení dětí narozených v manželství i mimo něj je zásadně stejné a toto právo je zaručeno v Listině základních práv a svobod. Práva a povinnosti rodiče ve vztahu k dítěti jsou zaručena bez ohledu na skutečnost, zda rodiče jsou či nejsou sezdaní. V některých situacích však existují jisté rozdíly. (ČESKO, 1993b, s. 19)

Příkladem rozdílného právního postavení manželů a nesezdaných životních partnerů je určení otcovství při narození dítěte dle zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách. V manželství je manžel matky považován za otce dítěte a je zapsán do rodného listu dítěte, a to i v případě, že se dítě narodí do uplynutí třístého dne poté, co manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, ledaže se mezitím matka dítěte znovu provdala. (ČESKO, 2000, s. 4111)

V nesezdaném soužití tato domněnka otcovství neplatí a je třeba určit otce dítěte buď na základě souhlasného prohlášení matky a jejího partnera. Toto prohlášení je třeba učinit před příslušným matričným úřadem, případně před soudem. Zákon umožňuje takto určit otcovství již před narozením dítěte. Určení otcovství souhlasným prohlášením lze jen jednou a nelze je vzít zpět. (ČESKO, 2000, s. 4110)

Při absenci souhlasného prohlášení rodičů může otcovství určit soud. Podkladem pro zápis do matriky je tedy v případě dítěte nesezdaným rodičům buď souhlasné prohlášení rodičů nebo pravomocný rozsudek soudu o určení otcovství. V případě pochybností o určení otcovství v manželství musí muž žalovat na popření otcovství do šesti měsíců od dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech zakládajících důvodnou pochybnost o jeho otcovství (nejpozději do šesti let od narození dítěte). (Tomešová, 2015)

Naproti tomu partner matky v nesezdaném soužití za otce považován není, pokud se před matričným úřadem výše uvedenou formou neprohlásil za otce a nemá žádná rodičovská práva ani povinnosti. Na základě návrhu matky dítěte či partnera je následně třeba zahájit

řízení o určení otcovství, které je ze zákona spojeno s řízením o péči a o výživě nezletilého dítěte. (Tomešová, 2015)

Lowdermilk a kolektiv (2016, s. 209) ve své knize popisuje možnost párů založit si rodinu díky osvojení dětí, které nejsou jejich biologické. V případě osvojení dítěte je rozdíl mezi postavením manželů a osob žijících v nesezdaném vztahu ještě více rozdílný. Pokud se jedná o osvojení dítěte párem, hovoří občanský zákoník jednoznačně – společné osvojení dítěte je možné pouze u manželů. (ČESKO, 2012a, s. 87) V případě zájmu společně osvojit dítě u nesezdaného páru, nezbyvá jiná cesta než uzavřít manželství.

Pokud má zájem osvojit dítě manžel nebo partner jednoho z rodičů, je opět jasnější situace v případě manželů, kdy se tento případ předpokládá. Dítě osvojí manžel rodiče a dítě se stává společným dítětem manželů, je zde dosaženo úplné rodiny. Postavení společného dítěte rodiče a jiné osoby zákon prozatím neumožňuje a je nutno jít opět cestou uzavření manželství. (Tomešová, 2015)

Na základě výše uvedených informací lze konstatovat, že náš právní řád preferuje rodinu založenou manželstvím, i přesto, že vývoj v právních úpravách nesezdané soužití muže a ženy stále zřetelněji akceptuje, otázka společného jmění manželů, vyživovací povinnosti mezi manžely, případně mezi rozvedenými manžely se týká pouze manželství. Existuje však i druhá strana mince. Pokud se muž a žena rozhodnou žít v nesezdaném soužití, mohou si tím mnohdy zjednodušit své povinnosti. Měli by ale s určitým rizikem tohoto způsobu vztahu počítat a následně nehledat právní ochranu, kterou zajišťuje manželství.

4.2.4 Rodina

Na pojem rodina je možno nahlížet z celé řady úhlů. Podle psychologického slovníku je rodina „společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí“. (Nečasová, 2008, s. 9) Ze sociologického hlediska lze rodinu charakterizovat jako skupinu osob, která je navzájem spojena pokrevními svazky, manželstvím nebo adoptí, přičemž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí. Podle Strašíkové (2004, s. 29) je rodina prvním sociálním prostředím, domovem, což je nesmírně významná hodnota.

Rodina plní celou řadu funkcí. Patří mezi ně např. funkce

- a) ekonomicko-zabezpečovací – jedná se o základní uspokojování materiálních a existenčních potřeb členů rodiny (ošacení, bydlení, výživa, zajištění domácnosti),

- b) biologicko-reprodukční,
- c) emocionální,
- d) výchovná,
- e) socializační,
- f) ochranná (pečovatelská) či relaxační a regenerační. (Černý, 2013, s. 16)

4.2.5 Vztahy mezi rodiči a dětmi v kontextu práv a povinností rodičů a dětí

Základním právem dítěte je, aby vyrůstalo v úplné rodině a v prostředí, které mu dává pocit bezpečí a lásky ze strany rodičů. Vyplývá to nejen z ustanovení OZ, ale i z mezinárodních úmluv – Úmluvy o právech dítěte (zákon č. 104/1991 Sb.) a Evropské úmluvy o výkonu práv dětí (zákon č. 54/2001 Sb.) Proto se právo snaží zabezpečit, aby vztah mezi dětmi a rodiči byl stabilní. (Varvařovský, 2015, s. 237)

Práva a povinnosti rodičů k dětem (rodičovskou odpovědnost) ukládá zákon rodičům bez ohledu na to, zda jsou manželé, bývalí manželé nebo nikdy manželství neuzavřeli. Práva a povinnosti rodičů lze sledovat dle Varvařovského (2015, s. 237–238) ve dvou rovinách – buď jako povinnost rodičů pečovat o výchovu a výživu dětí, nebo jako organizování záležitostí ohledně zastupování dítěte se správou jeho záležitostí, popř. majetku.

4.3 Rovné zacházení pro muže a ženy – vybrané pojmy

Problematiku rovného zacházení pro muže a ženy historicky zachycovala Směrnice Evropské unie pouze jako požadavek stejné odměny za stejnou práci nebo práci srovnatelné hodnoty. Aktuálně se tento princip vztahuje na přístup k práci, doškolování a vzdělávání, pracovní postup, sociální zabezpečení, poskytování zboží či služeb, na zaměstnankyně těhotné a na ty, které v nedávné době porodily, stejně tak jako na osoby na mateřské či rodičovské dovolené. (Dandová, 2005, s. 5)

Soubor pravidel (většinou nepsaných, neformálních, společensky vytvořených), který předpisuje určité typy chování pouze ženám a jiné pouze mužům, označujeme jako genderové role. Gender jako pojem odkazuje na sociální rozdíly mezi ženami a muži, které nejsou vrozené, ale společensky konstruované. (Řezanka, 2017)

Za genderové stereotypy označujeme zjednodušující a zaujaté předpoklady týkající se vlastností, názorů a rolí žen a mužů ve společnosti, v zaměstnání a rodině. „O mužích se například stereotypně předpokládá, že nikdy nepláčou, jsou nepořádní, agresivní a soutěživí. Ženám se naopak paušálně přisuzuje citlivost, empatie, pořádkumilovnost a poddajnost.

Zevšeobecňování mužských a ženských vlastností může často vést k diskriminaci těch, kdo svým chováním vybočují z daného stereotypu (např. tlak na chlapce a muže, kteří mají zájem o tzv. ženské aktivity či péči o dítě a naopak).“ (Gender: Základní pojmy, 2016)

4.4 Sociálně právní důsledky rozpadu partnerského soužití ve vztahu k dítěti

Rozdíl mezi postavením manželů a partnerů v nesezdaném vztahu vyplývá i v okamžiku ukončení jejich vztahu.

V případě rozvodu jsou jasná pravidla, kdy se zákon snaží o ochranu nezletilého dítěte. Výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství řeší občanský zákoník v § 906 následovně:

„Má-li být rozhodnuto o rozvodu manželství rodičů dítěte, soud nejprve určí, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte; s tímto zřetelem se od souhlasného stanoviska rodičů soud odchýlí jen tehdy, vyžaduje-li to zájem dítěte. Soud vezme v úvahu nejen vztah dítěte ke každému z rodičů, ale také jeho vztah k sourozencům, popř. i k prarodičům. Soud může rozhodnout i tak, že schválí dohodu rodičů, ledaže je zřejmé, že dohodnutý způsob výkonu rodičovské odpovědnosti není v souladu se zájmem dítěte.“ (ČESKO, 2012a, s. 96)

Pokud se manželé rozejdou a manželství formálně neukončí, nacházejí se z hlediska práva ve stejném postavení jako osoby v nesezdaném vztahu – nejsou nuceni upravovat svá práva a povinnosti k dětem. (Tomešová, 2015)

Zásady, jímž se soud řídí při úpravě poměrů dítěte, jsou stejné při rozvodu manželství jako u nesezdaných rodičů, kteří žijí odděleně, protože práva a povinnosti rodičů se v tomto případě nijak neliší. (Tomešová, 2015)

Je vhodné upozornit i na situaci, kdy rodiče žijí odděleně a na péči o dítě se podílí i nový partner rodiče. V současné době tuto účast na péči výslovně zákon předpokládá, a to i toho, kdo s rodičem dítěte žije, aniž s ním uzavřel manželství, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti. (Tomešová, 2015)

4.5 Sociálně právní ochrana dětí

Sociálně právní ochranou dítěte se rozumí ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, dále působení

k obnovení narušených funkcí rodiny a zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychovááno ve vlastní rodině. Tuto problematiku řeší zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. (ČESKO, 1999)

4.6 Mezinárodněprávní ochrana dítěte

Otázku mezinárodněprávní ochrany dítěte řeší zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém v hlavě V. zákon řeší např. poměry mezi manžely, pravomoc ve věcech určení rodičovství, pravomoc a rozhodné právo ve věcech výživy, výchovy a péče o nezletilé, otázky osvojení či poručenství a opatrovnictví nad nezletilými. (ČESKO, 2012b)

4.7 Vybrané paragrafy občanského zákoníku z oblasti rodinného práva

- Rodiče a dítě mají vůči sobě navzájem povinnosti a práva. Těchto vzájemných povinností a práv se nemohou vzdát; učiní-li tak, nepříhlíží se k tomu. Účelem povinností a práv k dítěti je zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte. (§ 855),
- Povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy vznikají narozením dítěte a zanikají nabytím jeho zletilosti. (§ 856),
- Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, zajištění jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud. (§ 858),
- Vyživovací povinnost a právo na výživné nejsou součástí rodičovské odpovědnosti; jejich trvání nezávisí na nabytí zletilosti ani svéprávnosti. (§ 859),
- Rodičovská odpovědnost náleží stejně oběma rodičům. Má ji každý rodič, ledaže jí byl zbaven. Rozhodne-li soud o omezení svéprávnosti rodiče, rozhodne zároveň o jeho rodičovské odpovědnosti. (§ 865),
- Brání-li rodiči ve výkonu jeho rodičovské odpovědnosti závažná okolnost, lze se domnívat, že je toho v souladu se zájmy dítěte třeba, může soud rozhodnout, že se výkon rodičovské odpovědnosti tohoto rodiče pozastavuje. Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti nemá vliv na plnění vyživovací povinnosti k dítěti. (§ 869),
- Rodičovskou odpovědnost vykonávají rodiče v souladu se zájmy dítěte a ve vzájemné shodě. (§ 875 a § 876),

- Rodičovskou odpovědnost týkající se osoby dítěte vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte. Rozhodují-li rodiče o vzdělání nebo o pracovním uplatnění dítěte, vezmou v úvahu jeho názor, schopnosti a nadání. (§ 880),
- Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte, mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině. Výchovné prostředky lze použít pouze v podobě a míře, která je přiměřená okolnostem, neohrožuje zdraví dítěte ani jeho rozvoj a nedotýká se lidské důstojnosti dítěte. (§ 884),
- Vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti předchází vyživovací povinnosti prarodičů a dalších předků vůči dítěti. (§ 910),
- Životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. (§ 915). (ČESKO, 2012a, s. 92–97)

5 VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI PRACOVNÍHO PRÁVA

Základním pramenem pracovního práva je zákon č. 262/2006 Sb. – zákoník práce. Od 1. ledna 2007, kdy nabyl účinnosti, prodělal celou řadu změn. Poslední novelizace proběhla v roce 2017. Zákoník práce se vztahuje na všechny právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, a to bez ohledu na to, je-li zaměstnavatelem stát, samospráva, akciová společnost nebo jiná fyzická či právnická osoba. Z tohoto pohledu je zřejmé, že zákoník práce úzce souvisí s celou řadou předpisů a vyhlášek týkajících se pracovněprávních předpisů, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci apod. Z výčtu budou vybrány ty, které souvisí s problematikou těhotenství, rodičovství a mateřství a budou vhodně zpracovány v rámci praktické části jak s ohledem na případovou studii, tak s ohledem k tvorbě návrhu metodické příručky.

5.1 Rovné zacházení a zákaz diskriminace

Povinnost zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci plyne zaměstnavatelům z ustanovení § 16 zákoníku práce. Nově je tento paragraf doplněn o odst. 2, podle kterého je v pracovněprávních vztazích „zakázána jakákoliv diskriminace, zejména diskriminace z důvodu pohlaví, sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, národnosti, státního občanství, sociálního původu, rodu, jazyka, zdravotního stavu, věku, náboženství či víry, majetku, manželského a rodinného stavu nebo povinností rodině, politického nebo jiného smýšlení, členství a činnosti v politických stranách nebo politických hnutích, v odborových organizacích nebo organizacích zaměstnavatelů; diskriminace z důvodu těhotenství, mateřství, otcovství nebo pohlavní identifikace se považuje za diskriminaci z důvodu pohlaví.“ (ČESKO, 2006a, s. 12)

Právní prostředky ochrany před diskriminací v pracovněprávních vztazích upravuje zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací, známý jako antidiskriminační zákon. (ČESKO, 2009, s. 2822–2829)

5.2 Vznik, změna a skončení pracovního poměru

Uchazeč o zaměstnání by měl mít povědomí o § 30 odst. 2 ZP, který uvádí, že případný budoucí zaměstnavatel smí před sjednáním pracovního poměru vyžadovat jen ty informace, které se bezprostředně týkají práce, o kterou se uchází (týká se to jak obsahu osobního dotazníku, tak i obsahu přijímacího řízení). I vstupní lékařská prohlídka by měla sloužit k získání informací, které jsou důležité pro výkon konkrétního zaměstnání (nelze v žádném

případě požadovat po všech žadatelkách o práci dobrozdání od lékaře, že nejsou těhotné). (Varvařovský, 2015, s. 255)

V souvislosti se vznikem pracovního poměru (který vzniká nejčastěji na základě uzavření pracovní smlouvy) je mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem sjednána zkušební doba dle § 35 ZP. Její existence nevyplývá ze zákona, ale je věcí dohody mezi oběma stranami buď s novým pracovníkem, popř. i se stávajícím, pokud je jmenován na vedoucí pracovní místo, a pokud je sjednána, nesmí být delší než 3 měsíce po sobě jdoucí od vzniku pracovního poměru, resp. 6 měsíců od vzniku pracovního poměru u vedoucího pracovníka. (ČESKO, 2006a, s. 16)

Zaměstnanci mohou vedle svého zaměstnání vykonávaného v základním pracovněprávním vztahu vykonávat výdělečnou činnost, která je shodná s předmětem činnosti zaměstnavatele, u něhož je zaměstnán, jen s jeho předchozím písemným souhlasem. (ČESKO, 2006a, s. 87)

Ze smluvní podstaty pracovního poměru vyplývá, že ke změně sjednaného druhu práce – k převedení na jinou práci, může zásadně dojít pouze dohodou. V ustanovení § 41 odst. 1 zák. práce jsou uvedeny výjimky, kdy zaměstnavatel zaměstnance na jinou práci převést naopak musí. Jedná se např. o situaci, kdy těhotná zaměstnankyně, nebo zaměstnankyně, která kojí, popř. zaměstnankyně matka do konce devátého měsíce po porodu vykonává práci, kterou nesmějí být tyto zaměstnankyně zaměstnávány nebo která podle posudku lékaře ohrožuje její těhotenství nebo mateřství. Povinnost převést na jinou práci výše uvedené zaměstnankyně platí i v případě, že pracují v noci a o převedení požádají. (ČESKO, 2006a, s. 17–18)

Přeložit zaměstnance k výkonu práce (tedy určit, že stejný druh práce bude vykonáván např. na pobočce firmy v jiném městě), lze zásadně rovněž jen s jeho souhlasem. Určitým druhem přeložení je i pracovní cesta. Pracovní cestu chápeme jako časově omezené vyslání zaměstnance zaměstnavatelem k výkonu práce mimo sjednané místo výkonu práce. Vyslání se může uskutečnit pouze na základě dohody se zaměstnancem. (ČESKO, 2006a, s. 18)

S účinností od 1. června 2018 by měl vstoupit v účinnost upravený § 47 zákoníku práce, změněný zákonem č. 310/2017 Sb., který mimo jiné uvádí, že nastoupí-li zaměstnankyně po skončení mateřské dovolené nebo zaměstnanec po skončení rodičovské dovolené v rozsahu doby, po kterou je zaměstnankyně oprávněna čerpat mateřskou dovolenou, nebo po skončení doby ošetřování dítěte mladšího než 10 let, do práce, je zaměstnavatel povinen

zařadit je na jejich původní práci a pracoviště. Není-li to možné z důvodu toho, že původní práce již odpadla, popř. pracoviště bylo zrušeno, zařadí je zaměstnavatel podle pracovní smlouvy. (ČESKO, 2006a, s. 19)

Ukončení pracovního poměru bývá velmi častým předmětem soudních sporů. S ohledem na téma diplomové práce je vhodné připomenout některé aspekty rozvázání pracovního poměru.

Zákoník práce jasně stanovuje okolnosti, za kterých nesmí zaměstnavatel dát zaměstnanci výpověď. Zákaz výpovědi platí vůči osobě, která je v tzv. ochranné době (tj. v době nemoci zaměstnance, v době, kdy je zaměstnankyně těhotná nebo kdy čerpá mateřskou dovolenou, popř. v době, kdy zaměstnanec nebo zaměstnankyně čerpají rodičovskou dovolenou). (ČESKO, 2006a, s. 20–21)

Pokud by byla výpověď dána před počátkem ochranné doby a výpovědní doby by měla plynout v ochranné době, ochranná doba se nepočítá a pracovní poměr skončí teprve uplynutím zbývající části výpovědní doby po skončení ochranné doby. Zákaz výpovědi se nevztahuje na specifické situace uvedené v § 54 ZP. I zde platí výjimky pro těhotné ženy či zaměstnankyni či zaměstnance v době čerpání rodičovské dovolené. (ČESKO, 2006a, s. 21–22)

Specifika zrušení pracovního poměru ve zkušební době jsou uvedena v § 66 zákoníku práce. Povaha zkušební doby umožňuje ukončit pracovní poměr ze strany zaměstnance i zaměstnavatele kdykoliv, z jakéhokoliv důvodu, případně i bez uvedení důvodu. Výjimkou je zákaz zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele v době prvních 14 dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti zaměstnance, tj. v době, kdy zaměstnavatel zaměstnanci vyplácí náhradu mzdy za dobu nemoci. (ČESKO, 2006a, s. 24)

5.3 Odměňování v rámci závislé činnosti

5.3.1 Průměrná mzda

V roce 2017 dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda 29.504 Kč, v meziročním srovnání činil přírůstek 1.929 Kč (7,0 %). (Průměrné mzdy – 4. čtvrtletí 2017, 2018)

5.3.2 Minimální mzda

Minimální mzda byla zavedena především jako nástroj sociální ochrany před nepřiměřeně nízkým oceněním práce zaměstnance, ale zároveň by měla motivovat občany, aby se jim víc vyplatilo pracovat než pobírat podporu v nezaměstnanosti nebo sociální dávky. (Kučerová, 2017a)

Aktuální hodnota minimální mzdy v České republice činí 12.200 Kč. (Kučerová, 2017a)

5.3.3 Zaručená mzda

S novým zákoníkem práce byl v roce 2007 zaveden pojem zaručená mzda, který na rozdíl od minimální mzdy stanoví nejnižší cenu práce s ohledem na složitost, odpovědnost a namáhavost vykonávané práce. Jedná se o mzdu nebo plat, na kterou zaměstnanci vzniklo právo podle zákoníku práce, smlouvy, vnitřního předpisu, mzdového nebo platového výměru za stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin. (Kučerová, 2017a)

5.4 Jiné formy zaměstnávání

Vzhledem k tomu, že ne vždy je možno zajistit plnění pracovních úkolů zaměstnanci v pracovním poměru, je třeba využívat i jiné formy zaměstnávání. Platí to především tehdy, když je potřeba zajistit tzv. práce menšího rozsahu či práce přechodného charakteru. Jsou využívány dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. (ČESKO, 2006a, s. 26)

5.4.1 Dohoda o provedení práce

Obsahem DPP je provedení určitého, časově nebo jinak vymezeného výkonu v rozsahu maximálně 300 hodin v kalendářním roce u jednoho zaměstnavatele. Do rozsahu práce se započítává také doba práce konaná zaměstnancem pro zaměstnavatele v témže kalendářním roce na základě jiné dohody o provedení práce. Obsahem dohody je provedení určitého (časově nebo jinak vymezeného výkonu), dohoda musí být uzavřena písemně, odměna za provedenou práci se stanoví dohodou a nesmí být nižší než minimální mzda. Dohoda končí provedením zadané práce. (ČESKO, 2006a, s. 26)

5.4.2 Dohoda o pracovní činnosti

Na základě dohody o pracovní činnosti lze pracovat maximálně 20 hodin týdně (tj. polovina pracovní doby), a to v průměru. Výhodou je možnost střídání pracovního a nepracovní-

ho týdne. Dohoda o pracovní činnosti musí být uzavřena písemně, musí v ní být uveden rozsah sjednané práce, pracovní doby a celková doba, na kterou se dohoda uzavírá. Sjednaná odměna nesmí být nižší než minimální mzda. Jednostranně lze dohodu o pracovní činnosti vypovědět s patnáctidenní výpovědní dobou. (ČESKO, 2006a, s. 26–27)

Zaměstnanec činný na základě této dohody má nárok na důležité osobní překážky v práci a v nemoci mu náleží náhrada mzdy za stejných podmínek jako zaměstnancům v pracovním poměru. V dohodě o pracovní činnosti lze sjednat, případně vnitřním předpisem stanovit právo zaměstnance na dovolenou a na jiné důležité osobní překážky v práci. (Varvařovský 2015, s. 264–265)

5.5 Pracovní doba, její délka a rozložení

Pracovní dobu (40 hodin/týden) rozvrhuje zaměstnavatel zpravidla rovnoměrně do pěti pracovních dnů. Existuje ale i jiná forma rozvržení pracovní doby – tzv. pružné rozvržení pracovní doby (dle § 85), popř. tzv. konto pracovní doby. Za konto pracovní doby považujeme způsob rozvržení pracovní doby, který smí zavést zaměstnavatel pouze na základně kolektivní smlouvy nebo vnitřního předpisu. (ČESKO, 2006a, s. 28)

Mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem je možno sjednat kratší pracovní dobu, případně individuální rozvržení pracovní doby. (ČESKO, 2006a, s. 28)

5.6 Srážky ze mzdy

Provést srážky ze mzdy, platu nebo jiných příjmů zaměstnance může zaměstnavatel pouze v případech, které jsou stanoveny v zákoníku práce nebo v jiných zákonech, případně tedy, pokud s tím zaměstnanec vysloví souhlas. Možné druhy srážek jsou vypočteny v ustanovení § 147 zák. práce, následující ustanovení pak vymezují srážky přednostní a nepřednostní, stanoví pořadí srážek a povinnost zaměstnavatele vést předepsanou evidenci o jejich provádění. (Varvařovský, 2015, s. 271–272)

5.7 Základní principy nároku na dovolenou a její čerpání

Zaměstnanci, který vykonává zaměstnání v pracovním poměru, vzniká dle § 211 ZP nárok na dovolenou za kalendářní rok nebo její poměrná část nebo nárok na dovolenou za odpracované dny, popř. nárok na dodatkovou dovolenou. (ČESKO, 2006a, s. 61)

Zaměstnanec, který odpracuje v kalendářním roce 60 dní, má nárok na dovolenou dle § 212 ZP. Pokud není celý rok v pracovním poměru, má nárok na poměrnou část dovolené v rozsahu 1/12 za každý měsíc trvání pracovního poměru. (ČESKO, 2006a, s. 61)

Dle § 216 změněného zákonem č. 310/2017 Sb. a účinného od 1. 6. 2018. (ČESKO, 2006a, s. 63) se pro účely dovolené posuzuje doba čerpání mateřské dovolené a doba, po kterou zaměstnanec čerpá rodičovskou dovolenou do doby, po kterou je zaměstnankyně oprávněna čerpat mateřskou dovolenou, a doba ošetřování dítěte mladšího než 10 let a doba péče o dítě mladší než 10 let z důvodů stanovených zákonem o nemocenském pojištění jako výkon práce.

Nástup a čerpání dovolené určuje zaměstnavatel. Zaměstnavatel nesmí určit čerpání dovolené na dobu, kdy je zaměstnankyně na mateřské nebo rodičovské dovolené a zaměstnanec na rodičovské dovolené. „Požádá-li zaměstnankyně zaměstnavatele o poskytnutí dovolené tak, aby navazovala bezprostředně na skončení mateřské dovolené, a zaměstnanec zaměstnavatele o poskytnutí dovolené tak, aby navazovala bezprostředně na skončení rodičovské dovolené do doby, po kterou je zaměstnankyně oprávněna čerpat mateřskou dovolenou, je zaměstnavatel povinen jejich žádosti vyhovět.“ (ČESKO, 2006a, s. 63)

Nemůže-li být dovolená vyčerpána ani do konce následujícího kalendářního roku z důvodu čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené, je zaměstnavatel povinen určit dobu této dovolené po skončení těchto překážek v práci. (ČESKO, 2006a, s. 63–64)

Dovolená zaměstnankyně se přerušuje také nástupem mateřské a rodičovské dovolené, u zaměstnance nástupem rodičovské dovolené. Přerušit dovolenou lze také z důvodu onemocnění zaměstnance nebo při vzniku potřeby ošetřovat nemocného člena rodiny. (ČESKO, 2006a, s. 64)

Dovolenou vyčerpanou před nástupem rodičovské dovolené není možné z důvodu následného čerpání rodičovské dovolené krátit. (ČESKO, 2006a, s. 65) Po dobu dovolené náleží zaměstnanci náhrada ve výši průměrného výdělku. (ČESKO, 2006a, s. 64)

5.8 Překážky v práci

Paragrafy č. 191–198ZP upravuje případy, které můžeme označit za důležité osobní překážky v práci. Jedná se o situace, kdy zaměstnavatel musí zaměstnanci omluvit nepřítomnost v práci, ale náhradu mzdy mu vyplácí jen po omezenou dobu, popř. nevyplácí vůbec. (ČESKO, 2006a, s. 55–58)

Nejobvyklejší překážkou v práci je onemocnění, popř. nařízení karantény. Zaměstnavatel je oprávněn kontrolovat u nemocných dodržování stanoveného režimu a ověřit, zda nezneužívají náhradu mzdy. Zaměstnavatel omluví nepřítomnost v práci v případě, vznikne-li potřeba ošetřování nemocného člena rodiny. V tomto případě je volno neplacené a zaměstnanci náleží ošetřovné podle zákona o nemocenském pojištění, o kterém bude pojednáno později.

Velmi důležitou osobní překážkou je čerpání mateřské dovolené a následně pak rodičovské dovolené.

5.8.1 Mateřská dovolená

Dle § 195 ZP (ČESKO, 2006a, s. 57) přísluší v souvislosti s porodem a péče o narozené dítě zaměstnankyni mateřská dovolená po dobu 28 týdnů, resp. 37 týdnů, narodí-li se dvě a více dětí. Mateřskou dovolenou zaměstnankyně nastupuje zpravidla od počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu, nejdříve však od počátku osmého týdne před tímto dnem. Dle odst. 3 výše zmíněného paragrafu, vyčerpá-li zaměstnankyně z mateřské dovolené před porodem méně než 6 týdnů, protože porod nastal dříve, než určil lékař, přísluší mateřská dovolená ode dne jejího nástupu až do uplynutí doby 28, resp. 37 týdnů. Vyčerpá-li zaměstnankyně z mateřské dovolené před porodem méně než týdnů z jiného důvodu, přísluší jí mateřská dovolená od dne porodu jen do uplynutí 22 týdnů, resp. 31 týdnů u zaměstnankyně, která porodila zároveň více dětí.

Jestliže se dítě narodilo mrtvé, přísluší zaměstnankyni mateřská dovolená v délce 14 týdnů. Mateřská dovolená v souvislosti s porodem nesmí být nikdy kratší než 14 týdnů a nemůže skončit ani být přerušena před uplynutím 6 týdnů ode dne porodu. (ČESKO, 2006a, s. 57)

5.8.2 Rodičovská dovolená

„K prohloubení péče o dítě je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnankyni a zaměstnanci na jejich žádost rodičovskou dovolenou. Rodičovská dovolená přísluší matce dítěte po skončení mateřské dovolené a otci od narození dítěte, a to v rozsahu, o jaký požádají, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let.“ (ČESKO, 2006a, s. 59)

V té době mají rodiče nárok na rodičovský příspěvek po dobu, kterou si zvolí, maximálně však do čtyř let dítěte. Rodičovský příspěvek se zcela nevylučuje s výdělečnou činností. Více k rodičovskému příspěvku viz kap. 8 popř. § 3–31 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. (ČESKO, 1995a, s. 19–22)

5.8.3 Mateřská a rodičovská dovolená při převzetí dítěte

Právo na mateřskou dovolenou a rodičovskou dovolenou má též zaměstnankyně nebo zaměstnanec, kteří převzali dítě do péče nahrazující péči rodičů, a to dle § 197 ZP. (ČESKO, 2006a, s. 58) Mateřská dovolená přísluší této zaměstnankyni ode dne převzetí dítěte po dobu 22 týdnů (v případě převzetí více dětí po dobu 31 týdnů), nejdéle však do dne, kdy dítě dosáhne 1 roku věku.

Zaměstnankyni v případě převzetí dítěte náleží také rodičovská dovolená až do dne, kdy dítě dosáhne věku 3 let (pokud čerpala mateřskou dovolenou, rodičovská dovolená náleží až po jejím skončení); bylo-li dítě převzato po dosažení věku 3 let (nejdéle do 7 let), přísluší rodičovská dovolená v délce 22 týdnů. (ČESKO, 2006a, s. 58)

5.8.4 Společná ustanovení o mateřské a rodičovské dovolené

Dle § 198 ZP (ČESKO, 2006a, s. 58) jsou zaměstnankyně a zaměstnanec oprávněni čerpat mateřskou a rodičovskou dovolenou současně. Jestliže bylo dítě umístěno do péče kojenického nebo jiného léčebného ústavu, je možné přerušit mateřskou či rodičovskou dovolenou a nastoupit do práce.

V souvislosti s mateřskou dovolenou je třeba upozornit na ustanovení §47 ZP (ČESKO, 2006a, s. 19), které stanoví, že vrátí-li se žena do práce hned po skončení tzv. placené mateřské dovolené, musí ji zaměstnavatel zásadně zařadit na původní práci a pracoviště (pokud v mezidobí nedošlo k jeho zrušení); při pozdějším návratu má již povinnost respektovat při zařazení pracovní smlouvu (totéž se týká muže, který by čerpal rodičovskou dovolenou). Zde je opět zdůrazněna důležitost pracovní smlouvy při vymezení druhu práce a místa jejího výkonu v pracovní smlouvě.

5.8.5 Ostatní osobní překážky v práci

Relativně samostatnou skupinu tvoří případy, kdy zaměstnanec nemůže pracovat pro jiné důležité osobní překážky a zaměstnavatel je povinen poskytnout mu volno (někdy s náhradou platu, někdy bez náhrady). Výčet těchto situací (lidově „volno na paragraf“) lidé většinou hledají v zákoníku práce, avšak marně. V § 199 ZP (ČESKO, 2006a, s. 58) je sice určitá rámcová úprava, výčet překážek je však obsažen v nařízení vlády č. 590/2006 Sb. (ČESKO, 2006c) Podle tohoto nařízení má zaměstnanec nárok na volno v souvislosti s vyšetřením nebo ošetřením ve zdravotnickém zařízení nebo při doprovodu rodinného příslušníka k takovému vyšetření. Volno náleží jen v nezbytném rozsahu a za

podmínky, že věc nebylo možné vyřídit v mimopracovní době (to ovšem bude obtížně prokazovat např. zaměstnanec, který má pružnou pracovní dobu). Dále je stanoven nárok na placené volno při úmrtí rodinných příslušníků a při svatbě (některá volna však jsou formulována tak, že se poskytují „k účasti“, což znamená, že se neposkytují, je-li např. svatba ve volný den). Zásadně neplacené volno je ke stěhování a při nepředvídaném zpoždění hromadných dopravních prostředků. (ČESKO, 2006a, s. 59–61)

Pro všechny výše uvedené případy platí zásada, že zaměstnanec, jemuž je překážka v práci předem známa, je povinen včas požádat zaměstnavatele o poskytnutí volna a uvědomit jej o předpokládané délce své nepřítomnosti v práci. Existenci překážky v práci je také povinen hodnověrným způsobem prokázat.

6 VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI SPRÁVNÍHO PRÁVA

Správní právo je odvětvím práva, které upravuje velmi širokou oblast společenských vztahů. Tyto vztahy vznikající při spravování veřejných věcí, tedy vztahy, kde na jedné straně stojí orgán veřejné právy (orgán státní správy, případně i orgán samosprávy) a na straně druhé občané státu či subjekty na území státu pobývající či působící. (Varvařovský, 2015, s. 291)

Pro vysvětlení dlužno připomenout, že stát nutně musí disponovat určitou veřejnou mocí. Tato moc je svěřena orgánům moci zákonodárné, výkonné a soudní. Za veřejnou správu můžeme dle Varvařovského (2015, s. 291) považovat veškerou činnost státu a samosprávných orgánů, která není produktem moci zákonodárné a ani moci soudní.

Orgány, které vykonávají státní správu podle zákona, jsou Úřad práce České republiky, jeho krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Praha a Ministerstvo práce a sociálních věcí.

V rámci vybraných kapitol správního práva jako práva veřejného se jeví jako žádoucí zařadit problematiku práva sociálního pojištění, sociálního zabezpečení, daňového práva jako součásti práva finančního a následně popsat některé konkrétní životní situace, kdy se dítě nebo rodič stává účastníkem správního řízení. Problematice práva sociálního pojištění, práva sociálního zabezpečení a práva daňového, vzhledem k obsáhlosti a důležitosti, budou věnovány samostatné kapitoly.

6.1 Strukturované popisy řešení úkonů ve vztahu k orgánům veřejné moci

Vzhledem k širší působnosti, kterou pokrývá správní právo, se dále zaměříme na konkrétní životní situace, kdy se dítě nebo rodič stává účastníkem správního řízení. Ve vztahu k tématu diplomové práce bude věnována pozornost především jednání na odboru občansko-správních agend – oddělení matrik.

6.1.1 Matriky

Činnost matrik upravuje zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení. Matrika je státní evidencí narození, uzavření manželství, vzniku registrovaného partnerství a úmrtí fyzických osob na území České republiky, popř. v cizině, pokud se týká občanů České republiky. (ČESKO, 2000, s. 4107)

Matriky se člení na matriku narození (pro kterou se vede kniha narození), matriku manželství (pro kterou se vede kniha manželství), matriku partnerství (pro kterou se vede kniha partnerství) a matriku úmrtí (pro kterou se vede kniha úmrtí). Všechny uvedené knihy jsou vytvořeny z předem svázaných tiskopisů. (ČESKO, 2000, s. 4107)

Příslušný k zápisu narození a úmrtí do matriční knihy je matriční úřad, v jehož správním obvodu se fyzická osoba narodila nebo zemřela, k zápisu o uzavření manželství je příslušný matriční úřad, v jehož správním obvodu došlo k uzavření manželství. (ČESKO, 2000, s. 4109)

Mezi hlavní činnosti matričního úřadu patří to, že:

- přijímá doklady a žádosti k uzavření manželství a provádí zápisy do knihy manželství,
- provádí zápisy o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů,
- přijímá oznámení o narození dítěte a provádí zápis do knihy narození,
- přijímá oznámení o úmrtí a provádí zápis do knihy úmrtí,
- přijímá oznámení o užívání české podoby cizojazyčného jména, o znovupřijetí předchozího příjmení po rozvodu,
- přijímá prohlášení o užívání dvou jmen, popř. o volbě druhého jména, prohlášení o užívání pouze jednoho příjmení,
- vydává oddací, rodné a úmrtní listy. (Matriční doklady, 2018)

6.1.2 Činnost ostatních odborů státní správy v souvislosti s rodičovstvím

Po narození dítěte je nutno obstarat i další povinnosti, jako je např. přihlášení narozeného dítěte zákonným zástupcem k platbě poplatků za komunální odpad na odboru životního prostředí a zemědělství (středisko místních poplatků). (Hábová, 2016) Zákonný zástupce je povinen požádat o vystavení cestovního dokladu pro dítě, pokud s ním plánuje cestu do zahraničí. (Cestovní doklady, 2018)

7 VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI PRÁVA SOCIÁLNÍHO POJIŠTĚNÍ

Právním předpisem, který upravuje základní zdroj financování systému sociálního zabezpečení, je zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné, které platí zaměstnanci, zaměstnavatelé a podnikatelé je příjmem do státního rozpočtu. (ČESKOSLOVENSKO, 1992)

System sociálního pojištění v České republice je tvořen ze tří relativně samostatných oblastí: nemocenské pojištění, pojistné na sociální zabezpečení a důchodové pojištění. Ve vztahu k rodičovství a narození dítěte bude podrobněji rozebrána problematika dávek vyplácených z nemocenského pojištění: nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, dávka otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“), ošetrovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

7.1 Nemocenské

Nárok na nemocenské vzniká pojištěnci, který byl uznán dočasně práce neschopným, nebo mu byla nařízena karanténa, trvá-li déle než 14 dní. Podmínkou nároku na nemocenské z pojištění činnosti, která je samostatnou výdělečnou činností, je dále účast na pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné alespoň po dobu 3 měsíců. (ČESKO, 2006b, s. 62)

Nově podle §15a zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění nemocenské náleží též, jestliže za trvání např. dohody o provedení práce vznikne dočasná pracovní neschopnost, v němž zaměstnanec účasten pojištění není, avšak byl účasten pojištění na základě dohody o provedení práce aspoň ve třech kalendářních měsících bezprostředně před kalendářním měsícem, v němž vznikla sociální událost. (ČESKO, 2006b, s. 58)

Výše nemocenské činí 60 % - 72 % denního vyměřovacího základu dle doby trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény. (ČESKO, 2006b, s. 64)

7.2 Peněžitá pomoc v mateřství

7.2.1 Podmínky nároku na peněžitou pomoc v mateřství

Nárok na peněžitou pomoc v mateřství má dle § 32 odst. 1 o nemocenském pojištění pojištěnka, která porodila dítě, pojištěnec, pokud převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož matka zemře-

la, dále pojištěnec, který o dítě pečuje a je otcem dítěte nebo manželem ženy, která dítě porodila, pokud matka nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, pro které byla uznána dočasně práce neschopnou a také pojištěnec, který pečuje o dítě a je otcem dítěte nebo manželem ženy, která dítě porodila, pokud s matkou dítěte uzavřel písemnou dohodu, že bude o dítě pečovat (tuto dohodu lze uzavřít s účinkem na dobu nejdříve od počátku sedmého týdne po porodu dítěte na dobu nejméně 7 kalendářních dnů po sobě jdoucích). (ČESKO, 2006b)

Dle § 32 odst. 1 je „podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství je účast pojištěnce na pojištění alespoň 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství.“ (ČESKO, 2006b) Do doby účasti na pojištění lze započít také dobu studia na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole nebo na konzervatoři, která je považována za soustavnou přípravu na budoucí povolání pro účely důchodového pojištění (§ 21 až 23 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění), jestliže toto studium bylo úspěšně dokončeno.

7.2.2 Podpůrčí doba a výše u peněžité podpory v mateřství

Podpůrčí doba u peněžité doby v mateřství činí 28 týdnů u pojištěnky, která dítě porodila (resp. 37 týdnů u pojištěnky, která porodila 2 a více dětí a alespoň o dvě z nich pečuje), dále pak 22 týdnů u ostatních osob pečujících o dítě uvedených v prvním odstavci této kapitoly (resp. 31 dnů u stejných osob pečujících o 2 nebo více dětí). (ČESKO, 2006b, s. 66)

„Výše peněžité pomoci v mateřství za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu.“ (ČESKO, 2006b, s. 67)

7.3 Otcovská

7.3.1 Podmínky nároku na otcovskou

Nárok na otcovskou má pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož je otcem, nebo pojištěnec, který pečuje o dítě, které převzal do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě nedosáhlo 7 let věku. U osob samostatně výdělečně činných je podmínkou nároku na otcovskou účast na pojištění alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni nástupu na otcovskou. (ČESKO, 2006b, s. 67–68)

Otcovská náleží jen nastal-li nástup na otcovskou v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo dne převzetí dítěte do péče. Otcovská náleží jen jednou a jen jednomu z oprávněných;

a to i tehdy, pokud pečuje otec o více dětí narozených současně. V tomto případě se péče o více těchto dětí považuje za péči o jedno dítě. (ČESKO, 2006b, s. 68)

7.3.2 Podpůrčí doba a výše otcovské

Podpůrčí doba u otcovské činí dle § 38b zákona o nemocenském pojištění (ČESKO, 2006b, s. 68) 1 týden a začíná nástupem na otcovskou. Nástup na otcovskou nastává dnem, který pojištěnec určí v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče. Výše otcovské za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu.

7.4 Ošetřovné

7.4.1 Podmínky nároku na ošetřovné

Nárok na ošetřovné má dle § 39 zákona o nemocenském pojištění zaměstnanec, který nemůže vykonávat v zaměstnání práci z důvodu:

- ošetřování dítěte mladšího 10 let, pokud toto dítě onemocnělo nebo utrpělo úraz, nebo ošetřování jiného člena domácnosti (ženy, která porodila), jehož zdravotní stav vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobu,
- péče o dítě mladší 10 let, protože školské zařízení, jejímž je žákem, je uzavřeno, popř. jej nemůže navštívit dítě z důvodu nařízené karantény, popř. také v případě, kdy fyzická osoba, která o dítě pečuje onemocněla a nemůže o dítě pečovat. (ČESKO, 2006b, s. 68)

Podmínkou nároku na ošetřovné je, že osoba, která žádá o poskytnutí nároku na ošetřovné, žije se zaměstnancem v domácnosti; neplatí to v případě ošetřování nebo péče dítěte mladšího 10 let rodičem. Zaměstnanec nemá nárok na ošetřovné, pokud má jiná fyzická osoba nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství nebo nárok na rodičovský příspěvek (toto neplatí, pokud tato jiná fyzická osoba onemocněla a nemůže se dítě pečovat). (ČESKO, 2006b, s. 68–69)

7.4.2 Podpůrčí doba a výše ošetřovného

Podpůrčí doba u ošetřovného činí nejdéle 9 kalendářních dnů, resp. 16 kalendářních dnů, jde-li o osamělého zaměstnance, který má v trvalé péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku. Za osamělého zaměstnance se pro účely ošetřovného

řovného považuje dle § 40 zaměstnanec svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s družkou (druhem) nebo v registrovaném partnerství. (ČESKO, 2006b, s. 69)

Podpůrčí doba u ošetřovného počíná od prvního dne potřeby ošetřování nebo péče. Výše ošetřovného činí za kalendářní den 60 % denního vyměřovacího základu. (ČESKO, 2006b, s. 70)

7.5 Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

7.5.1 Podmínky nároku na vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

Nárok na vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství má těhotná zaměstnankyně, popř. zaměstnankyně v období do konce devátého měsíce po porodu, popř. kojící matka, která je převedena jinou práci, protože práce, kterou dříve vykonávala, ji po zdravotní stránce ohrožuje. (ČESKO, 2006b, s. 72)

7.5.2 Podpůrčí doba a výše vyrovňovacího příspěvku v těhotenství a mateřství

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství se vyplácí za kalendářní dny, v nichž trvalo převedení na jinou práci. Nevypalácí se za dny, kdy zaměstnankyně byla dočasně práce neschopná nebo jí byla nařízena karanténa, popř. ošetřovala dítě mladší 10 let, popř. byla na mateřské nebo rodičovské dovolené. (ČESKO, 2006b, s. 73)

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství se stanoví jako rozdíl mezi denním vyměřovacím základem zjištěným ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a průměrem jejich započitatelných příjmů, připadajícím na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení nebo ustanovení. (ČESKO, 2006b, s. 73)

7.6 Společná ustanovení o dávkách

Nárok na dávku vzniká dnem splnění podmínek pro přiznání dávky zákonem č. 187/2006 Sb. (aktuální účinnost od 01.02.2018).

Pokud dojde k souběhu nároků na výplatu dávek má:

- nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství přednost před nárokem na výplatu ostatních dávek,
- nárok na výplatu otcovské přednost před nárokem na výplatu nemocenského a ošetřovného,

- nárok na výplatu nemocenského přednost před nárokem na výplatu ošetřovného.
(ČESKO, 2006b, s. 73–74)

8 VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI PRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

V následující kapitole bude blíže vysvětlena problematika dávek státní sociální podpory, kam patří: přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné, rodičovský příspěvek a pohřebné. Okrajově bude pojednáno o rané péči a pomoci v hmotné nouzi.

Státní sociální podporou se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a poskytuje ji i při některých dalších sociálních situacích. Náklady na státní podporu hradí stát.

8.1 Státní sociální podpora v pojmech

8.1.1 Okruh oprávněných osob

„Dávky státní sociální podpory náleží při splnění dále stanovených podmínek pouze fyzické osobě, jestliže osoba a osoby společně s ní posuzované jsou na území České republiky hlášeny k trvalému pobytu podle zvláštního právního předpisu, jde-li o státní občany České republiky nebo mají na území České republiky trvalý pobyt podle zvláštního právního předpisu, jde-li o cizince, podmínkou je, že mají na území České republiky bydliště.“ (ČESKO, 1995a, s. 5–6)

„Dávky státní sociální podpory náleží za určitých podmínek uvedených v zákoně i osobám, které nemají na území České republiky trvalý pobyt dle § 3 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře. (ČESKO, 1995a, s. 6–7) Jedná se např. o nezletilé cizince svěřené na území České republiky do péče nahrazující péči rodičů nebo do ústavní péče, dále pak cizinci, kteří jsou držiteli povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta v EU na území jiného členského státu EU, a bylo jim vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky. Žádat můžou i cizinci, kterým bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky za účelem vědeckého výzkumu, dále pak cizinci, kterým byla udělena doplňková ochrana, cizinci, kterým bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci, cizinci, kterým byla vydána zaměstnanecká karta, cizinci zaměstnanými na území České republiky nebo cizinci, kteří již byli zaměstnaní na území České republiky alespoň po dobu 6 měsíců a jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání a osobami, jejichž nárok vyplývá z přímo použitelných předpisů EU nebo osobami zaměstnanými, samostatně výdělečně činnými, osobami ponechávajícími si tako-

vé postavení a jejich rodinnými příslušníky majícími právo na rovné zacházení podle předpisu Evropské unie.“

8.1.2 Příjem rozhodný pro přiznání dávky

„Příjem rozhodný pro přiznání dávek se stanoví dle § 4 (ČESKO, 1995a, s. 7) jako měsíční průměr příjmů rodiny připadajících na rozhodné období. Měsíční průměr příjmů rodiny se stanoví jako součet jednotlivých měsíčních průměrů příjmů oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných.“

„Za příjem se považují dle § 5 (ČESKO, 1995a, s. 8) příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona o dani z příjmů a nejsou od této daně osvobozeny:

- příjmy ze závislé činnosti s výjimkou částky, která se považuje za příjem z důvodu bezplatného používání motorového vozidla pro služební účely,
- příjmy ze samostatné činnosti, jde-li o uvedené příjmy podléhající dani z příjmů stanovené paušální částkou,
- příjmy z nájmu,
- ostatní příjmy podle zákona o daních z příjmů, s výjimkou výher v hazardních hrách a výher z reklamních soutěží a slosování, cen z veřejných soutěží, ze sportovních soutěží a cen ze soutěží, v nichž je okruh soutěžících omezen podmínkami soutěže, nebo jde o soutěžící vybrané pořadatelem soutěže anebo příjmu z jednorázové náhrady práv s povahou opakovaného plnění na základě ujednání mezi poškozeným a pojistitelem.“ (ČESKO, 1995a, s. 7–8)

„A to po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, přičemž, jde-li o příjmy podléhající dani z příjmů stanovenou paušální částkou, považují se za výdaje vynaložené na jeho dosažení, zajištění a udržení předpokládané výdaje, po odpočtu dalších výdajů, odpočítávaných z takových příjmů podle zákona o daních z příjmu, po odpočtu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pokud nebyly pojistné a příspěvek zahrnuty do těchto výdajů, a po odpočtu daně z příjmů připadající na tyto příjmy.“ (ČESKO, 1995a, s. 8)

„Mezi příjmy, které jsou podle zákona o daních z příjmů osvobozeny od daně z příjmů, patří tyto příjmy:

- příjem přijatý v rámci plnění z vyživovací povinnosti nebo obdobná plnění poskytovaná ze zahraničí, s výjimkou uvedeného příjmu, náhrady nebo uvedeného plnění, po-

skytnutém rozhodném období z příjmů osoby, která se pro účely stanovení rozhodného příjmu považuje za společně posuzovanou osobu s osobou, která toto výživné nebo plnění přijala,

- výsluhové náležitosti a přídavek na bydlení u vojáků z povolání a výsluhové nároky u příslušníků bezpečnostních sborů podle zvláštních právních předpisů,
- příjmy z prodeje podílu v obchodní korporaci, s výjimkou prodeje cenného papíru, přesahuje-li doba mezi jeho nabytím a prodejem dobu 5 let, a to v rozsahu a za podmínek, za jakých jsou osvobozeny od daně z příjmů podle zákona o daních,
- příjmy plynoucí jako náhrada za služebnost vzniklou ze zákona nebo rozhodnutím státního orgánu podle zvláštního právního předpisu,
- náhrada mzdy (platu, odměny) nebo sníženého platu (snížené mzdy) od čtvrtého do čtrnáctého,
- příjmy z dávek a plnění z pojistné smlouvy o pojištění důchodu podle zákona upravující důchodové spoření,
- odměna, odchodné, starobní důchod, důchod, příspěvek, poskytované z rozpočtu EU poslanci nebo bývalému poslanci Evropského parlamentu, zvolenému na území České republiky, dále zaopatření a náhrada výdajů poskytované z rozpočtu EU pozůstalému manželovi nebo manželce a nezaopatřeným dětem v případě úmrtí poslance Evropského parlamentu, zvoleného na území České republiky,
- příjmy ze závislé činnosti vykonávané na území České republiky, plynoucí poplatníkům daně z příjmů fyzických osob, kteří jsou daňovými nerezidenty, od zaměstnavatelů se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí, podle zákona o daních z příjmu,
- příjmy za práci žáků a studentů z praktického vyučování praktické přípravy
- zvláštní příplatek nebo příplatek za službu v zahraničí poskytovaný podle zvláštních právních předpisů vojákům a příslušníkům bezpečnostních sborů vyslaným v rámci jednotky mnohonárodních sil nebo mezinárodních bezpečnostních sborů mimo území České republiky po dobu působení v zahraničí.“ (ČESKO, 1995a, s. 8)

„A to po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení a dalších výdajů odpočítávaných z takových příjmů podle zákona o daních z příjmů, které se pro tento účel stanoví obdobně jako takové výdaje pro určení základu daně podle zákona o daních z příjmů.“ (ČESKO, 1995a, s. 8)

Další příjmy rozhodné pro přiznání dávky upravuje zákon č. 117/1995 Sb. v § 5 odst. 1 písm. c) až i). Mezi tyto příjmy patří například dávky nemocenského pojištění a důchodového pojištění po odpočtu daně z příjmu připadající na tuto dávku, podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci a dále také rodičovský příspěvek pro nárok na přídavek na dítě a příspěvek na bydlení či přídavek na dítě pro nárok na příspěvek na bydlení a další. (ČESKO, 1995a, s. 9)

8.1.3 Stanovení částek rozhodných pro nárok na dávky a jejich výši

„Pro nárok na dávky nebo jejich výši se částkou životního minima rozumí částka životního minima stanovená zákonem. Závisí-li stanovení částky podle věty první na počtu osob, berou se v úvahu osoby společně posuzované. Nestanoví-li zákon jinak, rozumí se částkou životního minima posuzované osoby částka, která by příslušela této osobě též s ohledem na pořadí osoby při posuzování. Závisí-li nárok na dávku nebo její výše na životním minimu dítěte, rozumí se částkou životního minima nezaopatřeného dítěte stanovená ve druhém nebo dalším pořadí. Věk dítěte rozhodný podle zákona o životním a existenčním minimu pro stanovení částek je věk, kterého dítě dosáhne v kalendářním měsíci, za který dávka náleží.“ (ČESKO, 1995a, s. 12)

8.1.4 Výdělečná činnost

„Výdělečnou činností je činnost v České republice, která zakládá účast na nemocenském pojištění, dále také činnost osoby samostatně výdělečně činné a také výdělečná činnost vykonávána v zahraničí za účelem dosažení příjmu.“ (ČESKO, 1995a, s. 12)

8.1.5 Nezaopatřené dítě

„Dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz. Z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost. Posuzování zdravotního stavu pro účely tohoto zákona. Po skončení povinné školní docházky se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené dítě také dítě, které je vedeno v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Za neopatřené dítě nelze však považovat dítě, které je poživitelem invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně.“ (ČESKO, 1995a, s. 12)

8.2 Dávky státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory můžeme rozdělit do dvou skupin – podle toho, zda nárok na dávku závisí na výši příjmu oprávněné osoby (žadatele) nebo zda se poskytují bez ohledu na tyto příjmy.

Mezi dávky poskytnuté v závislosti na výši příjmu patří:

- přídavek na dítě,
- příspěvek na bydlení,
- porodné. (ČESKO, 1995a, s. 5)

Dávkami, které se poskytují bez ohledu na výši příjmu jsou:

- rodičovský příspěvek,
- pohřebné. (ČESKO, 1995a, s. 5)

8.2.1 Přídavek na dítě

„Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, jestliže rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70.“ (ČESKO, 1995a, s. 16)

Výše přídavku na dítě činí za kalendářní měsíc, jde-li o nezaopatřené dítě ve věku:

- do 6 let 500 Kč,
- od 6 do 15 let 610 Kč,
- od 15 do 26 let 700 Kč. (ČESKO, 1995a, s. 16)

Výše přídavku na dítě ve zvýšené výměře (tj. pokud má některá ze společně posuzovaných osob příjem z dávek specifikovaných v zákoně) činí za kalendářní měsíc, jde-li o nezaopatřené dítě ve věku:

- do 6 let 800 Kč,
- od 6 do 15 let 910 Kč,
- od 15 do 26 let 1 000 Kč. (ČESKO, 1995a, s. 16)

Přídavek na dítě náležející nezletilému nezaopatřenému dítěti se vyplácí osobě, která má dítě v přímém zaopatření, a to do konce kalendářního měsíce, v němž nezaopatřené dítě dovršila zletilosti. (ČESKO, 1995a, s. 16)

Přídavek na dítě se zletilému nezaopatřenému dítěti vyplácí od splátky přídavku na dítě náležející za kalendářní měsíc následující po měsíci, v němž dovršilo zletilosti. Je-li nezle-

tilé nezaopatřené dítě v plném přímém zaopatření ústavu pro péči o děti nebo mládež, vyplácí se příspěvek na dítě tomuto ústavu. (ČESKO, 1995a, s. 16)

8.2.2 Příspěvek na bydlení

„Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, který v bytě hlášen k trvalému pobytu a jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35 a součin rozhodného příjmu v rodině není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení.“ (ČESKO, 1995a, s. 16–17)

„Za vlastníka bytu se považuje i vlastník nemovitosti, ve které je byt, který vlastník užívá, pokud je v něm hlášen k trvalému pobytu. Za vlastníka bytu se považuje i manžel, který užívá byt na základě práva bydlení odvozeného od vlastnického práva druhého manžela, pokud nárok na příspěvek na bydlení uplatňuje manžel jako vlastník bytu.“ (ČESKO, 1995a, s. 17)

„Splňuje-li podmínky nároku na příspěvek více osob, náleží příspěvek na bydlení jen jedné, a to osobě určené na základě dohody těchto osob. Nedohodnou-li se tyto osoby, určí osobu krajská pobočka Úřadu práce, která o příspěvku rozhoduje, které z těchto osob se příspěvek na bydlení přizná.“ (ČESKO, 1995a, s. 17)

„Náklady na bydlení tvoří u bytů užívaných na základě nájemní smlouvy nájemné a u družstevních bytů a bytů vlastníků srovnatelné náklady, které činí za kalendářní měsíc. U výše zmíněných bytů jsou to dále náklady na plyn, elektřinu a náklady za plnění poskytované s užíváním bytu, kterými se rozumí náklady za dodávku tepla (dálkové vytápění) a centralizované poskytování teplé vody, dodávku vody z vodovodů a vodáren a odvádění odpadních vod, provoz výtahu, osvětlení společných prostor v domě, úklid společných prostor v domě, odvoz odpadních vod a čištění jímek, vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou a odvoz komunálního odpadu, případně náklady za pevná paliva; náklady za pevná paliva se započítávají částkami za kalendářní měsíc.“ (ČESKO, 1995a, s. 17)

„Výše příspěvku na bydlení činí za kalendářní měsíc rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30 a na území hlavního města Praha koeficientem 0,35. Pokud jsou náklady na bydlení nižší než normativní náklady na bydlení, náleží příspěvek na bydlení ve výši rozdílu mezi náklady na bydlení a roz-

hodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30 a na území hlavního města Praha koeficientem 0,35. Pokud rozhodný příjem rodiny, z něhož se vychází při stanovení výše příspěvku na bydlení, nedosahuje částky životního minima rodiny, započítává se pro stanovení výše příspěvku jako rozhodný příjem rodiny částka odpovídající životnímu minimu této rodiny. (ČESKO, 1995a, s. 19)

8.2.3 Rodičovský příspěvek

„Rodičovský příspěvek dostane rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, má nárok na rodičovský příspěvek nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte, a to nejdéle do doby, kdy byla na rodičovském příspěvku vyplacena z důvodu péče o totéž nejmladší dítě v rodině celková částka 220 000 Kč, není-li dále stanoveno jinak. V případě, že nejmladším dítětem v rodině jsou 2 či více dětí narozených současně, má tento rodič nárok na 1,5násobek částky 220 000 Kč. Rodič musí trvale pobývat a bydlet na území České republiky.“(ČESKO, 1995a, s. 20)

„Rodič volí výši rodičovského příspěvku do částky nepřevyšující 7.600 Kč. Částku převyšující 7.600 Kč měsíčně volí rodič tehdy, „jestliže lze aspoň jednomu z rodičů v rodině stanovit k datu narození nejmladšího dítěte v rodině 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 7.600 Kč, s tím, že zvolená výše rodičovského příspěvku nesmí přesáhnout 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu měsíčně. V případě, že u každého z rodičů lze stanovit ke dni narození dítěte uvedený denní vyměřovací základ, vychází se při stanovení výše rodičovského příspěvku z jeho denního vyměřovacího základu, který je vyšší“, nebo 1,5násobku uvedených částek v případě péče o vícero dětí, nejvýše však do výše 1,5násobku 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu měsíčně.“ (ČESKO, 1995a, s. 20)

„Dojde-li v rodině ke změně osob, které jsou pro stanovení výše rodičovského příspěvku posuzovány jako rodiče, a v souvislosti s tím dojde ke změně výše denního vyměřovacího základu, stanoví se rodičovský příspěvek podle nově zvolených podmínek, a to od kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž ke změně podmínek došlo.“ (ČESKO, 1995a, s. 20)

„Nárok na rodičovský příspěvek přiznaný z důvodu péče o nejmladší dítě v rodině zaniká, pokud se nejmladším dítětem stalo jiné dítě. Je-li dítě rozhodnutím soudu svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu, nárok na rodičovský příspěvek nevzniká.“ (ČESKO, 1995a, s. 21)

„Podmínka osobní celodenní a řádné péče pro nárok na rodičovský příspěvek po celý kalendářní měsíc se považuje za plněnou i v kalendářním měsíci v němž se dítě narodilo, osoba dítě převzala do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí orgánu s výjimkou pěstounské péče na přechodnou dobu, dítě dosáhlo věku 4 let, do kterého náleží rodičovský příspěvek, dítě nebo rodič zemřeli, rodič převzal do péče vlastní dítě, které bylo do doby převzetí svěřeno do péče jiné osoby na základě rozhodnutí příslušného orgánu nebo převzal do péče dítě, které bylo do dne převzetí umístěno na základě rozhodnutí příslušného orgánu v ústavu, v němž bylo dítěti poskytováno plné přímé zaopatření anebo převzal dítě z péče poskytovatele zdravotních služeb, které trvalo déle než 3 kalendářní měsíce.“ (ČESKO, 1995a, s. 21)

„Má-li v rodině jeden z rodičů po část měsíce z dávek nemocenského pojištění nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské poskytnuté v souvislosti s porodem, rodičovský příspěvek náleží, jen je-li vyšší, a to ve výši rozdílu mezi rodičovským příspěvkem a těmito dávkami nemocenského pojištění.“ (ČESKO, 1995a, s. 21)

„Podmínka osobní celodenní péče se též považuje za splněnou a rodičovský příspěvek náleží, jestliže dítě, které nedosáhlo 2 let věku nebo dítě navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti v rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin v kalendářním měsíci, nebo dítě pravidelně navštěvuje léčebně rehabilitační zařízení nebo dítě životně postižené navštěvující jesle, mateřskou školku nebo jiné obdobné zařízení. Docházka do uvedených zařízení se nesleduje u dětí starších 2 let.“ (ČESKO, 1995a, s. 22)

8.2.4 Porodné

„Nárok na porodné má žena, která porodila své první nebo druhé dítě, nepřevyšuje-li rozhodný příjem v rodině součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70. Nárok na porodné žena nemá, pokud jí před porodem vznikl již dvakrát nárok na porodné převzetím dítěte do 1 roku jeho věku do trvalé péče nahrazující péči rodičů nebo v případě, že se jí již jedno živé dítě narodilo a druhé dítě do 1 roku věku převzala do trvalé péče nahrazující péči rodičů.“ (ČESKO, 1995a, s. 22)

„Nárok na porodné má rovněž otec prvního nebo druhého živě narozeného dítěte, jestliže žena, která dítě nebo děti porodila, zemřela a ke dni porodu splnila podmínky a porodné nebylo vyplaceno jí ani jiné osobě. Nárok na porodné nemá otec, jemuž již dvakrát vznikl nárok na porodné převzetím dítěte do 1 roku jeho věku do trvalé péče nahrazující péči rodičů.“ (ČESKO, 1995a, s. 22)

„Nárok vzniká dnem porodu dítěte, není-li stanoveno jinak. Výše porodného činí 13.000 Kč na první dítě a 10.000 Kč na druhé dítě.“ (ČESKO, 1995a, s. 22–23)

8.2.5 Pohřebné

„Nárok na pohřebné má osoba, která vypravila pohřeb dítěti, které bylo ke dni smrti nezaopatřeným dítětem, nebo osobě, která byla ke dni smrti rodičem nezaopatřeného dítěte, jestliže dítě nebo osoba měly trvalý pobyt na území České republiky.“ (ČESKO, 1995a, s. 23)

„Splňuje-li podmínky nároku na pohřebné více osob, náleží tato dávka jen jednou, a to osobě, která uplatní nárok na dávku jako první. Nárok na pohřebné nevzniká, jestli se dítě narodí mrtvé.“ (ČESKO, 1995a, s. 23)

„Výše pohřebného činí 5.000 Kč. Pohřebné se vyplácí jednorázově a vzniká dnem pohřbením.“ (ČESKO, 1995a, s. 23)

8.3 Raná péče

„Raná péče je terénní služba, popřípadě doplněná ambulantní formou služby, poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby.“ (ČESKO, 2006e, s. 137)

Raná péče obsahuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnost, zprostředkovává kontakt se společenským prostředím, nabízí sociálně terapeutické činnosti a v neposlední řadě pomáhá při uplatňování práv a oprávněných zájmů postižených dětí a jejich rodičů. (ČESKO, 2006e, s. 137)

8.4 Hmotná nouze

V mimořádných případech lze čerpat dávky v systému pomoci v hmotné nouzi. Jedná se o příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc.

Příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení jsou dávky měsíčně se opakující, mimořádná okamžitá pomoc je dávkou jednorázovou. (ČESKO, 2006d, s. 203)

9 VYBRANÉ KAPITOLY Z OBLASTI DAŇOVÉHO PRÁVA

Daň obecně charakterizujeme jako platební povinnost, kterou stát stanoví zákonem pro získání příjmů pro státní rozpočet. Pro daň je typické, že jejím zaplacením nevzniká poplatníkovi žádné právo na ekvivalentní plnění ze strany státu. Soustava daní se skládá z různých druhů daní, které jsou upraveny samostatnými zákony.

Řízení ve věcech daňových se řídí samostatným procesním předpisem – daňovým řádem. Daňové řízení se od jiných správních řízení výrazně odlišuje, zejména tím, že to není státní orgán, kdo na žádost fyzické či právnické osoby o něčem rozhoduje, ale je to tzv. daňový subjekt, kdo je sám povinen daň si vypočítat, přiznat ji a zaplatit, resp. v pochybnostech svá tvrzení na výzvu správce daně doložit.

Vzhledem k tématu diplomové práce jsou vybrána ta ustanovení daně z příjmů fyzických osob, která mohou sehrát roli ve vztahu k aspektům rodičovství.

9.1 Poplatníci daně z příjmů fyzických osob

Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou fyzické osoby, které mají na území České republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržují (daňový rezidenti) a osoby, které mají příjmy na území České republiky a obvykle se zde nezdržují (daňový nerezidenti). (Běhounek, 2017, s. 16)

9.2 Předmět daně z příjmů fyzických osob

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou dle § 3 (Běhounek, 2017, s. 16):

- příjmy ze závislé činnosti (§ 6),
- příjmy ze samostatné činnosti (§ 7),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8),
- příjmy z nájmu (§ 9),
- ostatní příjmy (§ 10).

9.3 Příjmy a výdaje spolupracujících osob (§ 13)

Příjmy a výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení při samostatné činnosti s výjimkou podílu na společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti mohou být rozděleny mezi poplatníka a s ním spolupracující osoby, kterými se rozu-

mí spolupracující manžel, spolupracující osoba žijící s poplatníkem ve společné domácnosti nebo člen zúčastněný na provozu rodinného závodu. (Běhounek, 2017, s. 28)

Příjmy a výdaje nelze rozdělovat na:

- dítě, které nemá ukončenou povinnou školní docházku,
- dítě v kalendářních měsících, ve kterých je na něj uplatňováno daňové zvýhodnění na vyživované dítě,
- na manžela, je-li na něj uplatněna sleva na manžela (pozn. pro potřeby zákona o dani z příjmů se pojmem „manžel“ rozumí oba partneři, tzn. manžel i manželka). (Běhounek, 2017, s. 28)

9.4 Sazba daně

Daň ze základu daně sníženého o nezdánitelné části základu daně (§ 15) a o odčitatelné položky od základu (§ 34) zaokrouhleného na celá sta Kč dolů činí 15 %. (Běhounek, 2017, s. 30)

9.5 Slevy na poplatníka daně z příjmů fyzických osob (§ 35ba a § 35bb)

Vypočtená daň poplatníkem se za zdaňovací období může snížit o následující slevy:

- základní slevu ve výši 24.840 Kč na poplatníka,
- slevu ve výši 28.840 Kč na manžela, pokud žije s poplatníkem ve společně hospodařící domácnosti a nemá vlastní příjem přesahující za zdaňovací období 68.000 Kč,
- slevu za umístění dítěte, která odpovídá výši výdajů prokazatelně poplatníkem vynaložených za umístění vyživovaného dítěte (žijícího s poplatníkem ve společné domácnosti) v předškolním zařízení na dané zdaňovací období maximálně ve výši minimální mzdy. Pro účely daně z příjmů se předškolním zařízením rozumí mateřská škola podle školského zákona nebo obdobné zařízení v zahraničí, dále zařízení služby péče o dítě v dětské skupině a zařízení péče o dítě předškolního věku provozovaná na základě živnostenského oprávnění, pokud charakter takto poskytované péče je srovnatelný s péčí poskytovanou zařízením služby péče o dítě v dětské skupině nebo mateřskou školou podle školského zákona. (Běhounek, 2017, s. 63–64)

9.6 Daňové zvýhodnění u poplatníka daně z příjmů fyzických osob (§ 35c)

Možností snížení daňové povinnosti je také uplatnění daňového zvýhodnění u osob, které žijí s vyživovaným dítětem ve společné domácnosti. Daňové zvýhodnění v tomto případě lze uplatnit za rok 2018 formou slevy, popř. daňového bonusu ve výši:

- 15.204 Kč na první dítě, měsíčně částka 1.267 Kč,
- 19.404 Kč na druhé dítě, měsíčně částka 1.617 Kč,
- 24.204 Kč na třetí a každé další dítě, měsíčně částka 2.017 Kč. (Běhounek, 2017, s. 64)

Daňový bonus může uplatnit poplatník, který ve zdaňovacím období měl příjem alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy. Daňový bonus v rámci měsíčních záloh je vyplácen v částkách nad 50 Kč (maximálně však do výše 5.025 Kč). Zálohy jsou pak vyúčtovány v rámci ročního zúčtování záloh (u zaměstnanců) nebo sestavením daňového přiznání. (Běhounek, 2017, s. 64)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

10 VÝCHODISKA PRO PŘÍPADOVÉ STUDIE O PRACOVNĚ A SOCIÁLNĚ PRÁVNÍCH ASPEKTECH RODIČOVSTVÍ

Při volbě případových studií o pracovně a sociálně právních aspektech rodičovství jsem vyšla z vlastních zkušeností. Začátkem roku 2016 jsem se ocitla v situaci, kdy jsem byla nejšťastnější člověk na světě, když jsem zjistila, že jsem těhotná. Vše jsem viděla v růžových barvách, než mě zpět na zem mě přivedly reakce mého okolí – spolužaček ze školy i rodinných příslušníků. Věty jako „nemáš dokončenou školu, jak budete bydlet, jak budete hospodařit, abyste vyšli s penězi“ slyším dodnes.

A upřímně – ještě víc na zem mě (a myslím, že více žen v téže situaci na tom je stejně) dostala hromada informací ze všech různých zákonů, nařízení, webových stránek, portálů a diskuzí, když jsem chtěla zjistit, jak se mám nejlépe v mé situaci „najít“. Proto jsou v úvodu praktické části práce vybrána tři témata případových studií, která budou vstupní branou ke komunikaci s odborníky ve státní správě, a následně také základním kamenem pro realizaci diskurzu na téma z oblasti pracovně a sociálně právních aspektů rodičovství při narození dítěte. Vzhledem k rozsáhlosti tématu jistě nebudou tyto informace zcela vyčerpávající. Budou snad ale pro čtenáře přínosem, a i díky uvedeným příkladům u některých témat mu usnadní orientaci v problému.

Na základě výše uvedených informací bude v rámci případové studie č. 1 řešena problematika získání nároku na peněžitou pomoc v mateřství u studentky vysoké školy. Nastolení tohoto problému bude sloužit jak model orientace se ve vztahu k dávkám, které s těhotenstvím, mateřstvím a rodičovstvím souvisejí. Jeho proces řešení bude obohacen o cenné rady, připomínky a doporučení Ing. Michaly Raichelové z OSSZ ve Zlíně.

Jako téma případové studie č. 2 bude rozvíjeno téma kariéry a pohledu na profesní život rodiče v kontextu s ekonomickou a psychologickou stránkou rodiny. Svými radami k naplnění tématu přispěje odbornice z oblasti psychologie Mgr. et Mgr. Eva Švecová a Ing. Kateřina Stuchlíková z Úřadu práce Zlín.

Případová studie č. 3 otevře otázku problematiky zápisu do knihy narození dítěte na matrice a díky konzultaci s paní matrikářkou Mgr. Bc. Elenou Kovaříkovou bude problematika související s činností matričního úřadu řešena v komplexnějším kontextu.

11 PŘÍPADOVÁ STUDIE Č. 1 – MÁ STUDENTKA NÁROK NA PENĚŽITOU POMOC V MATEŘSTVÍ?

V praxi se může stát, že žadatel o nárok na dávky ne zcela pochopí přesný výklad ustanovení zákona. Příkladem může být problematika přiznání nároku na peněžitou pomoc v mateřství u studentky.

11.1 Vymezení základního problému

Hlavním úkolem případové studie č. 1 je zamyslet se nad možností vzniku nároku na peněžitou pomoc v mateřství u studentky. Vedlejším cílem je nahlédnout do problematiky dávek spojených s mateřstvím a na základě jednání s paní inženýrkou Raichelovou a díky následné odborné rozpravě zmapovat hlavní aspekty v této oblasti. Na případovou studii plynule naváže diskurz na téma těhotenství, mateřství a rodičovství s ohledem na nárok a čerpání sociálních dávek v této oblasti.

11.2 Výběr z judikatury k danému tématu

Dne 29.9.2015 vydal Nejvyšší správní soud rozsudek č.j. 4 Ads 187/2015-26 posuzující podmínky a vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství.

Žadatelka požadovala přiznání peněžitě pomoci v mateřství od 8. 9. 2010 s odůvodněním, že dne 22. 9. 2010 dokončí studium na vysoké škole. Dávka peněžitě pomoci v mateřství jí přiznána nebyla, neboť nesplnila nutnou podmínku, a to, že nebyla v době potencionálního odchodu na mateřskou dovolenou nemocensky pojištěna, popř. v ochranné lhůtě po ukončení účasti na pojištění v maximální délce 180 dní.

Základním důvodem, proč již nebyla žadatelka účastnicí nemocenského pojištění i jako studentka, je komplexní úprava zákona o nemocenském pojištění účinná k 1. 1. 2009, která právě žáky a studenty vyjímá z účastenství na nemocenském pojištění.

Žadatelka se bránila soudně a tento spor došel právě až k Nejvyššímu správnímu soudu, který dal předchozím rozhodnutím za pravdu. Žalovaná by měla nárok v rámci ochranné lhůty do poloviny roku 2009, nikoli však až v roce 2010.

Celý problém vznikl z důvodu nekvalitního zpracování novely nemocenského pojištění, která studenty jako účastníky vyjmula, ale ponechala ustanovení o tom, že se v určitých případech může započítat úspěšné dokončení středoškolského či vysokoškolského studia do nutné celkové doby pojištění v délce 270 dní před odchodem na mateřskou dovolenou

s připočtením maximálně 180 dní po zániku takového pojištění (ochranná lhůta). Tato nejasná úprava byla účinná po dlouhou dobu. Nejistota v posuzování panovala i mezi odborníky, kdy se vycházelo z pravdivé informace, že se celková doba úspěšného studia může započítat, ale do nedávna nebyl k dispozici žádný jasný podklad pro to, jak dlouho musí následně být žadatelka zaměstnaná, alespoň v rámci zaměstnání malém rozsahu.

Dnes je již zákonná úprava přehlednější. Díky změně účinné od 1. 2. 2018, která jasně stanovuje v § 15a zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, že žadatelka musí být zaměstnaná alespoň v zaměstnání malém rozsahu po dobu minimálně 3 měsíců bezprostředně před kalendářním měsícem, ve kterém sociální událost, tedy nástup na peněžitou pomoc v mateřství vznikla.

11.3 Slovo odborníka – náměty pro diskurz

Problematiku dávek souvisejících s narozením dítěte jsem na základě doporučení PhDr. Petra Špačka (ředitele OSSZ ve Zlíně) konzultovala s vedoucí oddělení nemocenského pojištění Ing. Michalou Raichelovou.

Vzhledem ke změnám v oblasti dávek sociální podpory a související zaneprázdněností pracovníků zabývajících se vyplácením dávek, jsem hovořila s vedoucí oddělení Úřadu práce ve Zlíně telefonicky a pro získání bližších informací jsem byla následně odkázána na nejčastější dotazy, které jsou řešeny na webových portálech.

Na základě získaných podkladů a připomínek byly zpracovány aspekty k následujícímu diskurzu a současně byly také zapracovány připomínky do návrhu metodické příručky k dané problematice.

11.4 Diskurz dané problematiky s použitím aspektů odborníka

11.4.1 Náhled na opatření k podpoře rodin v České republice

V současné době bylo v rámci prorodinných opatření vlády přijato v rámci finanční podpory rodin několik opatření. Patří k nim jistě i novelizace státní sociální podpory (zákon č. 117/1995 Sb.), která se v praxi projevila:

- navýšením porodného na první dítě 13.000 Kč, na druhé dítě 10.000 Kč u rodin s příjmy do 2,7násobku životního minima,

- vyššími přídávky na děti a rozšířením čerpání pro více rodin (došlo ke zvýšení nároku z 2,4 na 2,7násobku životního minima a zvýšení částek o 300 Kč na 800, 910 a 1000 Kč podle věku dítěte),
- možností rychlejšího čerpání rodičovské (z 11.500 Kč za 1,5 roku až na 70 % denního vyměřovacího základu za 7 měsíců),
- možností rychlejšího čerpání rodičovského příspěvku i pro osoby, kterým nebylo možno vyměřit nárok na peněžitou pomoc v mateřství, tj. pro studenty, OSVČ a nezaměstnané (až do výše 7.600 Kč),

Dalším krokem je novelizace zákona o nemocenském pojištění, která se mj. projevila i v zavedení tzv. otcovské dovolené, která umožní větší zapojení mužů do péče o dítě a umožní otci narozeného dítěte čerpat týden volna v době šestinedělí ve výši 70 % vyměřovacího základu.

11.4.2 Výchozí aspekty pro modelové zmapování rodin s nárokem na dávky vyplývající z životního minima

V této části práce se nabízí možnost zmapování okruhu příjemců dávek, které vycházejí při svém výpočtu z životního minima - tj. porodné a přídávky na dítě. Nabízí se zamyslet se, pro které rodiny jsou tato opatření (se zaměřením na porodné) vlastně „ušíťá na míru“. Pro bližší analýzu je nutno stručně konkretizovat pojem životní minimum.

Mnohé dávky vycházejí z násobku životního minima rodiny, což je minimální hranice peněžitých příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních osobních potřeb. Jedná se o čisté příjmy rodiny nesnížené např. o splátku hypotéky, alimentů pro děti z předchozího manželství apod. Výše životního minima se odvíjí od počtu dospělých a počtu dětí v domácnosti. (Životní minimum 2018 – kalkulačka, 2018)

Tab. 1. Přídavek na dítě

Úplná rodina (oba rodiče) s počtem nezaopatřených dětí	Životní mi- nimum rodiny	Hranice rozhodného příjmu v Kč měsíčně pro nárok na přídavek na dítě (2,7násobek životního minima rodiny)
Jedno do 6 let	7.710 Kč	20.817 Kč
Dvě ve věku 5, 8 let	9.850 Kč	26.595 Kč
Tři ve věku 5, 8, 12 let	11.990 Kč	32.373 Kč
Čtyři ve věku 5, 8, 12, 16 let	14.440 Kč	38.988 Kč

Zdroj: MPSV odbor 44, 2018

Minimální mzda byla zavedena především jako nástroj sociální ochrany před nepřiměřeně nízkým oceněním práce zaměstnance, ale zároveň by měla motivovat občany, aby se jim více vyplatilo pracovat, než pobírat podporu v nezaměstnanosti nebo sociální dávky.

Minimální mzda, kterou upravuje zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) a nařízení vlády o minimální mzdě (č. 567/2006 Sb.), se dá definovat jako absolutně nejnižší cena práce bez ohledu na její složitost, druh, množství a kvalitu, kterou je zaměstnavatel povinen zaměstnanci poskytnout. Minimální mzda se vztahuje na všechny zaměstnance v pracovním a obdobném vztahu.

Do posouzení výše minimální mzdy se nezahrnuje mzda, a ani plat za práci přesčas, příplatek za práci ve svátek, za noční práci, za práci ve ztíženém pracovním prostředí a za práci v sobotu a v neděli, náhrady mzdy apod. Minimální mzda naopak zahrnuje osobní příplatek, odměny, prémie a podobná plnění. Nedosáhne-li mzda, plat nebo odměna z dohody výše minimální mzdy, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnanci doplatek.

Aktuální hodnota minimální mzdy v České republice činí 12.200 Kč. Hodnota průměrné mzdy byla v roce 2017 29.504 Kč.

S novým zákoníkem práce byl v roce 2007 zaveden pojem zaručená mzda, který na rozdíl od minimální mzdy stanoví nejnižší cenu práce s ohledem na složitost, odpovědnost a namáhavost vykonávané práce. Jedná se o mzdu nebo plat, na kterou zaměstnanci vzniklo

právo podle zákoníku práce, smlouvy, vnitřního předpisu, mzdového nebo platového výměru za stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin.

V případě jiné délky stanovené týdenní pracovní doby než 40 hodin týdně (např. u 2směnného pracovního režimu 38,75 hodiny týdně, 3směnného a nepřetržitého pracovního režimu 37,5 hodiny týdně apod.) se hodinové sazby minimální mzdy i nejnižší úrovně zaručené mzdy úměrně zvyšují. Pokud je však se zaměstnancem sjednána individuálně kratší pracovní doba nebo pokud zaměstnanec neodpracoval v kalendářním měsíci příslušnou pracovní dobu odpovídající stanovené týdenní pracovní době, minimální mzda a nejnižší úroveň zaručené mzdy se úměrně snižují.

Tab. 2. Zaručená mzda v roce 2018

Skupina prací	Hodinová zaručená mzda 2018	Hodinová zaručená mzda 2017	Měsíční zaručená mzda 2018	Měsíční zaručená mzda 2017
1	73,20 Kč	66,00 Kč	12.200 Kč	11.000 Kč
2	80,80 Kč	72,90 Kč	13.500 Kč	12.200 Kč
3	89,20 Kč	80,50 Kč	14.900 Kč	13.400 Kč
4	98,50 Kč	88,80 Kč	16.400 Kč	14.800 Kč
5	108,80 Kč	98,10 Kč	18.100 Kč	16.400 Kč
6	120,10 Kč	108,30 Kč	20.000 Kč	18.100 Kč
7	132,60 Kč	119,60 Kč	22.100 Kč	19.900 Kč
8	146,40 Kč	132,00 Kč	24.400 Kč	22.000 Kč

Zdroj: Kučerová, 2017a

Modelový příklad č. 1

Manželé Novákovi očekávají přírůstek do rodiny a testují nárok na dávky vycházející z životního minima rodiny – porodné a příspěvek na dítě. Předpokládejme, že je pan Novák zaměstnaný a paní Nováková je bez příjmů (např. studuje).

Pro rodinu Novákových - 2 dospělí a 1 dítě – je životním minimem částka 7.710 Kč.

Maximální příjem rodiny Novákových pro nárok na porodné (2,7násobek životního minima): do 20.817 Kč.

Maximální příjem rodiny Novákových pro nárok na přídavky (2,7násobek životního minima): do 20.817 Kč.

Aby Novákovi dosáhli na uvedené dávky, musí mít čistý příjem do hranice 20.817 Kč. Vyjádřeno v hrubé mzdě cca 27.000 Kč, což je méně než je v současné době měsíční hrubá průměrná nominální mzda v České republice.

Modelový příklad č. 2

Manželé Kučerovi očekávají přírůstek do rodiny a testují nárok na dávky vycházející z životního minima rodiny – porodné a přídavek na dítě. Předpokládejme, že je pan Kučera i paní Kučerová jsou zaměstnaní.

Pro rodinu Kučerových - 2 dospělí a 1 dítě – je životním minimem částka 7.710 Kč.

Maximální příjem rodiny Kučerových pro nárok na porodné (2,7násobek životního minima): do 20.817 Kč.

Maximální příjem rodiny Kučerových pro nárok na přídavky (2,7násobek životního minima): do 20.817 Kč.

Aby Kučerovi dosáhli na uvedené dávky, musí mít příjem do hranice 20.817 Kč čistého příjmu. Vyjádřeno v hrubé mzdě cca 27.000 Kč za oba manžele. Pokud bychom uvažovali, že oba manželé vydělávají stejně, vychází nám hrubá mzda na každého z nich 13.500 Kč. V kontextu s tabulkou zaručené mzdy pro rok 2018, týká se nárok na dávku jen zaměstnanců v první a druhé skupině, kam je zařazena práce nekvalifikovaná, tj. běžný úklid, doručování zásilek, kontrola příchodů a odchodů, jednoduché strojní šití nebo např. sběr a mytí nádobí (1. skupina) a práce sanitářů, kopáčů, nenáročných stavebních prací, prodej tisku, cenin, tabákových výrobků, domovnické a školnické práce (2. skupina).

Struktura profesí zařazených do jednotlivých skupin pro určení zaručené mzdy je uvedena pro bližší představu v příloze I.

Dílčí závěr k modelovým příkladům ve vztahu k problematice porodného

V koncepci rodinné politiky ze 4. září 2017 je uvedeno, že navýšením násobku životního minima z 2,4 na 2,7 se rozšíří počet podpořených dětí o téměř 145 tisíc. (Koncept rodinné politiky, 2017)

Podle statistických údajů je velkým problémem v ČR zejména nízký počet druhých a dalších dětí v rodinách. Z všech domácností s dětmi jich je 48,3 % s jedním dítětem, 42,1 % se dvěma dětmi, 9,6 % se třemi a více dětmi. (Příjmy a životní podmínky domácností – 2015, 2016)

Existuje jistě celá řada důvodů, proč se nerodí druhé a další děti. Svou roli jistě hraje vyšší věk matek, obava o snížení nároků na úroveň života díky zvýšeným finančním nákladům, které jsou s narozením dítěte spojeny. Jak vyplývá i z koncepce rodinné politiky v ČR, „rodiny, které se rozhodnou mít více dětí, by měly být oceněny jak symbolicky, tak finančním narovnáním nákladů, které s sebou nese příchod dalšího dítěte do rodiny“. Kladně lze jistě hodnotit i postoj, že rodiny s více dětmi by měly vědět, že si jich i jejich péče společnost váží.

U výše uvedených příkladů na rodině Novákových a Kučerových – pokud má být porodné bráno jako „odměna za rozhodnutí mít další dítě“, a ne jenom jako sociální dávka pro potřebné rodiny na narovnání jejich nákladů – vyplývá, že v současné době stát odměňuje spíše jen nízkopříjmové rodiny a je zde zřejmá absence motivace pro rodiny, kde rodiče vykonávají kvalifikovanější práci a jsou tedy odměňováni vyšší mzdou.

Situace by mohla být v České republice díky návrhu opatření vlády ČR v budoucnu o málo lepší. Ve zmiňovaném návrhu je připravováno rozšíření okruhu dětí s nárokem na porodné s tím, že porodné ve výši 15.000 Kč by mělo být pro rodiny, které dosahují maximálně 3,5násobku životního minima. Aby nedocházelo k diskriminaci rodin s vícetěmi, musí být porodné vyplaceno jako u narození dvou prvorozených dětí.

11.4.3 Novinky v oblasti přídatku na dítě

Jak již bylo uvedeno, došlo k 1. lednu 2018 ke změnám ve výši přídatku na dítě. Původní částky 500 Kč na dítě do 6 let, 610 Kč na dítě od 6 do 15 let a 700 Kč na dítě od 15 do 26 let je možno za určitých okolností čerpat ve zvýšené výměře 800 Kč, 910 Kč a 1.000 Kč (hranice věku zůstávají).

Funkcí přídatku na dítě je pomoc krýt náklady spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí a chránit ty nejpotřebnější členy naší společnosti před chudobou a sociálním vy-

loučením. Smyslem navýšení by tedy mělo být podle koncepce rodinné politiky (2017, s. 45) zlepšení funkce tak, aby přídavky lépe pokryly podporu nejen chudých, ale i středně nebo nízkopříjmových rodin s dětmi.

Kdo má tedy konkrétně nárok na zvýšený přídavek na dítě?

Nárok na zvýšený přídavek náleží dítěti, pokud některá z posuzovaných osob měla v každém měsíci rozhodného období příjem ze závislé činnosti alespoň ve výši částky životního minima jednotlivce, ze samostatné činnosti (podnikání), z nemocenského pojištění, z důchodového pojištění, z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci, z příspěvků na péči do 18 let věku, nebo z rodičovského příspěvku, pokud mu předcházela peněžitá pomoc v mateřství.

Ostatní nezaopatřené děti, které žijí v rodinách, kde ani jedna společně posuzovaná osoba nebude splňovat výše uvedenou podmínku, budou mít nárok na přídavek na dítě v dosavadní nezměněné výši.

Dílčí závěr k modelovému příkladu ve vztahu k problematice přídaveků na dítě

Myšlenka takto upraveného nároku ve výši přídavku na dítě patří podle mého názoru mezi velmi zdařile nastavené. Podporuje pracovní aktivitu „posuzovaných osob“. Je zjevné, že zvýšenou částku přídavku na dítě nebudou čerpat rodiny, které mají příjem pouze ze sociálních dávek, např. rodiny pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi či rodiny osamělých matek pobírajících rodičovský příspěvek bez předchozího nároku na peněžitou pomoc v mateřství.

Tato podpora má směřovat výhradně do rodin, jež mají příjem z pracovní aktivity, případně dávek, které ji nahrazují. Na rozdíl od daňové podpory, jako je sleva na dani či daňový bonus, která je závislá od výše zdanitelného příjmu, je zvýšený přídavek na dítě rozšířen i na rodiny, kde sice nikdo nemusí mít příjem z pracovní činnosti, ale alespoň jeden z členů rodiny pobírá dávky, které z pracovní činnosti vycházejí.

Přínos tohoto opatření lze hodnotit z hlediska psychiky posuzovaných osob určitě pozitivně. Pokud budou rodiče pracovat, budou sociálně zařazení, a současně pracovní aktivita rodičů dítěte pomůže k upevnění vztahů v rodině.

„Rizikem motivace“ k pracovní aktivitě může být výdělek, který překročí 2,7násobek životního minima u posuzovaných osob a namísto „odměny“ ve formě zvýšené výměry přídavku na dítě dojde ke ztrátě nároku na přídavek na dítě celkově.

Co není úplně dořešeno, je skutečnost, že z důvodu snížení administrativy je zvýšený příspěvek na dítě navázán na stanovený druh příjmu v rozhodném období, nikoliv na existenci pracovní smlouvy či dohody. Může nastat tedy situace, kdy rodič onemocní, a tím pádem nesplní podmínky pro možnost čerpání zvýšeného příspěvku.

Další má připomínka směřuje k vazbě čerpání rodičovského příspěvku, kterému předchází peněžité pomoci v mateřství, a k možnosti čerpat zvýšenou míru příspěvku na dítě. Nabízí se pohled na matku studentku, které tím, že nebyla v době studia zdravotně pojištěna, nevznikl tedy nárok na peněžitou pomoc v mateřství (viz případová studie č. 1), a tím vlastně dále „doplácí“ na své studium (které je podle mého také pracovní aktivitou), protože nemá možnost využít zvýšené částky příspěvku na dítě.

Ne vždy se jeví ne jako úplně spravedlivé řešení u malých podnikatelů (OSVČ) v případě samostatné výdělečné činnosti hlavní, kdy se pro účely příspěvku na dítě příjem započítá ve výši odpovídající 50 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství, i když je ve skutečnosti nižší. Tento aspekt je dále diskutován i v bodě 11.4.6.

U samostatné výdělečné činnosti vedlejší se příjem započítává ve skutečné výši. Ale zde se naopak nabízí otázka, zda osoba, která má hlavní i vedlejší činnost, nepřesáhne 2,7násobek životního minima, a neztratí tak celkový nárok na dávku příspěvku na dítě.

11.4.4 Ohlasy na zavedení otcovské

Z provedených výzkumů a studií vyplývá zvyšující se zájem otců se zapojovat do péče o dítě. V šetření rodičů s malými dětmi z roku 2015 projevil rozhodně zájem o otcovskou 41 % z nich a 40 % by mělo zájem za určitých podmínek.

S nápadem na zavedení otcovského volna přišel před lety ministr práce Petr Nečas. Opatření se tehdy nepřijalo kvůli škrtnům v rozpočtu. Prosadila ho až ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová. (ČTK a iDNES.cz, 2018)

K zavedení dávky ji vedla myšlenka posílení vztahu mezi dítětem a otcem. Argumentovala tím, že Evropská unie nabízí otcovskou dovolenou ve dvaceti zemích a ve většině to funguje stejně, jako by mělo teď v České republice.

Jak dosud muži situaci po narození dítěte řešili? Čerpáním řádné dovolené, a pokud došla či nezbyla, neplaceným volnem. Možností, která stále připadá v úvahu i nyní, je volba nástupu na rodičovskou dovolenou. Nevýhodou je, že pokud otec nastoupí na rodičovskou dovolenou, nemůže ji čerpat matka. V tomto je možno najít naprostou výhodu otcovské,

která umožní být doma oběma rodičům současně. Opět je vhodné připomenout psychologický aspekt utužení rodinného pouta.

Připomeňme jen, že nárok na otcovskou mají pouze plátcí zdravotního pojištění. Další podmínkou je, že muž musí být zapsán jako otec dítěte v knize narození. Není důležité, zda jsou s matkou manželé, a zda sdílí jednu domácnost.

11.4.5 Valorizace rodičovského příspěvku jako předpoklad vyššího zapojení otců

Harmonizovat placené zaměstnání s péčí o rodinu je údělem především žen, a proto jejich postavení na trhu práce je obecně vnímáno jako horší než postavení mužů. (Mitchell a kolektiv, 2012, s. 47)

Valorizace celkové částky rodičovského příspěvku na alespoň 250.000 Kč ve vazbě na zajištění finančně i místně dostupných kvalitních služeb péče o děti, se jeví jako předpoklad zapojení otců do péče. V roce 2015 bylo evidováno celkem 277 tisíc příjemců rodičovského příspěvku, z toho pouze 5,1 tisíce mužů, tj. 1,8 % z celkového počtu příjemců. (Koncepce rodinné politiky, 2017, s. 41)

Rodičovský příspěvek je nejnákladnější dávkou rodinné politiky, současně se ale jedná o dávku, která se podílí na redukci chudoby rodin s malými dětmi. Zvýšení rodičovského příspěvku spolu s větší flexibilitou by mělo vést k lepší sociální situaci rodin s malými dětmi, což omezí jejich nároky na jiný typ nepojistných sociálních dávek a výrazně sníží pobídky domácností k případné práci načerno.

Dílčí závěr k myšlence zapojení otců do péče o dítě v kontextu možnosti čerpání rodičovského příspěvku

Myslím, že nelze než kladně hodnotit záměr zapojení otců do péče o dítě. Význam je zřejmý jednoznačně nejen ve funkčnosti rodinných vztahů, rozvoji dítěte, ale také v kvalitě celé rodiny.

Z koncepcí rodinné politiky vyplývá, že ženy se dnes obávají, že nezvládnou péči o rodinu a domácnost současně se svým zaměstnáním, a proto mnohdy narození potomka odkládají. Lze očekávat, že zapojením otců do péče o děti by mohlo dojít ke zvýšení porodnosti, protože bude rovnoměrně rozdělena péče o děti mezi oba rodiče a obavy o příliš velké zatížení ženy budou utlumeny.

Zkušenosti ze Švédska dokazují, že rodiče, kteří se společně dělí o péči, mají druhé dítě zpravidla rychleji. Rovněž se ukazuje, že dcery zaměstnaných matek jsou častěji zaměstnané, a naopak jejich synové se více podílí na péči o domácnost.

Jeví se jako přirozené, že pokud má muž větší příjem ze zaměstnání či podnikání, než žena, odrazuje ho často tento fakt od požadavku na to, že by pečoval o dítě a pobíral rodičovský příspěvek.

Podle mého názoru ale v neochotě muže o péči o dítě hrají roli i jiné faktory – tradice a zažitá společenské stereotypy. Řada mužů si myslí, že se o dítě nejlépe postará žena. Možná právě zapojení mužů do péče o děti a o domácnost umožní proměnu společenských stereotypů, které se projevují např. v přístupu na trh práce, kdy je žena často vnímána jako hlavní pečovatelka, a naopak muž se ocitá pod tlakem jako hlavní živitel – bez ohledu na jejich reálná přání a aspirace.

V současné době je na MPSV řešena otázka tzv. motivačního střídacího bonusu, který by měl být právě tím aspektem, který by vytvořil takové podmínky, kdy by byla rodina s dětmi finančně zajištěna, a zároveň by byl aktivně vytvořen prostor pro větší se zapojení otce do péče.

Odborníci v České republice vedou diskuze o zavedení dvouměsíčního či tříměsíčního volna, po které by otec na rodičovské vystřídal matku (či naopak). Nějakou podobu otcovské dovolené má 23 členských zemí EU. Většinou trvá do 12 pracovních dnů. V Rakousku, Litvě, Portugalsku, Finsku a Slovinsku mají otcové např. nárok na 20 a více dnů volna.

Co by muže ovlivnilo při rozhodování?

Výše náhrady by byla důležitá při rozhodování pro 93 procent dotázaných, celkem 57 procent by preferovalo procento výdělku. Představy mužů o výši příspěvku se pohybují mezi 70 až 80 % platu. Celkem 27 % dotázaných by požadovalo pevnou částku, která by v průměru činila 13.421 Kč (uvedené částky, o kterých muži uvažovali, se pohybovaly od 2.000 Kč do 50.000 Kč)

Celkem 45 procent zaměstnaných mužů by v práci vidělo při vybírání delší otcovské problém, zaměstnavatel by je ale spíš pustil. Více než čtvrtina otců míní, že by jim firma spíš nevyhověla. Dvou či tříměsíční volno by prý určitě nedostalo 12 procent mužů. Polovina otců si myslí, že by delší otcovská jejich postavení v práci ohrozila.

Z výzkumu vyplynulo, že by rodiče malých dětí o motivační otcovské volno stáli. Rozdílné jsou představy o časovém rozdělení dávky. Po dnech by motivační otcovskou dovolenou chtělo čerpat 13 procent rodičů, a to třeba po jednom dni v týdnu. Velká část by upřednostnila nepravidelné čerpání. Jen malá část rodičů by stála o čerpání v jednom kuse.

Až praxe ukáže, jestli se ověří hypotéza, že pokud rodiče narození dítěte nevyklučují, může být existence motivačního střídacího bonusu případnou pobídkou k rozhodnutí mít další dítě.

11.4.6 Účast rodičů pečujících o děti do čtyř let v systému sociálního pojištění

Za zmínku stojí jistě i pohled na situaci rodičů po ukončení pobírání rodičovského příspěvku. Pokud rodič ukončí pobírání rodičovského příspěvku, přestává být bez jakési ochrany v rámci sociálního pojištění. Nejvíce tento dopad můžeme pozorovat u osob samostatně výdělečně činných.

Jejich činnost je okamžikem ukončení rodičovského příspěvku považována za hlavní a to přináší s sebou nepříjemnou skutečnost – odvod pojistného na sociální pojištění alespoň z minimálního vyměřovacího základu pro hlavní činnost.

V současné době to činí minimální měsíční záloha sociálního pojištění 2.189 Kč a zdravotního pojištění 2.024 Kč. Tyto částky se jeví jako odrazující zvláště v případě, kdy rodič očekává z výdělečné činnosti jen nízké příjmy.

Na základě rozsudku ze dne 21. 7. 2008, č. j. 4 Ads 62/2007-72, je zjevné, že tato praxe není v rozporu se zákonem. Nejvyšší správní soud v něm vylíčil, že: "Započítání fiktivního příjmu namísto nižšího skutečného příjmu Nejvyšší správní soud nepovažuje za diskriminační. Jedná se o výraz sociální politiky státu, který nechtěl sociálními dávkami podporovat osoby, jež si zvolily předmět podnikání a rozsah výkonu činnosti tak, že sebe a svou rodinu nedokázaly zabezpečit. Stát tedy v rámci sociální politiky odmítl dotovat ztrátové či nedostatečně ziskové podnikání těchto osob, což je objektivní a rozumný důvod pro odlišení pravidel určování rozhodného příjmu osob samostatně výdělečně činných od osob v pracovním či služebním poměru. Stát nemůže nést odpovědnost za podnikatelské riziko, které na sebe stěžovatelka vzala, když se rozhodla provozovat samostatnou výdělečnou činnost, a prostřednictvím státní sociální podpory jí dorovnávat nízké příjmy z podnikání."

Jistě by ale bylo vnímáno kladně, pokud by podnikání do 4 let dítěte bylo hodnoceno jako vedlejší výdělečná činnost. Velkou výhodou by pak byla už i v současnosti platná možnost

osvobození od platby sociálního pojištění v případě vedlejší činnosti, pokud by rozhodná částka nepřekročila určenou hranici (za rok 2017 – Kč 67.756). (Koncepce rodinné politiky, 2017, s. 43)

11.4.7 Dávky v ostatních státech EU

Pro představu byly vybrány některé zajímavé aspekty u sociálních dávek ve státech Evropské unie, které sousedí s naší republikou.

Zajímavou myšlenku mají v systému vyplácení dávek stanovenou v Polsku, kde je od 1. ledna 2016 uplatňován nový mechanismus, který se nazývá „zlotý za zlotý“. Umožňuje rodinám s příjmy, které jsou o něco málo vyšší, než je prahová hodnota příjmu (tj. částka, do které je ještě nárok na daný příspěvek), určitý příspěvek získat. Konkrétně je výše vyplácených dávek snížena o částku, kterou rodinný příjem překračuje hranici příjmu.

Z hlediska podpory rodin s více dětmi je v Polsku zaveden od 1. dubna 2016 na základě programu Family 500+ pro děti do 18 let. Nárok na příspěvek je pro druhé a každé další dítě vyplácen bez ohledu na příjem. V případě nízkopříjmových rodin je tento příspěvek vyplácen i na první dítě.

V rámci slovenského systému dávek je zajímavá myšlenka vyplácení tzv. dodatečného příspěvku na dítě. Ten je vyplácen jako podpora pro výchovu a péči o dítě ve vztahu, k němuž nelze nárokovat daňový bonus.

V Rakousku je zaveden příspěvek na výchovu dětí jako pevná částka, která se poskytuje bez ohledu na předchozí výdělečné zaměstnání nebo povinné pojištění. Příspěvek na výchovu dětí je poskytován rodičům, kteří se starají o kojence, a je určen k částečnému vyrovnání ztráty příjmů.

V Německu existuje institut tzv. příspěvku předem. Děti s bydlištěm nebo obvyklým pobytem v Německu, které žijí s jedním rodičem a dosud nedosáhly dvanácti let věku, pobírají zálohu na dávky, pokud nedostanou výživné druhého rodiče. Záloha na dávky se platí nejvýše šest let. Pokud se biologický rodič ožení či vdá, není nadále oprávněn požadovat tuto zálohu.

11.4.8 Ochranná lhůta a nárok na peněžitou pomoc v mateřství či rodičovský příspěvek

Pro vysvětlení časté otázky ochranné lhůty je možno diskurz doplnit dotazem nastávající maminky z 1. března 2018:

Majka1984: „S přítelem plánujeme těhotenství, ale v práci mi bylo sděleno, že majitelka ukončuje svoji živnost a společnost, ve které pracuji k 30.6. končí. Vztahovala by se na mě takzvaná ochranná lhůta, která činí 180 dní, abych dosáhla mateřské.“ (Ledesmová, 2018)

Sociální pracovnice Zuzana Ledesmová: „Dobrý den, ano ochranná lhůta se vztahuje na zaměstnankyni, které byla jakýmkoliv způsobem ukončená pracovní smlouva, ať už dohodou či výpovědí. Nárok na peněžitou pomoc v mateřství máte, když splníte podmínku účasti na nemocenském pojištění po dobu alespoň 270 dnů v posledních dvou letech před dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství s tím, že ke vzniku nároku na dávku došlo v době pojištění nebo v ochranné lhůtě. Ta činí v případě, že zaměstnání skončilo v době těhotenství, 180 dnů ode dne skončení zaměstnání, pokud zaměstnání trvalo alespoň tolik dnů. Pokud trvalo kratší dobu, činí ochranná lhůta tolik dnů, kolik trvalo zaměstnání. Vznikne-li Vám např. v ochranné lhůtě znovu pojištění, tzn. budete-li znovu pracovat, ochranná lhůta po dobu tohoto nového pojištění neběží a nevyčerpaná ochranná lhůta z dřívějšího pojištění se připočítává k ochranné lhůtě získané na základě tohoto nového pojištění, a to nejvýše do celkové výměry 180 kalendářních dnů.“ (Ledesmová, 2018)

Na základě doporučení Ing. Raichelové je nutné zdůraznit zásadní rozdíly v názvosloví mezi pojmy „mateřská“, kterým je v praxi myšlena peněžita pomoc v mateřství a „rodičovská“. Oba pojmy bývají dle informace Ing. Raichelové často zaměňovány, a ne zcela jasně chápány.

11.4.9 Kdy je možné měnit výše rodičovského příspěvku? Kdy je splněna podmínka nároku na něj?

Vzhledem k tomu, že v rámci rodičovského příspěvku došlo od 1. ledna 2018 k zásadním změnám, je vhodné upřesnit podmínky, za kterých je možno měnit jeho výši či neztratit nárok na jeho výplatu.

Základní podmínkou je to, že měnit výši rodičovského příspěvku může jen její žadatel, a to maximálně jednou za 3 měsíce.

Podmínka osobní celodenní péče se považuje za splněnou a rodičovský příspěvek je možno přiznat v kalendářním měsíci, když:

- se dítě narodilo,
- část měsíce je ještě čerpána peněžitá pomoc v mateřství nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem,
- bylo dítě převzato do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu,
- dítě dovršilo věku 4 let, do kterého náleží rodičovský příspěvek,
- dítě mladší 2 let navštěvuje jesle nebo jiné zařízení maximálně 46 hodin za měsíc.

11.5 Shrnutí

Vybrané rady a doporučení vč. odborných výstupů z diskurzu se staly podkladem pro zpracování návrhu metodické příručky k pracovním a sociálně právním aspektům rodičovství při narození dítěte, která je výstupem diplomové práce.

12 PŘÍPADOVÁ STUDIE Č. 2 – POČKÁ KARIÉRA?

Hlavním úkolem případové studie č. 2 je pohled na důležité aspekty, které mohou mít vliv při sladování pracovního a rodinného života. Bude řešena základní problematika oblastí, které mohou přispět rodičům k zajištění spokojeného života pro ně i jejich děti v době před narozením dítěte, a i po něm. Nabízí se oblast bydlení, následně otázka služeb, které mohou mladým rodinám ušetřit čas, dále možnosti úpravy pracovní doby a v neposlední řadě i daňové úlevy, které dokáží rodičům ušetřit peníze. Ústředním tématem případové studie je také otázka vhodnosti umístění dítěte do předškolního zařízení, aby oba rodiče mohli aktivně pracovat, ve vztahu k jeho věku a psychické dispozici.

12.1 Výběr z judikatury k danému tématu

Dne 21. 5. 2009 vydal Nejvyšší správní soud rozsudek č.j. 7 Afs 103/2008-71 posuzující podmínky a vznik nároku úlevu na dani z příjmu ve vazbě na nárok na rodičovský příspěvek. Publikováno v 10/2012 Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

Právní věta zní:

"Poplatníkem, jemuž náleží rodičovský příspěvek", byla ve smyslu § 7c odst. 4 písm. b) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění účinném pro zdaňovací období 2005 osoba, která měla nárok na rodičovský příspěvek ve smyslu § 30 odst. 1 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění účinném do 31. 12. 2005, tedy alespoň po část zdaňovacího období celodenně a řádně pečovala alespoň o jedno dítě do čtyř let věku; nebylo však nezbytné, aby jí byl rodičovský příspěvek také skutečně vyplácen.“

Stěžovatel po část roku 2005 pečoval osobně, řádně a celodenně o nezletilé dítě do čtyř let věku, avšak nenáležel mu rodičovský příspěvek podle ustanovení § 30 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "zákon o státní sociální podpoře").

Městský soud neshledal důvodnou žalobní námitku, že správní rozhodnutí je nezákonné s ohledem na hledisko směrnice Rady Evropského společenství ze dne 11. 12. 1986, č. 86/613/EHS, o uplatňování zásady rovného zacházení pro muže a ženy samostatně výdělečně činné, včetně oblasti zemědělství, a o ochraně samostatně výdělečně činných žen v těhotenství a mateřství (dále jen "směrnice 86/613/EHS") a směrnice Rady ze dne 23. 9. 2002, č. 2002/73/ES, kterou se mění směrnice Rady 76/207/EHS o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky (dále jen "směrnice 2002/73/ES").

V daném případě se manželé dohodli, že po část roku 2005 převezme žalobce faktickou celodenní péči o nezletilé dítě, čímž umožní manželce realizovat její přístup či postup v zaměstnání, zjevně proto, že v případě manželky žalobce se jednalo o výhodné řešení.

Nejvyšší správní soud poznamenává, že názor městského soudu, že se v případě manželčiny návratu do zaměstnání jednalo o zjevně výhodné řešení, které bylo předmětem dohody manželů, je z hlediska aplikace zákonných kritérií na daný případ irelevantní a představuje subjektivní posouzení motivací chování rodiny, jak na to také upozornil i stěžovatel. Z hlediska aplikace právní úpravy rodičovského příspěvku je zcela nerozhodné, zda je to žena či muž, který pečuje osobně, řádně a celodenně o dítě ve věku do 4 let, a je zcela na rozhodnutí rodiny, zda a který z rodičů a z jakých důvodů se hodlá, nebo je i nucen okolnostmi, např. vrátit do zaměstnání. Dohodou ve smyslu ustanovení § 30 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře je pouze dohoda o tom, který z rodičů bude nárok na rodičovský příspěvek uplatňovat, tj. který bude uplatňovat vůči státu nárok na výplatu dávky, neboť rodičovský příspěvek na základě zákona náleží rodině jen jednou.

Je zřejmé, že nezákonný postup finančních úřadů zasáhl do právní sféry rodiny tíživým způsobem, který by mohl být vnímán jako diskriminační, neboť nesprávnou interpretací citovaných ustanovení nebylo umožněno manželům, z nichž jeden vykonával závislou činnost a druhý pečoval o dítě a v důsledku toho měl jako osoba samostatně výdělečně činná nižší příjem, uplatnit (dnes již zrušené) společné zdanění manželů, zákonodárcem konstruované právě pro tyto případy.

Vzhledem k tomu, že není pochyb o tom, že to byl stěžovatel, kdo poskytoval dítěti péči ve smyslu ustanovení § 30 odst. 1 písm. a) zákona o státní sociální podpoře, byl to také stěžovatel, kterému ex lege vznikl nárok na rodičovský příspěvek.

Z tohoto důvodu je zcela pochopitelné, že stěžovatel jako jediný způsob řešení shledal nutnost posouzení slučitelnosti vnitrostátní právní úpravy s právem Evropského společenství s ohledem na možnost tzv. nepřímé diskriminace

Další příklad judikatury řeší problematiku výživného ve vztahu k umístění dítěte do jeslí.

Dne 24. 10. 1952 vydal Krajský soud v Olomouci rozhodnutí č.j. 10 Ok 217/52 s následující právní větou:

„Hodnota osobního výkonu péče o děti se nesnižuje tím, že matka dává děti po dobu svého zaměstnání do jeslí nebo do školky; nemůže se proto otec z tohoto důvodu domáhat snížení částek, které má poskytovat na výživu a výchovu dětí.“

Po rozvodu rodičů byly děti ponechány u matky a otci bylo uloženo, aby každému z obou dětí poskytoval na úhradu výživy a výchovy 600 Kčs měsíčně. Později se otec domáhal snížení těchto částek, jež odůvodňoval tím, že se znovu oženil a má další dítě.

Okresní soud v Olomouci návrhu otce nevyhověl. Rozhodnutí odůvodnil v podstatě tím, že i když má návrhovatel nyní další dítě, má nyní také vyšší příjmy a mimo to se potřeby jeho dětí z prvního manželství zvýšily.

Ve stížnosti proti tomuto rozhodnutí se otec dovolával ve svůj prospěch dále toho, že matka nepečuje o děti celý den, poněvadž po dobu jejího zaměstnání jsou děti opatřeny v jeslích.

I když je toho rozhodnutí Krajského soudu v Olomouci staršího data, slouží jako judikát v řešení obdobných právních jednání, a je i dnes v platnosti.

12.2 Slovo odborníka – náměty pro diskurz

Ještě v nedávné době bylo běžné vícegenerační uspořádání rodiny, kde společnou domácnost sdíleli spolu s dětmi a rodiči také jejich prarodiče, mnohdy i strýcové, tety, bratřenci, sestřenice.

Většina dětí dnes vyrůstá v nukleární rodině, tzn. rodiče a dítě, popř. děti. Nukleární rodiny si chtějí zachovat svou autonomii, proto ani nevyhledávají pomoc babiček. Současně se ale potýkají s ekonomickými důsledky rodičovství. Jen málo rodin si může po delší čas dovolit žít z platu jednoho z rodičů, a proto potřebují najít přijatelné řešení situace.

Další změnou v současné době jsou časté rozvody. Mnoho dětí se také rodí již do neúplné rodiny. I tito zaměstnaní či podnikající „sólo“ rodiče hledají řešení, jak skloubit pracovní a rodinný život.

Vzhledem k velké aktuálnosti tématu byly osloveny dvě odbornice, které mohou svými radami přispět do odborné diskuze. Psychologické rady a připomínky byly zjišťovány rozhovorem a následné argumenty byly konzultovány s psychologkou a pedagožkou Mgr. et Mgr. Evou Švecovou. Problematika ekonomických řešení v rámci zaměstnání byla konzultována s Ing. Kateřinou Stuchlíkovou.

12.3 Úvodní rozhovor o psychologických aspektech souvisejících s tématem případové studie

V této kapitole je realizován rozhovor s Mgr. et Mgr. Evou Švecovou, který tvoří výchozí a současně základní pilíř k tématu případové studie z pohledu psychologických pohledů. Na tomto místě jsou uvedeny hlavní body (zkrácená forma rozhovoru), prepis plné verze je uveden následně v příloze II.

Otázka: „Jak dlouho, dle Vašeho názoru, by mělo dítě být po porodu s matkou doma. Kdy je tedy psychicky připraveno strávit část dne bez její přítomnosti?“

Odloučení od matky bych nepovažovala za ústřední téma, resp. nelze v tomto paušalizovat. Obecně je od raného dětství důležitá primární vazba na matku, která vzniká ihned po narození. Pokud je vazba dobře navázaná, je pro dítě snazší se od matky na určitý čas i separovat. Pokud matka počítá, že bude nucena dítě velmi brzy odseparovat, především kvůli pracovní vytíženosti, je vhodné, aby si dítě paralelně vytvářelo vztah s druhou osobou. V ideálním případě by touto osobou měl být otec dítěte. Ze zkušeností z praxe vnímám, že ačkoliv si řekneme, že např. po 6 měsících se u dítěte začnou střídat kamarádky matky, může být dítě neurotičtější, úzkostnější, nebo naopak rozlitanější, neukotvené. A to jak v kinetické rovině, tak v rovině čistě vztahové.

Otázka: Jaký může mít vliv na vývoj dítěte po psychické stránce odloučení od matky v tak nízkém věku?

Jak už jsem zmiňovala, záleží na povaze a charakteru dítěte, na jeho stabilitě nervové soustavy, a také na podmínkách, za kterých bez matky zůstává. Dnes na jednu stranu chceme po dětech, ať z nich velmi brzy jsou samostatné individuality, které dokáží mít vlastní názor a aktivně s ním pracovat, na druhou stranu si k sobě děti poutáme, necháváme je s námi "splynout" a ony se tak stávají bezhraničními. Matka, která obětuje svůj život na účet dítěte, ze kterého vyroste stejně bezhraniční jedinec, jej buď nedokáže opustit, nebo se mu snaží až přehnaně kompenzovat pocit vlastní viny z toho, že ho opouští předčasně. Proto se domnívám, že nezáleží ani tolik na věku dítěte, jako na tom, jak se sama matka k situaci postaví.

Otázka: Myslíte si, že je lepší, aby dítě mladší např. 3 let bylo doma s matkou i za cenu toho, že to matku nebaví a je z pobytu doma nervózní? Je v takovém případě lepší dítě umístit do některého ze zařízení, byť jen na pár hodin v týdnu, aby se matka vracela domů s jinými myšlenkami a lépe tak zvládala péči o dítě?

Spokojená a vyrovnaná matka rovná se spokojené a klidnější dítě. Zás a znovu se mi tato hypotéza ověřuje v každodenní praxi, když děti se syndromem ADHD nebo agresivní přicházejí s matkami, které byly již během těhotenství nebo brzy po porodu nešťastné, neurotické, vyčerpané a nespokojené.

Otázka: Myslíte si, že by dítě i starší 3 let mělo jít do školky v případě, že matka čeká další dítě nebo je v takovém případě vhodnější, aby zůstalo s matkou doma i za cenu, že se nebude tolik začleňovat v kolektivu?

Domnívám se, že alespoň do oběda by dítě klidně do školky nastoupit mohlo. Vím sice z praxe, že učitelky to v podstatě nerady vidí, když matka je na mateřské dovolené s druhým dítětem, a dává dítě do školky, ale je to opět o úhlu pohledu. Mám ale zažitý z praxe příklad, kdy byli 4 sourozenci, kteří se narodili dá se říct velmi živelně po sobě, takže každý předchozí zůstával doma s tím novým sourozencem. Rodina vytvořila kolem dětí takové vakuum, že žádné z dětí nakonec nechtělo do školky, a už vůbec ne do školy. Chci tím říct, že ať už separaci dítěte, tak jeho přichylování, je třeba volit ohleduplně a odpovídajícím způsobem k nátuře dítěte a přirozenému, selskému rozumu.

12.4 Úvodní rozhovor o aspektech v rámci pracovního života, které mohou usnadnit rodičům malých dětí návrat do zaměstnání nebo sladit profesní život se životem rodinným

K zajištění zaměstnanosti v ČR slouží aktivní politika zaměstnanosti. Úřad práce může prostřednictvím svých nástrojů a opatření poskytovat zaměstnavatelům finanční podporu formou různých prostředků, a tím lze pozitivně ovlivnit např. i návrat rodičů do práce po rodičovské dovolené.

O tom, jaké možnosti jsou v této oblasti, jsem hovořila s Ing. Kateřinou Stuchlíkovou, která má danou problematiku na Úřadě práce ve Zlíně na starosti. Kromě dalších důležitých

informací k tématu této případové studie bylo konstatováno, že oddělení zaměstnanosti může nabídnout dnes zaměstnavatelům příspěvky v několika variantách.

Mezi nejvíce využívané příspěvky určené na úhradu mzdových nákladů pro zaměstnavatele, kteří zaměstnávají rodiče malých dětí, patří příspěvky na tzv. Společensky účelná pracovní místa vyhrazená nebo příspěvky vyplácené z projektů Péče a příležitost ve Zlínském kraji či z projektu Nová šance.

Každý z příspěvků má svá pravidla, všechny ale mohou rodičům usnadnit návrat po době, kdy doma pečovali o své dítě. Dle slov Ing. Stuchlíkové je vhodné, aby zaměstnanec při komunikaci se svým potenciálním zaměstnavatelem jej upozornil, že je možné v případě uzavření pracovní smlouvy právě s ním, o tyto příspěvky zažádat.

12.5 Diskurz dané problematiky s použitím aspektů odborníka

S ohledem na výše uvedený odborný pohled jak ekonomický, tak i psychický ve vazbě na vývoj dítěte v kontextu případného jeho umístění do předškolního zařízení jako možnost skloubení života rodinného a pracovního, se jeví jako vhodné nahlédnout na aktuální potřeby mladé rodiny. Možnost co nejefektivnějšího uspokojování těchto potřeb může být pro mladé rodiče odrazovým můstkem pro vyhodnocení takového modelu rodiny, který dokáže skloubit potřeby dítěte, a uplatnit se v pracovním prostředí tak, aby bylo možno zajistit uspokojující stupeň ekonomické úrovně rodiny.

V diskurzu budou postupně řešeny aspekty života rodin, které jsou současně také předmětem řešení v rámci koncepce rodinné politiky v České republice. Jejich cílem by měla být nejen potřeba vytvoření rodiny jako stabilního prostředí pro dítě a jeho rozvoj, ale také nalezení optimálního řešení při sladění práce a rodiny.

12.5.1 Bydlení pro rodiny s dětmi

Z hlediska členění lidských potřeb a jejich uspokojování, je zajištění bydlení pro mladou rodinu prvořadé a základní. Právo na bydlení je součástí katalogu lidských práv zaručených právními předpisy nejvyšší právní síly – mezinárodními úmluvami a také Listinou základních práv a svobod.

Nevyhovující bydlení se může pro mladý pár stát jistě zásadní bariérou pro zakládání rodiny. Osamostatnění se, založení rodiny a výchova dětí jsou jednoznačně svázány se zajištěním bezpečného, kvalitního a dlouhodobě jistého bydlení.

Jak již bylo zmíněno, mladé rodiny v současné době nechtějí využívat možnosti bydlení u svých rodičů. Mnohdy jim tato možnost ani rodiči není nabídnuta, protože řada z nich se chce ještě i v předdůchodovém či důchodovém věku věnovat svému aktivnímu životu sportovnímu či kulturnímu, a není proto z jejich strany zájem žít s mladou rodinou pod jednou střechou. Dá se konstatovat, že všeobecně dnes již není přijímána mezigenerační solidarita.

Mladá rodina proto má v podstatě dvě možnosti – buď si byt či dům pronajmout nebo postavit či koupit, tedy stát se jeho vlastníkem. Je na každém mladém páru, jak se rozhodne – která možnost je pro něj akceptovatelnější, ať už z pohledu představ o bydlení nebo ekonomické stránky zajištění bydlení. Roli hraje také dostupnost bydlení v kontextu se sladěním rodinného a profesního života.

Dostupnost kvalitního nájemního bydlení je v současné době v České republice problémem. Podle statistických údajů tvoří výdaje na bydlení v nájemních bytech mnohdy i 40 % příjmů.

I přes poměrně vysoké náklady je forma nájemního bydlení u mladých rodin využívána. Důvodem je i to, že na začátku pracovní kariéry bývá nákup vlastního bydlení poměrně obtížný. Mladí lidé nedisponují dostatkem finančních prostředků, a i to tehdy, pokud jim rodiče spořili např. formou stavebního spoření. Problémem mnohdy je, že velká část mladých nedosáhne na úvěr i díky tomu, že ještě nemají uzavřenou pracovní smlouvu na dobu neurčitou, a tím se stávají pro banku rizikovými partnery. Problémem při rozhodování o vlastním bydlení je i to, že z profesního hlediska mnohdy ještě nejsou mladí lidé řádně ukotveni.

Aktuálně je možné volit z několika možností, jak řešit možnost pronájmu bytu. Samozřejmě lze zvolit komerční způsob, kdy si rodina najde sama byt k pronajmutí podle svých představ.

Vzhledem k tomu, že stálé bydlení je podmínkou pro plné začlenění člověka do společnosti, je dostupnost bydlení také otázkou bytové politiky státu a otázka bydlení je regulována jak ze strany státu, tak i krajů, měst a obcí.

Právo na bydlení, o kterém již bylo hovořeno, však neznamená automatický nárok na poskytnutí bytu. Zvýhodněnými možnostmi, které je v současné době v České republice možno využít, je pronájem bytů patřících do tzv. sociálního bydlení, popř. možnost bydlení v tzv. startovacích bytech.

I když se o potřebnosti systému sociálního bydlení hovoří již řadu let, v současné době neexistuje právní ukotvení sociálního bydlení. Jeho systém je prozatím uplatňován na základě koncepce sociálního bydlení. Podle ní i podle doposud zpracovaných návrhů zákona jsou cílovou skupinou sociálního bydlení osoby bez bydlení nebo ty, kterým hrozí jeho ztráta či žijí v bydlení nevhodném. Z hlediska příjmů jsou cílovou skupinou osoby, které vynakládají na bydlení nepřiměřeně vysokou část svých disponibilních příjmů, a to v rámci již zmíněné hranice – více než 40 %. Do částky příjmů se nepočítají příjmy z dávek, které jsou určeny pro podporu bydlení. Jedná se tedy jednoznačně také o snahu o pomoc rodinám s dětmi, samoživitelkám či samoživitelům s dětmi.

Klíčovou úlohu v oblasti sociálního bydlení hrají obce. Kladně lze podle mého hodnotit, že v současné době již neplatí dříve navrhovaná povinnost obcí mít ve svém bytovém fondu určitý počet sociálních bytů a zapojení obcí do jejich výstavby je dobrovolné. Motivací k zapojení obcí je možnost získat od státu prostředky na vybudování sociálních bytů.

Současná vláda plánuje, že by zákon o sociálním bydlení měl platit od ledna 2021. (ČTK, 2018)

Z hlediska veřejné správy a dávek na bydlení, je vhodné také poukázat na skutečnost, že pokud bude přijat zákon o sociálním bydlení, mělo by dojít ke sloučení dvou existujících dávek na bydlení do dávky jedné, nazvané příspěvek na bydlení. Tím by postupně byla utlumena výplata dávek do ubytoven nebo nezkolaudovaných bytů, a bylo zajištěno důstojné bydlení. Výhodou jedné dávky by měla být větší adresnost pro ty, kteří ji skutečně potřebují. Navíc dávka bude také směřovat jen do bydlení odpovídající kvality.

Jak již bylo uvedeno, jednou z možných forem podpory bydlení je pomoc prostřednictvím startovacích bytů pro mladé. Jedná se o bydlení za zvýhodněné nájemné a je určeno mladým rodinám. Pravidla pro přiděl startovacích bytů si určují jednotlivá města v ČR sama, protože každé město má jiné potřeby a požadavky a také jinou skladu obyvatel.

Obecně lze říct, že startovací byty jsou malometrážní byty, délka pronájmu se pohybuje zpravidla v rozmezí 3 až 10 let. Kritéria přidělování jsou různá. V případě zájmu o tento typ bydlení je nutné se obrátit na konkrétní městský úřad. Do návrhu metodické příručky budou zpracovány podmínky startovacích bytů ve Zlínském kraji, které byly konzultovány s paní Ivonou Pellarovou, referentkou oddělení správy domů na Magistrátu města Zlína.

V každém případě je velmi důležitá skutečnost, že startovací byty nabízejí rychlé řešení bydlení a zároveň také umožňují si na své vysněné budoucí vlastní bydlení našetřit, což je v případě nutnosti hradit klasický nájem pro mladou rodinu nemožné.

V případě, že se rodina rozhodne si pořídit vlastní bydlení, ať už koupí nebo stavbou, je jistě vhodné se seznámit s možnostmi zvýhodněných úvěrů, kterými jsou např. jednotlivé programy Státního programu rozvoje bydlení a jejich podmínkami. Jako výhodný se jeví pro mladé rodiny s dětmi např. úvěrový program na pořízení obydlí pro mladé do 36 let pečující o dítě do 6 let s názvem Program 600 nebo Program 150 pro mladé do 35 let. Je zřejmé, že věkové omezení může vyloučit některé žadatele, ale je nutno chápat, že zvýhodněním úvěrů stát hodlá podpořit právě porodnost u mladých lidí. Co vidím jako nevýhodu, že limit poskytnutého úvěru do 600 tisíc Kč je poměrně nízký. Jeho výši by podle mého šlo akceptovat, pokud by nevyklučoval zájemce, kteří nějakou nemovitost vlastní. Pak by úvěr z programů mohl být využit na rozšíření bydlení při narození dítěte, a to by určitě mělo smysl a uvítala by to řada rodičů.

V rámci orientace v informacích při řešení bydlení bych všem mladým rodinám doporučila také Portál o bydlení, který na svých webových stránkách zveřejnil Státní fond rozvoje bydlení. (Státní fond rozvoje bydlení, 2017) Cílem portálu je soustředit informace z oblasti bydlení a přehledně je strukturovat. Co se jeví jako největší přednost – příspěvky na portále jsou poskytovány odborníky z dané oblasti. Navíc za informace (jak je na portálu uvedeno) zodpovídá odbor komunikace Státního fondu rozvoje bydlení. Tím je zajištěna spolehlivost tohoto informačního zdroje a není třeba se obávat, že by mohlo dojít k dezinformaci. Portál je navíc doplněn i kalkulačkami a užitečnými nástroji, k dispozici je i právní poradna, řešící otázky bydlení.

12.5.2 Podpora stabilních partnerských a rodinných vztahů ve službách

V této kapitole bych ráda poukázala na možnou pomoc rodičům v oblasti nehmotných služeb. Pokud hovoříme o podpoře a stabilitě partnerských a rodinných vztahů, nezbyvá než zdůraznit význam poradenských a vzdělávacích služeb, které mají svou činnost zacílenou na rodiny. V čem spočívá jejich význam je zřejmé – jsou sice založeny na minimálním legislativním základě, ale díky tvůrčí činnosti a aktivním diskuzím jsou rádcem a pomocníkem při rozhodování o založení rodiny, podporují rodiče ve výchově a v péči o děti, svými radami pomáhají také při sladování rodinného a pracovního života.

Jedna z velmi významných společností se jmenuje APERIO – společnost pro zdravé rodičovství. Její záběr služeb je velmi široký. Pořádá kurzy jak pro těhotné, pro rodiče i odborníky, věnuje se jak psychologickým, tak i ekonomickým aspektům rodičů i dětí. Velmi kladně lze hodnotit, že společnost poskytuje jak webovou, tak i telefonickou a osobní poradnu. Velmi aktivně se společnost APERIO zabývá pořádáním workshopů a školení pro firmy, díky kterým je navázána komunikace mezi rodiči na mateřské či rodičovské dovolené a zaměstnavateli. Oceňuji tuto snahu o nalezení cesty ke spokojenosti jak na straně zaměstnavatelů, tak i zaměstnanců.

V rovině neodborníků je jistě pomocníkem maminkám a tatínkům Facebook v rámci různých skupinek, které zde vznikají. Všechny rady poskytují weby jako například Modrý koník, E-mimino a Babyweb či Babyonline. Z osobní zkušenosti vím, že pokud si nejste jisti v rámci péče o miminko, je rada (i když neodborná) pomocníkem alespoň v oblasti psychické. Přínos těchto různých skupin vidím tak v tom, že se bourá jakási pomyslná sociologická izolace, kterou často rodiče v okamžiku, kdy zůstanou s dítětem doma na rodičovské dovolené, vnímají.

12.5.3 Služby pro domácnost

Je zřejmé, že velkým nepřítelem rovnováhy mezi rodinným a profesním životem je čas. V rodinách často vidíme, že se také liší i u ekonomicky aktivních žen délka času stráveného s dětmi v porovnání s délkou času, kterou tráví s dětmi muž.

Proto si myslím, že pozornost si zaslouží návrh na pilotní ověření projektu služeb pro domácnost, který zazněl v rámci koncepce rodinné politiky. Vychází z belgického vzoru a je založen na formě spolupráce mezi domácnostmi, zaměstnavateli a státem. Jejím smyslem je vydávání státem dotovaných poukázek na služby v domácnosti, které by organizovaly registrované agentury práce. Tyto agentury by zaměstnávaly v rámci výkonu služeb pro domácnosti osoby často znevýhodněné na trhu práce – kromě jiných např. i ženy po rodičovské dovolené v rámci řádného pracovněprávního vztahu. Výhodou by jistě bylo nejen možnost zaměstnávání znevýhodněných osob a snížení objemu služeb, které jsou dnes poskytovány v rámci šedé ekonomiky, ale také záruka odbornosti poskytovaných služeb. Určitě nezbyvá než dát této aktivitě zelenou v případě, že budou dobře nastavená pravidla pro zmapování okruhu zaměstnavatelů, kteří budou mít o poskytování těchto služeb zájem a budou vybráni v řádném výběrovém řízení.

12.5.4 Státní podpora flexibilních forem práce

Již několik let je v České republice zmiňovaná absence nabídky flexibilních forem práce v pracovním poměru. Jak vyplývá z průzkumu veřejného mínění, téměř všichni zaměstnanci (a hlavně ti s malými dětmi) mají zájem jak o zkrácené pracovní úvazky, flexibilní pracovní dobu, sdílená místa či práci z domu. (Koncepce rodinné politiky, 2017, s. 37) Existuje široké spektrum alternativ vyhovujících individuálním možnostem a potřebám rodin, protože odpovídají jejich preferencím, odpovědnosti a případně také omezením. (Křížková, 2008, s. 15)

Myslím si, že v této oblasti má český „pracovní trh“ velké mezery. I když celá řada firem již na výše uvedené možnosti úpravy pracovních povinností reaguje, a v některých profesích některé formy zavést nejde, u některých jakoby ze setrvačnosti tyto úpravy chybí.

Přitom výhody jsou zjevné na všech stranách. Motivovaný pracovník jistě podává lepší pracovní výkon nejen ve smyslu produktivity práce, ale zvyšuje se u něj loajalita k firmě. Následně tím jeho výkon vlastně snižuje mzdové náklady společnosti.

Ze strany zaměstnance je spokojenost a radost z práce podle mého jeden z velmi důležitých aspektů. Neocenitelná je navíc možnost zaměstnance optimalizovat své pracovní úsilí s rodinným životem. Bonusem může být zapojení širší rodiny do péče o dítě, což je zase velmi pozitivní pro rozvoj dítěte a současně jsou i upevňovány vztahy v širší rodině.

Z těchto důvodů mě velmi oslovila snaha o státní podporu flexibilních forem práce v navržené koncepci rodinné politiky. Hovoří zde o možnosti snížení odvodů zaměstnavatele. Myslím si, že celá problematika flexibilní pracovní doby, popř. práce z domova je tak závažná, že by si zasloužila velkou změnu v rámci legislativy, ale i praxe.

12.5.5 Přesun prostředků ze slevy na manžela do přímé podpory rodiny

Výrazné zvýšení slevy na dani pro toho z manželů, jehož partner či partnerka je v domácnosti, dále zvýhodňuje tradiční model rodiny, kdy jeden z partnerů rezignuje na vlastní kariéru. V tomto systému se hraje na nízký příjem jednoho z manželů, aby druhý mohl slevu vyčerpat. (Křížková, 2008, s. 49)

I přes výše uvedený pohled na možnost slevy na dani pro manžela či manželku, jeví se tato možnost zvýhodnění jako příjemné doplnění rodinného rozpočtu. Je to jedna z podpor, u které můžeme přímo vidět podporu párů žijících v manželství; nesezdaných párů se tato výhoda netýká.

Od letošního roku si navíc mohou tuto slevu na dani (stejně jako daňové zvýhodnění na dítě) uplatnit opětovně i podnikatelé, kteří používají výdajové paušály. Myslím, že i když tato podmínka nově platí za podmínek využití paušálů snížených na polovinu oproti dřívějšímu, je možno považovat tento krok za velmi pozitivní pro rodinný rozpočet rodičů, popř. rodičů s dětmi.

Je asi na místě nahlédnout a nastínit to, které příjmy se započítávají do hranice, u které lze slevu na manžela či manželku uplatnit. Tako otázka je velmi aktuální vzhledem k tématu práce – existuje hodně diskuzí, zda má např. mladá rodina do příjmů manželky započítávat jen příjmy z tzv. „aktivních výdělků“ nebo je potřeba počítat všechny příjmy, např. i včetně rodičovského příspěvku. S ohledem téma diplomové práce budou zdůrazněny hlavně příjmy, se kterými se mohou potkat mladé rodiny.

Do vlastních příjmů, které se do součtu příjmů s ohledem na možnost čerpání slevy na manžela, popř. manželku započítávají, patří zejména:

- peněžitá pomoc v mateřství,
- dávky nemocenského pojištění,
- náhrada mzdy za dovolenou,
- podpora v nezaměstnanosti,
- důchody z důchodového pojištění (např. plný či částečný invalidní důchod),
- výživné manželky po rozvodu.

Do vlastních příjmů se naopak nezahrnují:

- rodičovský příspěvek,
- ostatní dávky státní sociální podpory včetně porodného a přídatku na dítě či příspěvku na bydlení,
- dávky sociální péče či pomoci v hmotné nouzi,
- příspěvek na péči,
- státní příspěvky na stavební spoření či penzijní připojištění.

Několik praktických rad ke slevě na manžela či manželku:

- pokud manželství netrvá celý rok, lze slevu podílově uplatnit jen za část roku, tj. za měsíce, kdy na začátku měsíce jsou již splněny zákonné podmínky – tj. existenci manželství a sdílení společné domácnosti,

- slevu lze uplatnit i po rozvodu (samozřejmě se uplatňuje jen za měsíce, ve kterých byly splněny výše uvedené zákonné podmínky, ale není nutné, aby v době podání daňového přiznání manželství trvalo).

Již v úvodu této kapitoly byla vyjádřena pochybnost o této formě podpory. Zdá se, že není jediná. Když podrobíme rozboru tuto formu „příspěvku do rodinného rozpočtu“, zjistíme, že aspektů, které jsou diskutabilní, je více.

Jak již bylo uvedeno, z pohledu podpory institutu manželství, je sleva jednoznačně hodnocena pozitivně. Týká se totiž jen manželů, nikoliv nesezdaných dvojic. Už méně kladně lze hodnotit aspekt, že tato forma zvýhodnění není zacílená na rodiny s dětmi, není zde přímo zastoupena snaha o podporu zvýšené porodnosti či snaha o optimalizaci životní úrovně rodičů s dětmi.

Současně je možná znovu vhodné připomenout fakt, že se dnes téměř polovina dětí rodí mimo manželství, a proto na tuto finanční výhodu rodiče nedosáhnou. Diskriminační se může jevit tato sleva také pro sólo rodiče.

Pro koho vlastně je tedy sleva určena? Pro názornost uvádím následně dva modelové příklady.

Modelový příklad 1 - manželé Novákovi

Pan Novák i paní Nováková pracují jako učitelé na střední škole. Časový rozvrh pana Nováka by dovoľoval, aby zastoupil svou paní, která je na rodičovské dovolené, při péči o dítě a jeho paní by mohla v době, kdy by dítě bylo s otcem, doučovat, pořádat workshopy či jiným způsobem se realizovat ve své pedagogické činnosti. Pro rodinu Novákových je ale demotivující vyvíjet snahu, protože v okamžiku, kdy by paní Nováková přesáhla hrubý příjem za příslušný rok 68.000 Kč, nemůže již v tento okamžik na ni čerpat pan Novák slevu. Navíc může mít tento moment, kdy je paní Nováková odrazena od práce, vliv i na případnou nezaměstnanost po návratu z rodičovské dovolené. A co je možná také varující, že celá situace může vést k tomu, že paní Nováková bude doučovat děti tzv. „na černo“.

Modelový příklad 2 – manželé Staří

Pan Starý pracuje jako prodavač. Paní Stará nepracuje a věnuje se svým dvěma dětem – dvojčatům Petrovi a Pavlovi. Manželé by jistě rádi čerpali slevu na manželku. Jak velký musí mít pan Starý příjem, aby na tuto slevu rodina dosáhla?

Aby mohl pan Starý vyčerpat celou možnou slevu na manželku, tj. 24 840 Kč (a současně by si uplatnil slevu na poplatníka), musela by být jeho daňová povinnost k dani z příjmů ze závislé činnosti před slevami činit Kč 49.690 Kč (sleva na poplatníka 24.840 Kč + sleva na manželku 24.840 Kč). Sazba daně z příjmů je v současné době v České republice 15 %. Z toho plyne, že roční základ daně (v současné době zaokrouhlená superhrubá mzda) pana Starého by musela činit přibližně 331.200 Kč, což odpovídá průměrnému měsíčnímu hrubému příjmu ve výši cca 27.600 Kč.

Pro představu tato částka odpovídá v rámci tabulky zaručené mzdy až poslednímu stupni 8, kde jsou zařazena zaměstnání s velmi vysokým stupněm profesionality (např. tvůrčí systémové práce, plánování podnikatelské obchodní a finanční strategie apod.).

Jinými slovy, aby pan Starý vyčerpal slevu na manželku, musel by pracovat v zaměstnání s průměrným příjmem cca 28.000 Kč, což podle statistik nemá 65 % mužů v České republice. Aby pan Starý alespoň začal čerpat slevu na manželku, musela by být jeho průměrná měsíční mzda alespoň 13.800 Kč.

Je tedy jasné, že sice existuje možnost čerpání této slevy na manželku či manžela, ale ne každá rodina na ni dosáhne. Kromě toho se tato forma podpory rodin jeví jako značně nysystematická, nemotivující a mnohdy diskriminační.

12.5.6 Dostupná a kvalitní péče o děti, dvouletí ve školkách

Myslím, že tato část diskurzu k problematice sladování rodinného a profesního života je nejvíce emotivní. Vzhledem k tomu, že v roce 2016 byla schválena novela školského zákona, podle které by měly získat nárok ve školce postupně (od roku 2020) i dvouleté děti, vznikají často diskuze, které řeší připravenost tak malých dětí jít do kolektivu.

Dovolím si na tomto místě ještě připomenout odpověď Mgr. Švecové na otázku: „V jakém věku by mělo dítě být umístěno do mateřské školy?“ V její odpovědi zaznělo, že „Během let se vyzkoušelo mnoho modelů, ať už se začínalo jeslemi, nebo se děti do školy neposílaly vůbec, případně nějaká střední cesta. Obecně jsem určitě pro posílání dětí do kolektivu dalších dětí. Pozvolné zapojování se do společnosti, např. formou hry, jak tomu často ve školce je, je prospěšné pro zvládnutí dalších vývojových úkolů. Zde se dotýkám Eriksonovy vývojové teorie. I kdybychom děti neumísťovaly do mateřských škol, ale do jeslí či dětských skupin, pořád jde primárně o kontakt s druhými dětmi. Ten je především u jedi-

náčků velmi důležitý, na druhou stranu hraje významnou roli i u dětí, které sourozence mají, protože mají možnost zorientovat se v jiných sociálních vztazích.“

V současné době můžeme z různých médií slyšet či můžeme číst o tom, zda je dobré, aby dvouleté dítě chodilo do mateřské školy, zda toto dítě potřebuje více matku než kolektiv dětí, zda je pro dítě kolektiv lepší než domácí prostředí. Je zřejmé, že odpověď nemůže být jednoznačná.

Podle slov profesorky psychologie Lenky Šulové (Bitva o dvouleté. Patří do mateřské školky, nebo ještě potřebují matku?, 2018), která se zúčastnila výzkumu, kdy bylo zjišťováno, jak se dítě chová k matce a k vychovatelce, vyplývá, že pokud má dítě možnost volby, samozřejmě vždy volí mámu. Zaujala mě ale věta paní psycholožky, která uvedla, že pokud rodiče věnují dítěti čas, pomohou mu vybudovat si pocit sebejistoty, svůj sebeobraz. „Je to jejich vklad do dalšího psychického života potomka, do jeho budoucnosti.“ říká psycholožka. Myslím si, že to bylo míněno spíše kvalitativně než kvantitativně. I když část času dítě stráví mimo domov, neznamená to, že vliv rodičů musí být oslaben. Vztah naopak může být o to intenzivnější, co se týká společných prožitků a zážitků v době, kdy rodič a dítě jsou spolu a společně si hrají, malují, cvičí apod.

Jesle byly v 90. letech téměř zrušeny, protože představovaly již nevyhovující zařízení kolektivní výchovy. Dnes chybí však jejich adekvátní náhrada, která by lépe splňovala nároky péče o děti do tří let. Otázkou by nemělo být, zda jsou taková zařízení potřeba, ale to, jaká zařízení by je měla nahradit. Odpovídající kvalitu institucionální péče o děti lze zajistit jen tehdy, když za ní zodpovídá stát.

Zatímco v západoevropských zemích nabývají větší podporu opatření týkající se slučitelnosti rodiny a zaměstnání, veřejnost v ČR, stejně jako v jiných zemích východoevropských zemí, přisuzuje větší důležitost finančním opatřením. V postojích se odráží nespokojenost s omezením rozsahu finanční podpory rodin z počátku 90. let. Zvýraznily se rozdíly v životní úrovni bezdětných rodin a rodin s dětmi. (Kocourková a Rabušic, 2006, s. 155)

Myslím si, že rozhodnout se a chtít mít dítě patří mezi krásné okamžiky v životě partnerů. Ale stejně tak si myslím, že by rodiče měli mít právo volby – právo volby na to, kdy se budou chtít vrátit zpět do pracovního procesu. Někdo se vrací z mateřské dovolené již ve dvou letech dítěte, protože z nějakých důvodů musí, např. z důvodu finančních, či chce. Saxonberg, Hašková a Mudrák (2012, s. 153) uvádějí ve své knize názor světově známého experta na sociální politiku Gøsta Esping-Andersena, který spočítal, že když zůstane matka

doma s malým dítětem po dobu pěti let, bude vydělávat následně v průměru o 40 % méně, než kdyby si nenarušovala kariéru. V každém případě by rodiče i jejich děti měli mít nárok na finančně dostupnou péči v místě bydliště pro děti již od dvou let. Není to o povinnosti dát dítě ve dvou letech do jeslí či mateřské školky, měla by to být opravdu možnost. Nemožnost umístit dítě do některého z předškolních zařízení znemožňuje rodičům (a nepřímo také zaměstnavatelům) plánovat návrat do práce po skončení rodičovské dovolené, a tím se do rodin s malými dětmi vnáší velká ekonomická nejistota.

Na trh práce se po rodičovské dovolené vracejí výrazně rychleji vzdělanější ženy. Podle Tomešové Bartákové (2009, s. 152) mají ženy s vyšším vzděláním tendenci pokračovat v plných pracovních úvazcích či pokračovat v kariéře alespoň formou částečných pracovních úvazků. Snaha vysoce vzdělaných žen navrátit se rychleji na pracovní trh je motivována úsilím o návratnost investic do lidského kapitálu a také vysokými náklady příležitosti v případě dlouhého setrvání mimo pracovní trh. Je tedy zřejmé, že tyto ženy mají potřebu využít pro své dítě velmi brzy zařízení s dostupnou a kvalitní péčí.

Velmi souhlasím s aktivitami již zmíněné společnosti APERIO, která se velmi angažuje v této oblasti. Pro zajištění nároku již dvouletých dětí na umístění do školky uvádí celou řadu důvodů, se kterými nelze než souhlasit:

- z garance míst pro dvouleté mohou profitovat děti tříleté, které mají narozeniny v průběhu školního roku. Dítě narozené např. 2. září je považováno v přijímacím řízení za dvouleté, protože většina obcí vychází z věku dítěte k 1. září. Omezení kapacit MŠ na „tříleté“ může tak ve skutečnosti poškodit šanci na přijetí mnoha dětí tříletých. Tím je ohrožena i zaměstnanost jejich rodičů, kteří již většinou v tomto věku plánují návrat do práce,
- vzhledem k tomu, že celá řada školek využívá možnosti požádat o příspěvek na chůvu pro třídy s dětmi do tří let, fungují tyto třídy s upraveným režimem pro tyto malé děti a na základě výzkumů lze konstatovat, že se dětem daří velmi dobře, pokud jejich doba skupinové péče nepřesáhne u dětí do dvou let 20 hodin týdně, a u dětí do tří let 35 hodin týdně,
- rodiče by měli mít právo se rozhodnout, v kterém okamžiku se chtějí vrátit zpět do aktivního pracovního života – přerušení pracovní dráhy z důvodu mateřství je totiž hlavním důvodem rozdílu mezi platy mužů a žen – u mužů a žen do 25 let se jedná o 10 %, ve věku 35–55 let je to už více než 25 %,

- samoživitelky a samoživitelé patří v ČR dlouhodobě ke skupinám nejvýrazněji ohroženými chudobou. Vzhledem k tomu, že mají problémy se sladěním práce a rodiny (tedy se zajištěním hlídání), vyhledávají často práce s nízkým příjmem a malými vyhlídkami na platový či profesní růst. A právě chudoba je pro dítě zásadním problémem, který snižuje jeho sebevědomí a celkovou tělesnou a duševní stránku. (Kodyšová, 2018)

O důležitosti nároku na místa ve školce hovoří i Křížková (2008, s. 60), kdy ukazuje na situace, kdy má rodič sice ze zákona nárok v době pobírání rodičovského příspěvku využívat do určité míry veřejná zařízení denní péče o dítě (např. při hledání zaměstnání či při výkonu časově omezené práce). Pokud ale tato zařízení nejsou pro dítě dostupná, je tato možnost ve využití větší flexibility ve využití rodičovského příspěvku nerealizovatelná.

V závěru této kapitoly bych ráda poukázala také na ekonomickou výhodnost garance míst ve školce pro veřejné finance. Každé nově zřízené místo ve školce znamená pro stát čistý zisk přinejmenším 10.000 Kč. (Kalíšková, Münich a Pertold, 2016)

12.6 Shrnutí

Jak vyplývá z jednotlivých částí uvedených v případové studii č. 2, je velmi složité najít v rodině optimální řešení pro rovnováhu mezi rodinným a profesním životem s ohledem na zajištění vhodné životní úrovně v rámci rodiny. Důležitým aspektem, který by v rozhodování rodičů ale měl hrát prvořadou roli, je uvědomění si, že je nadmíru důležité pro dítě vytvořit vhodné prostředí a minimalizovat možné stresy, pokud je dítě svěřeno během dne jiným osobám, než jsou rodiče. Stejně tak je ale důležité vytvořit pro dítě vhodnou ekonomickou úroveň v životě.

13 PŘÍPADOVÁ STUDIE Č. 3 – JAK VŠE PŘIPRAVIT PRO ZÁPIS DO KNIHY NAROZENÍ DÍTĚTE NA MATRICE

V dnešním životě se čím dál více setkáváme s případy, kdy se dítě rodí mimo manželství. I když je Listinou základních práv a svobod dítěte dáno, že dítě narozené v manželství i mimo něj má stejná práva, existují specifika, která je třeba vyřešit. Jedním z nich je například určení otcovství.

Není výjimkou, kdy rodiče chtějí pro své dítě více jmen či jméno nenacházející se v kalendáři.

Obě tyto specifické situace by měli rodiče dítěte vyřešit už před narozením dítěte.

13.1 Specifikace základního problému

Hlavním úkolem práce je analyzovat specifika předcházející zápisu do knihy narození. Úřadem, který knihu narození vede a řeší tudíž i související úkony, je matriční úřad. Příslušným k zápisu narození (popř. úmrtí) do matriční knihy je matriční úřad, v jehož správním obvodu se fyzická osoba narodila nebo zemřela.

Na základě odborné rozpravy s Mgr. Bc. Elenou Kovaříkovou byly vysloveny základní aspekty problematiky matričních úřadů a na základě nich jsou jako splnění vedlejšího cíle vysloveny závěry a uvedeny příklady, které jsou často na matrikách řešeny. Výsledkem případové studie je sestavení uceleného přehledu úkonů v souvislosti se zápisem dítěte do knihy narození, a také předložení jakéhosi návodu, jak postupovat při určení jména a příjmení, popř. více jmen a příjmení u dítěte.

13.2 Výběr z judikatury k danému tématu

Nejvyšší správní soud rozhodl dne 22. 1. 2015 rozsudkem č.j. 4 As 155/2014-32 o zápisu jména do matriční knihy narození. Rodiče žádali, aby bylo synovi do matriční knihy zapsáno jméno v podobě Thymian. Vystaly pochybnosti o pravopisné podobě jména dítěte, které má být zapsáno do knihy narození dítěte.

Rodiče byli následně vyzváni k předložení dokladu vydaného znalcem z oboru, kterým bude osvědčena pravopisná podoba jména, jehož zápis je požadován. Rodiče následně předložili správnímu orgánu I. stupně výtah z veřejně dostupných webových stránek, jimiž dokládali užívání jména Thymian v několika státech. Údaje anonymně dostupné na internetu ovšem nelze po jazykové stránce považovat za dostačující ověření jména.

Vzhledem k tomu, že rodiče nedoložili požadovaný znalecký posudek, správní orgán I. stupně řízení v souladu se zákonem zastavil.

Proti rozhodnutí se žalobce bránil žalobou podanou u Krajského soudu v Hradci Králové s poukazem na přehnaný formalismus a na zásah do svobodné a souhlasné volby rodičů (matka je občankou USA, jméno navazuje na rodový původ matky). Krajský soud žalobu zamítl a konstatoval, že jde o jméno v České republice neobvyklé a běžně neužívané, a tedy souhlasil s postupem správního orgánu I. stupně a jejich požadavkem o předložení dokladu vydaného znalcem o správné pravopisné podobě jména.

Proti rozsudku krajského soudu se žalobce bránil kasační stížností. Vyjádřil názor, že k pochybnostem, které jsou relevantní pro vyžadování dokladu vydaného znalcem nemůže vést prostá absence jména v předmětné publikaci „Jak se bude vaše dítě jmenovat“ od autorky PhDr. Miloslavy Knappové, CSc., ze které matriční úřady vycházejí, popř. okolnost, že toto jméno dosud nemá v České republice žádného nositele zapsaného v matrice.

Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu i rozhodnutí správních orgánů obou stupňů a věc vrátil k dalšímu řízení.

13.3 Slovo odborníka – náměty pro diskurz

Pro odborný pohled na problematiku řešenou v rámci případové studie č. 3 byl realizován rozhovor a následně proběhly odborné konzultace na dané téma s Mgr. Bc. Elenou Kovaříkovou, vedoucí Oddělení matrik a ověřování Odboru občansko-správních agend ve Zlíně. Byla provedena analýza specifík předcházejících zápisu do knihy narození z různých pohledů a právních aspektů. Výstupy z rozhovoru i konzultací byly zapracovány do následujícího diskurzu a doplnily tak základní aspekty daného tématu.

13.4 Diskurz dané problematiky s použitím aspektů odborníka

13.4.1 Elementární informace k zápisu do knihy narození

Případová studie se tedy zabývá vztahem a vazbami mezi rodiči a dětmi včetně jejich různých aspektů ve vazbě na možnost správného postupu při zápisu dítěte do knihy narození. V první řadě je nutno zdůraznit nutnost určení obou rodičů nově narozeného dítěte, a následně je pak třeba také ošetřit zákonné zastupování dítěte rodiči, které je nezbytné z důvodu nedostatečné rozumové a mravní vyspělosti dětí. (Haták a Hanáková, 2009, s. 110)

V případové studii je nabídnut rozbor právem upravených situací, u nichž lze obecně říct, že zákon je zde konstruován s jasným záměrem maximální ochrany zájmů dítěte.

Narození dítěte je zdokumentováno na matričním úřadě zápisem do knihy narození. Zapisují se zde tyto údaje:

- jméno, popř. jména dítěte a příjmení dítěte,
- den, měsíc a rok narození dítěte,
- rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte,
- jméno, popř. jména, příjmení, případně rodné příjmení, data a místa narození, rodná čísla, státní občanství a místo trvalého pobytu rodičů,
- datum zápisu a podpis matrikáře. (ČESKO, 2000, s. 4109)

Narození dítěte je povinen oznámit matričnímu úřadu poskytovatel zdravotních služeb, v jehož zdravotnickém zařízení byl porod ukončen. V případě, že porod nebyl ukončen u poskytovatele zdravotních zařízení (např. u domácích porodů, popř. z jiného důvodu), provede toto oznámení matričnímu úřadu jeden z rodičů, popř. jeho zákonný zástupce, nebo soudem určený opatrovník. (ČESKO, 2000, s. 4110)

Ve výjimečných případech, kdy by nedošlo dle § 15 (ČESKO, 2000, s. 4110) k ohlášení narození dítěte ani poskytovatelem zdravotních služeb, ani rodiči, či soudem určeným opatrovníkem, má povinnost narození ohlásit osoba, která se o narození dozvěděla.

Oznámení se provede do 3 pracovních dnů od narození dítěte. V případě matky do 3 pracovních dnů od okamžiku, kdy je schopna oznámení učinit. V případě fyzické osoby do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se o narození dozvěděla. (ČESKO, 2000, s. 4110)

13.4.2 Rodný list jako doklad o narození

Narození se prokazuje rodným listem, který obsahuje:

- jméno (popř. jména) a příjmení dítěte,
- den, měsíc a rok narození,
- rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte.
- jména, příjmení, popř. rodná příjmení, datum a místo narození a rodná čísla rodičů dítěte; v případě osvojení dítěte se na místo uvedených údajů po rodičích dítěte uvádějí tyto údaje o osvojiteli, popř. osvojitelích dítěte,
- datum, jméno, příjmení a podpis matrikáře, označení matričního úřadu a otisk razítka matričního úřadu, který doklad vydává. (ČESKO, 2000, s. 4112)

13.4.3 Otázka určení rodičovství

Pro úplnost informací vzhledem k zápisu do knihy narození se jeví jako vhodné uvést alespoň základní informace k určení mateřství a otcovství.

V případě určení mateřství je situace jednoduchá

- „Matkou dítěte je žena, která je porodila.“ (ČESKO, 2012a, s. 85)

V případě určení otcovství je situace následující:

- narodí-li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třístého dne poté, co manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, popř. byl-li manžel matky prohlášen za nezvěstného, otcem je manžel matky,
- narodí-li se dítě ženě znovu provdané, otcem je pozdější manžel,
- narodí-li se dítě v době mezi zahájením řízení o rozvodu manželství a třístým dnem po rozvodu manželství, a manžel (popř. bývalý manžel) prohlásí, že není otcem dítěte a jiný muž prohlásí, že je otcem dítěte, má se za to, že otcem je muž, který se k dítěti přihlásí, připojí-li se matka k oběma prohlášením,
- pokud se dítě narodí mimo manželství, má se za to, že otcem je muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením matky a tohoto muže; takto určit otcovství lze i k dítěti ještě nenarozenému, je-li již počato. Prohlášení se činí osobně před soudem nebo před matričním úřadem. (ČESKO, 2012a, s. 85)

13.4.4 Zápis do knihy narození u dítěte narozeného v manželství

K zápisu do knihy narození dítěte narozeného za trvání manželství předloží jeden z rodičů (v porodnici – pokud rodí v porodnici):

- oddací list,
- občanský průkaz nebo cestovní doklad, popř. průkaz povolení k pobytu cizince, byl-li mu vydán,
- souhlasné prohlášení rodičů o jménu, popřípadě jménech dítěte,
- souhlasné prohlášení rodičů o příjmení dítěte, pokud údaj o příjmení dítěte není patrný z oddacího listu rodičů dítěte,
- případně další doklady potřebné k zjištění nebo ověření správnosti údajů, zapisovaných do knihy narození. (ČESKO, 2000, s. 4110)

13.4.5 Zápis do knihy narození u dítěte narozeného mimo manželství

K zápisu do knihy narození dítěte narozeného mimo manželství, jehož otec není znám, předloží matka:

- prohlášení o jménu, popř. jménech dítěte,
- rodný list,
- pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li matka dítěte rozvedená, nebo úmrtní list manžela, je-li matka dítěte ovdovělá,
- občanský průkaz nebo cestovní doklad nebo průkaz povolení k pobytu cizince, byl-li jí vydán,
- případně další doklady potřebné k zjištění, nebo ověření správnosti údajů, zapisovaných do knihy narození. (ČESKO, 2000, s. 4110)

13.4.6 Zápis do knihy narození v ostatních případech

K zápisu do knihy narození dítěte narozeného mimo manželství, k němuž bylo určeno otcovství nebo jehož otcem je muž, který dal k umělému oplodnění souhlas, předloží jeden z rodičů

- souhlasné prohlášení rodičů o jménu, popř. jménech dítěte,
- souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství nebo písemný souhlas muže, který dal k umělému oplodnění, potvrzený poskytovatelem zdravotních služeb, popř. rozhodnutí soudu o určení k otcovství k dítěti (k jednání se musí dostavit oba rodiče, nejde tento

úkon vyřešit přes ověřený podpis otce – výjimkou může být pobyt otce ve věznici, kam za ním může matrikářka přijít a tím pádem mohou určit otcovství rodiče odděleně),

- rodný list matky a otce dítěte,
- pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li matka dítěte rozvedená, nebo úmrtní list manžela, je-li matka dítěte ovdovělá,
- občanský průkaz nebo cestovní doklad, nebo průkaz povolení k pobytu cizince, byl-li jí vydán,
- případně další doklady potřebné k zjištění, nebo ověření správnosti údajů, zapisovaných do knihy narození. (ČESKO, 2000, s. 4110)

Specifický je zápis do knihy narození v případě dítěte, jehož matka požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem. Do knihy narození se zápis provede podle zprávy poskytovatele zdravotních služeb, v jehož zdravotnickém zařízení byl porod ukončen. Při zápisu se vynechají údaje o rodičích, zapíše se jen ostatní údaje – jméno, popř. jména a příjmení dítěte, den, měsíc a rok narození, rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte. Zápis stvrdí matrikář svým podpisem s uvedením data zápisu. (ČESKO, 2000, s. 4110)

13.4.7 Uvedení jména do knihy narození

Pokud vydá matriční úřad fyzické osobě matriční doklad, má tato osoba povinnost užívat v úředním styku jméno, popř. jména, která jsou uvedena v tomto matričním dokladu. (pozn. jménem se rozumí osobní jméno podle OZ). (ČESKO, 2000, s. 4117)

Jméno, popř. jména dítěte se do matriky zapíše podle souhlasného prohlášení rodičů; není-li jeden rodič znám, je rodičovské odpovědnosti zbaven nebo výkon jeho rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen nebo pozastaven, zapíše se jméno, popř. jména dítěte podle prohlášení druhého z rodičů, jinak podle pravomocného soudu. (ČESKO, 2000, s. 4118)

Zapsaná mohou být dvě jména, která nesmí být stejná; dítěti, které není občanem a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, lze zapsat více jmen. (pozn. otázka státního občanství je řešena v kap. 13.4.10)

Matriční úřad nezapíše do knihy narození jméno, popř. jména, a učiní o tom oznámení soudu, jestliže rodiče se nedohodnou na jménu nebo jméno dítěti neurčí, nebo určí dítěti jméno, popř. jména, které nelze napsat do knihy narození.

Do matriční knihy lze zapsat jakékoliv existující jméno, a to v správné pravopisné podobě. Nelze zapsat jména zkomolená nebo zdrobnělá, domácká. Fyzické osobě mužského pohlava-

ví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad dále nezapiše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče. Vzniknou-li pochybnosti o existenci jména nebo správné podobě, je občan povinen předložit doklad vydaný znalcem. (ČESKO, 2000, s. 4117)

Užívání české podoby cizojazyčného jména nevyžaduje povolení. (ČESKO, 2000, s. 4118)

Občan, který chce užívat pro své dítě českou podobu cizojazyčného jména, popř. jmen, oznámí tuto skutečnost příslušnému matričnímu úřadu, není-li to v rozporu se zákonem o matrikách. V případě pochybnosti, zda jde o českou podobu jména, je oznamovatel povinen předložit vyjádření znalce. Toto oznámení lze učinit pouze jednou a nelze jej vzít zpět. (ČESKO, 2000, s. 4118)

Pro zajímavost – publikace „Jak se bude vaše dítě jmenovat“ od autorky PhDr. Miloslavy Knappové, CSc., ze které matriční úřady vycházejí, má nyní aktuálně své 6. vydání z roku 2017, do kterého oproti předchozímu vydání z roku 2010 přibylo cca 3.000 nových jmen.

13.4.8 Uvedení příjmení do knihy narození

Fyzická osoba, které byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat v úředním styku příjmení, popř. více příjmení, která jsou uvedena na tomto matričním dokladu.

Rodným příjmením se rozumí příjmení uvedené v knize narození při narození dítěte, určení otcovství nebo osvojení do nabytí svéprávnosti dítěte a v souvislosti se změnou pohlaví. (ČESKO, 2000, s. 4118)

Občan (tedy i dítě) může používat více příjmení, jestliže jde o příjmení dítěte po jeho rodičích, kteří jsou oprávněni užívat více příjmení, popř. nabyli-li je v souvislosti s osvojením.

Příjmení žen se tvoří s pravidly české mluvnice. Na základě žádosti rodičů dítěte ženského pohlaví, jehož příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, lze uvést jeho příjmení v mužském tvaru, je-li dítě cizincem, občanem, který má trvalý pobyt v cizině, nebo jehož jeden z rodičů je cizincem, či je jiné než české národnosti. (ČESKO, 2000, s. 4118)

Po svatbě se všechny děti musí jmenovat stejným příjmením po jednom rodiči, u nesezdaných párů může každé dítě mít příjmení jiné (některé po otci, některé po matce). Pokud by se nesezdaný pár následně dohodl na uzavření manželství, dětem se následně změní příjmení, aby se jmenovali stejně jako rodiče (popř. jako jeden z rodičů)

Pokud po rozvodu začne žena používat své rodné příjmení, může dětem změnit příjmení pouze se souhlasem otce dítěte.

Není-li jeden rodič znám, je rodičovské odpovědnosti zbaven nebo je výkon jeho rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen nebo pozastaven, zapíše se mužský tvar příjmení dítěte ženského pohlaví podle žádosti druhého z rodičů.

13.4.9 Nahlížení do knihy narození

V případě osvojení mohou nahlédnout do zápisu pouze osvojitelé a po dovršení 12 let i osvojenec, pokud nebylo soudem rozhodnuto o utajení osvojení; pokud bylo soudem rozhodnuto o utajení osvojení, může osvojenec nahlédnout do zápisu až po nabytí svéprávnosti. Do zápisu narození dítěte, jehož požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem, může nahlédnout pouze matka dítěte a po dovršení 12 let i dítě. (ČESKO, 2000, s. 4108)

13.4.10 Podmínky nabytí státního občanství

Státní občanství představuje relativně trvalý právní vztah fyzické osoby a daného státu. Existuje několik způsobů nabytí státního občanství, jako je určení otcovství, osvojení, nalezení na území ČR, udělení občanství, prohlášení občanství a také udělení občanství v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče. (ČESKO, 2013)

Určení otcovství již bylo podrobena diskuzi, otázka osvojení bude objasněna v kap. 13.4.12.

Specifickým způsobem ve vztahu k řešené problematice je nalezení dítěte na území ČR. Dítě, které je mladší tří let a je nalezeno na území České republiky (příčemž jeho totožnost se nepodaří zjistit, nabývá dnem nalezení státní občanství ČR, a to za předpokladu, že šest měsíců ode dne nalezení nevyjde najevo skutečnost, že nabylo státní občanství jiného státu. (Lochmannová, 2017, s. 52)

13.4.11 Rodné číslo a jeho konstrukce

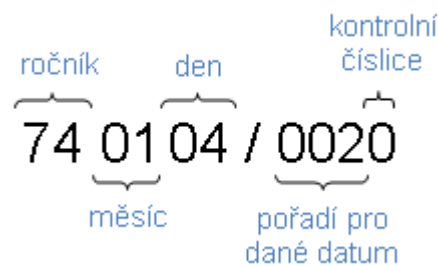
Rodné číslo je jednoznačné identifikační číslo, které se v České republice skládá z části data narození, pořadového čísla a případně kontrolní číslice. V praxi je po zadání jména a data narození do systému Ministerstva vnitra ČR následně rodné číslo vygenerováno.

Prvních šest čísel rodného čísla je vždy částí data narození dané osoby – první dvojčíslí je posledním dvojčíslím roku narození, druhé dvojčíslí je měsícem narození (případně dopl-

něné o úvodní nulu), třetí dvojčíslí je dnem narození (případně doplněné o úvodní nulu). Po prvních šesti číslech následuje lomítko, za které se do 31.12.1953 přidávaly tři číslice (pořadové číslo narozené osoby v daný den). (Ověření správnosti rodného čísla, 2013)

Od 1. ledna 1954 se za lomítko kromě těchto třech číslic přidává ještě čtvrtá číslice, která slouží jako kontrolní. Kontrolní číslice se doplní tak, aby celé rodné číslo bylo beze zbytku dělitelné jedenácti. Na posledním místě rodného čísla je tak zbytek po dělení devítimístního rodného čísla číslem jedenáct. (Ověření správnosti rodného čísla, 2013)

Z tohoto pravidla existuje výjimka. Pokud je zbytek po dělení devítimístního čísla roven deseti (a neexistuje žádná kontrolní číslice, která by splňovala předchozí podmínku), jako kontrolní číslice se použije nula (a celé rodné číslo pak dělitelné jedenácti není). Tato výjimka byla použita zhruba u tisícovky rodných čísel a přidělování takových rodných čísel bylo roku 1985 ukončeno. (Ověření správnosti rodného čísla, 2013)

Zdroj: Ověření správnosti rodného čísla, 2013

Obr. 1. Rodné číslo

Obecně platí, že ženám se ke druhému dvojčíslí rodného čísla (k měsíci narození) přičítá číslo 50. Zákonem č. 53/2004 Sb. je zavedena od roku 2004 možnost v případě vyčerpání všech platných čtyřčíslí v daný den, použít alternativní rodné číslo, u kterého mají muži k číslu měsíc přičteno číslo 20 a ženy 70. (Ověření správnosti rodného čísla, 2013)

Vzhledem k tomu, že Mgr. Bc. Kovaříková neměla osobní zkušenost s přidělováním rodného čísla s použitím alternativního čísla 20 a 70, byl vznesen dotaz na Ministerstvo vnitra České republiky.

Dotaz: „Dobrý den, pro zpracování své diplomové práce bych potřebovala potvrdit či vyvrátit informaci o existenci systému, že pokud se v jeden den v historii již narodilo mnoho lidí, a není již možné vygenerovat neexistující rodné číslo, může se nyní připočítat k měsíci u žen číslo 70 a u mužů 20. Je to možné? A stalo se to již v praxi?“

Odpověď Ing. Terezie Linhartové z oddělení rodných čísel Ministerstva vnitra České republiky (ve zkrácené verzi):

„Dobrý den, problematiku rodných čísel upravuje zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o evidenci obyvatel“). Podle § 13 odst. 5 tohoto zákona „v případě, že jsou výdejovými místy rodných čísel pro daný kalendářní den v příslušném kalendářním roce vyčerpaná veškerá určená rodná čísla, určí ministerstvo pro tento den novou, dodatečnou sestavu rodných čísel, pro kterou platí, že rodné číslo je desetimístné číslo, které je dělitelné jedenácti beze zbytku. První dvojčíslí vyjadřuje poslední dvě číslice roku narození, druhé dvojčíslí vyjadřuje měsíc narození, u mužů zvýšené o 20, u žen zvýšené o 70, třetí dvojčíslí vyjadřuje den narození. Čtyřmístná koncovka je rozlišujícím znakem fyzických osob narozených v tomtéž kalendářním dnu. Týká se to pouze desetimístných rodných čísel, tzn. rodných čísel, která jsou přidělována fyzickým osobám narozeným od 1. ledna 1954.

Dále upřesňuji, že rodná čísla nejsou fyzickým osobám přidělována pouze při narození. Podle § 16 zákona o evidenci obyvatel jsou rodná čísla přidělována z moci úřední při povolání k pobytu na území České republiky na dobu delší, než 90 dnů, při udělení mezinárodní ochrany formou doplňkové ochrany nebo azylu, dále pokud nebylo občanu České republiky dosud rodné číslo přiděleno atd. Rovněž jsou rodná čísla přidělována pro účely provádění změn rodných čísel podle § 17 zákona o evidenci obyvatel.

Pokud je tedy vyčerpána celá základní řada vygenerovaných desetimístných rodných čísel pro konkrétní den narození a konkrétní pohlaví, je Ministerstvem vnitra generována další dodatečná řada rodných čísel, která splňují podmínku dělitelnosti jedenácti beze zbytku jako rodná čísla řady základní, stejně tak je dodržena struktura rodného čísla s výjimkou druhého dvojčíslí, kdy se u mužů přičítá k měsíci narození + 20 a u žen +70.

Jako příklad uvádím první šestičíslí rodného čísla základní řady pro muže a ženu narozené kupříkladu 15. listopadu 1975:

Základní řada rodných čísel:

Muž – 75 11 15/KKKK

Žena - 75 61 15/KKKK

Dodatečná řada:

Muž – 75 31 15/KKKK

Žena – 75 81 15/KKKK

K poslední Vaší otázce závěrem uvádím, že tato situace prozatím nenastala, takže v České republice jsou stále ještě přidělována rodná čísla základní řady.

Ing. Terezie Linhartová
vrchní ministerský rada

oddělení rodných čísel
odbor správních činností MV⁶⁶

13.4.12 Osvojení

Osvojitelé mají právo do 6 měsíců od právní moc rozsudku o osvojení, nejpozději však do dosažení zletilosti osvojence, zvolit osvojenci souhlasným prohlášením před matričním úřadem jiné jméno, popř. jména než to, které má zapsáno v matriční knize. Má-li zapsáno pouze jedno jméno, mohou mu zvolit druhé. Je-li osvojenec starší 15 let, připojí k prohlášení jeho souhlas, bez něhož ke změně jména nebo zvolení jiného nebo druhého jména nemůže dojít. (ČESKO, 2000, s. 4118)

Jde-li o osvojení manželem matky dítěte, nebo manželkou otce dítěte, práva uvedená v odst. 1 mají manželé.

Zánik, nebo zrušení osvojení, nemá vliv na jméno, popř. jména, osvojenci zvolená podle § 64. (ČESKO, 2000, s. 4118)

13.4.13 Tvary jmen a příjmení u žen

Příjmení žen se tvoří s pravidly české mluvnice. (ČESKO, 2000, s. 4118) Na základě žádosti ženy, jejíž příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, lze uvést její příjmení v mužském tvaru, jde-li o

- cizinku,
- občanku, která má trvalý pobyt v cizině,
- občanku, jejíž manžel je cizinec nebo jejíž partnerka je cizinka, nebo
- občanku, která je jiné než české národnosti. (ČESKO, 2000)

Užívá-li žena v souladu s § 69 nebo § 69a příjmení v mužském tvaru, může u kteréhokoli matričního úřadu požádat o užívání svého příjmení v souladu s pravidly české mluvnice.

Jde-li o dítě starší 15 let, připojí se k žádosti jeho souhlas, bez něhož nemůže ke změně tvaru příjmení dojít.

Občan může užívat více příjmení pouze za těchto podmínek:

- nabyli-li je podle dříve platných předpisů a je oprávněn je užívat podle tohoto zákona,
- prohlásil-li souhlasně při uzavírání manželství, že příjmení 2. snoubence užívajícího více příjmení bude jejich příjmením společným,
- prohlásil-li při uzavírání manželství, že spolu se společným příjmením bude užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí,
- jde-li o příjmení dítěte po jeho rodičích, kteří jsou oprávněni užívat více příjmení,
- nabyli-li je v souvislosti s osvojením. (ČESKO, 2000, s. 4118–4119)

13.4.14 Ochrana osobních údajů (GDPR) ve vztahu k dané problematice

Ochrana dětí

GDPR klade velký význam i ochraně osobních údajů dětí, protože si mohou být méně vědomy dotčených rizik, důsledků a záruk a svých práv v souvislosti se zpracováním osobních údajů. Zejména se vztahuje na používání osobních údajů dětí pro účely marketingu nebo vytváření osobnostních či uživatelských profilů a shromažďování osobních údajů týkajících se dětí při využívání služeb nabízených přímo dětem. Souhlas nositele rodičovské zodpovědnosti by neměl být nutný jen v případě preventivních či poradenských služeb nabízených přímo dětem nekomerčního charakteru. (Navrátil, 2018, s. 71)

V GDPR je zdůrazněna zásada transparentnosti, která vyžaduje, aby všechny informace určené veřejnosti nebo subjektu údajů byly stručné, snadno přístupné a srozumitelné, podávány za použití jasných a jednoduchých jazykových prostředků a ve vhodných případech navíc i doplněné obrázky. Pokud se týkají dětí, měly by být dle Navrátila (2018, s. 71) podávány za použití jasných a jednoduchých jazykových prostředků, aby jim děti snadno porozuměly.

Rodná čísla

Dobrym príkladem, prakticky nelze uplatnit veřejný zájem, jsou rodná čísla. Zde může být používání rodných čísel (viz § 13 a násl. zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů). Rodná čísla totiž lze využívat pouze tehdy, pokud tak stanoví některý zákon. Jestliže rodné číslo použije občan, či podnikatelský, nebo neziskový subjekt pro jiný účel, než stanoví zákon, je to sice také porušení výše uvedeného zákona č. 133/2000 Sb., ale obvykle není sankcionováno. V případě veřejných subjektů však sankce za nedovolené použití rodného čísla udělovány jsou. Ostatně, rodné číslo není právě ideálním identifikátorem. Tím je jméno, přímení, datum narození a adresa místa trvalého pobytu. U rodných čísel se totiž vyskytují duplicity (hovoří se o cca deseti tisících duplicit rodných čísel), ba i triplicity (snad jen desítkách případů). (Navrátil, 2018, s. 134)

Důvodem pro zpracování rodného čísla ve veřejném zájmu státním úřadem by tak mohlo být snad jen řešení nějaké mimořádné události, nejspíše v rámci pomoci některému občanu v zahraničí, kdy by zahraniční úřad trval na sdělení rodného čísla občana pro vyřízení nějaké důležité záležitosti v takové zemi. (Navrátil, 2018, s. 134)

Ochrana práva na jméno

Obsahem práva na jméno je výlučné právo fyzické osoby mít a užívat ke svému označení jména, disponovat s ním, bránit tomu, aby někdo jiný tohoto jména neoprávněně užíval, ale současně i právo nebýt označován jinými jménem než jménem svým.

Za neoprávněné užívání jména nelze ovšem považovat každé označení jménem, které je shodné se jménem, které někomu přísluší, nýbrž jen označení takovým jménem za okolností, jež by objektivně mohly vyvolat dojem, že jde o konkrétní fyzickou osobu. Užití jména je třeba posuzovat v kontextu s okolnostmi, které toto užití provázely. (Navrátil, 2018, s. 58)

Tomu, do jehož práva na jméno bylo zasaženo zpochybněním tohoto práva nebo kdo utrpěl újmu pro neoprávněný zásah do tohoto práva zejména neoprávněným užitím jména, se může domáhat zdržení se dalšího zásahu i obnovení původního stavu. U zpochybnění jména se bude jednat o nepříliš časté situace, kdy někdo například zabraňuje užívání jména. Dotyčný tedy má dle Navrátila (2018, s. 58) k dispozici jak nárok negatorní, tak nárok restituční. Není však vyloučeno ani to, že může úspěšně uplatňovat i další nároky, například nárok satisfakční.

Je-li dotčený nepřítomen, nebo je nezvěstný, nesvéprávný či nemůže právo na ochranu svého jména z jiných důvodů uplatnit sám, zákon uvádí osoby, které tak mohou učinit za něj. Umožňuje se tedy, aby ještě za života dotčeného uplatňovaly nároky jiné osoby, kterými je manžel, potomek, předek nebo partner. Jestliže dotčený nesouhlasí s tím, aby uvedené osoby nároky uplatňovaly, musí projevit nesouhlas.

V případě, že dojde k neoprávněnému zásahu do příjmení a existuje důležitý zájem na ochraně rodiny, může se domáhat nároků manžel nebo jiná osoba dotčenému blízká, byť přímo nebylo zasaženo do jejich práva. Zde se tedy nedomáhá nároků za dotčeného, ale uplatňuje svůj vlastní nárok. (Navrátil, 2018, s. 58)

13.5 Shrnutí

Matriční knihy narození jsou ukládány ze zákona po dobu 100 let od posledního zápisu. Současná praxe v České republice je taková, že se knihy narození ukládají neomezeně v Moravském zemském archivu v Brně.

Informace, vyplývající z jednotlivých kapitol případové studie č. 3, byly opět zapracovány do návrhu již zmiňované metodické příručky, která je výstupem diplomové práce.

Na základě doporučení od Mgr. Bc. Eleny Kovařikové, byla do návrhu metodické příručky mimo další údaje doplněna i informace o určení otcovství po narození v době do 300 dní po rozvodu. Následně byly také ze stejného důvodu doplněny informace o potřebných dokladech při vyřizování na matrice.

14 TVORBA METODICKÉ PŘÍRUČKY

V rámci projektové části diplomové práce bude vytvořen návrh metodické příručky o pracovních a sociálně právních aspektech rodičovství při narození dítěte. Cílem tohoto návrhu příručky by mělo být vytvoření jasného návodu a pevného bodu pro nastávající rodiče, popř. rodiče malých dětí v orientaci v jejich nové životní situaci.

14.1 Použité metody při tvorbě příručky

Pro vytvoření metodické příručky budou použity různé metody v kombinaci tak, aby mohl být vytvořen kvalitní materiál použitelný v praxi.

Na základě primárního sběru dat a literární rešerše v teoretické části byla nejdříve provedena analýza dostupných informačních zdrojů. Zvláště v teoretické části, kdy bylo nutné se seznámit s celou řadou nových poznatků, byla zvolena metoda postupu od jednoduchého ke složitějšímu.

Zdrojem praktických informací byly také realizované rozhovory s aktéry ve veřejné správě. Při zpracování těchto podkladů bylo nutné také správně třídit a analyzovat získané informace.

Velmi podstatnou metodou pro možnost zpracování návrhu metodické příručky byla metoda odborného diskurzu, který vždy vycházel z tématu případové studie.

14.2 Požadavky praxe na návrh metodické příručky

Z rozhovorů a následných konzultací s aktéry ve veřejné správě vyplynul jasný požadavek na návrh metodické příručky, který požaduje vytvořit jasný, přehledný, srozumitelný a odborný materiál, který bude veřejnost jednoduchou formou (bez zabíhání do velkých specifik problému) informovat o jednotlivých pracovních a sociálně právních aspektech rodičovství při narození dítěte.

14.3 Postup při zpracování příručky

Aby bylo vyhověno požadavkům praxe, bude návrh příručky rozdělen na čtyři části. Každá z nich bude představovat odlišný model matky, resp. model matky v jiném sociálním a pracovním postavení: studentku Sašu, zaměstnanou Zuzanu, OSVČ Olinku a nezaměstnanou Ninu.

Pro každý model bude vytvořena jakoby samostatná část příručky, která bude zohledňovat některá specifika té které ženy (matky). Z důvodu této přehlednosti se některé společné informace budou v návrhu příručky opakovat.

Pokud se informace budou týkat obou rodičů, popř. jen otce, budou vhodně zakomponovány do příslušné části návrhu příručky.

Předpokládám, že příručka bude v budoucnu k dispozici na úřadech jak v tištěné, tak v elektronické podobě. Pro tištěnou variantu bude upravena tak, že každý modelový příklad rodiče bude rozlišen barevným papírem, odlišně barevně budou zpracována i společná ustanovení.

Osobně bych ráda upřednostnila elektronickou podobu příručky, která jednak bude nákladově příznivější, a navíc její uživatelé jistě ocení možnost využití celé řady odkazů, jak na formuláře, tak i na doporučené webové stránky a portály.

15 NÁVRH METODICKÉ PŘÍRUČKY O PRACOVNĚ A SOCIÁLNĚ PRÁVNÍCH ASPEKTECH RODIČOVSTVÍ PŘI NAROZENÍ DÍTĚTE

„Rodičovství je běh na dlouhou trať a velké dobrodružství, díky kterému se můžete o sobě leccos dozvědět. A stejně jako hrdina můžete ve svém příběhu i vyrůst a dozrát.“ (Aperio, 2018, s. 7)

Příručka, kterou právě otvíráte, byla sestavena s nejlepší snahou být pomocnou rukou v době, kdy jako žena prožíváte krásné chvílky svého těhotenství, popř. v době, kdy už se jako rodič radujete z prvních dnů se svým potomkem. Pro hodně z Vás je tato situace nová buď zcela, či částečně – v některých aspektech. Přeji Vám, ať jsou Vaše dny světlé, plné lásky, zdraví a porozumění. A také – ať vše, co potřebujete vyřešit, se pro Vás i díky příručce stane hračkou!

15.1 Jak najdu, co potřebuji

V úvodu příručky najdete některé důležité aspekty k danému tématu. Pro přehlednost je následně další problematika těhotenství a rodičovství vysvětlena na čtyřech aktérkách, kdy každá z nich je něčím specifická a jejich role reprezentuje prioritní aspekt dané problematiky: studentka Saša, zaměstnaná Zuzana, OSVČ Olinka a nezaměstnaná matka Nina. U každé z nich budeme sledovat, co vše tyto ženy řeší v době svého těhotenství (tedy období do porodu), jak mají uspořádaný svůj život po porodu dítěte a jak se dokážou vrátit ke svému původnímu životnímu plánu (studiu a práci) v nově uspořádaném rodinném modelu. Samozřejmě, že není příručka určena jen ženám – muži přece mají v oblasti rodičovství svou nezastupitelnou roli 😊.

15.2 Malá exkurze do právní nauky aneb odraz základních aspektů problematiky rodičovství při narození dítěte v legislativě

Základním zákonem v České republice, který můžeme chápat jako souhrn nejdůležitějších pravidel pro státní moc a současně je můžeme vnímat jako dohodu mezi lidmi a jejich státem, je Ústava České republiky. Součástí ústavního pořádku je i Listina základních práv a svobod, která je hlavním pramenem práv a svobod občanů, jako je způsobilost mít práva, právo mít právo na život, na osobní svobodu, mít právo na ochranu osobního a rodinného života, právo na sociální zabezpečení a zdravotní péči, mít právo pro rodinu a děti, mít

práva jako zaměstnanec a v neposlední řadě také právo na vzdělání. Oporu můžeme najít také v zákonech, které upravují sociálně právní a mezinárodně právní ochranu dítěte. Na tato základní práva nikdy nezapomínejte!

Příklady uvedené v další části metodické příručky vycházejí z jednotlivých dílčích práv v České republice, především z práva občanského a rodinného, dále pracovního a správního práva.

15.3 Studentka Saša

15.3.1 Studentka Saša v době těhotenství

Studentské výhody

Studentka Saša má možnosti požádat o evidování uznané doby rodičovství, což je doba, po kterou by jinak trvala mateřská či rodičovská dovolená studenta či studentky. Doba studia v době uznané doby rodičovství se nezapočítává do celkového počtu let studia.

Saša může přerušit studium z důvodu rodičovství nejdříve osm týdnů před plánovaným datem porodu. Doba přerušení se opět nezapočítává do celkové možné doby přerušení studia.

Status studenta

Status studenta má Saša, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání a nedovršila věku 26 let. Co do soustavné přípravy vše patří? Denní studium na střední škole a vyšší odborné škole, jakákoliv forma studia na vysoké škole (vč. kombinované), patří zde dále také pomaturitní studium na jazykové škole, pokud navazuje na studium na škole střední. Pokud by se studentka Saša rozhodla po ukončení vysoké školy prezenční formou studovat doktorské studium, zůstane jí status studenta až do 28 let věku.

Mezi výhody, které přináší status studenta je úhrada zdravotního pojištění státem, různé slevy na dopravu, cestování, kulturu a další. Pro rodiče studentky Saši je výhodou i to, že si mohou na ni nárokovat daňové zvýhodnění na dítě až do jejího věku 26 let.

Studentku Sašu jistě také zajímá, jestli jí v souvislosti s těhotenstvím a mateřstvím zůstane status studenta. Pokud studium nepřeruší, status studenta jí zůstává. Přerušением studia status končí. Status studenta je možno znovu získat, pokud se student znovu запиše ke studiu (rozhodující je den zápisu ke studiu) a není mu více než 26 let.

Nárok na nemocenské

Jak již bylo uvedeno, Saša jako studentka není účastnicí nemocenského pojištění, což samo o sobě znamená, že bohužel pro ni nemá na nemocenské nárok.

Jedna z možností jak i studentka může dosáhnout na nemocenské je brigáda. Pokud by Saša pracovala na dohodu o provedení práce s hrubou mzdou přesahující 10.000 Kč alespoň 3 kalendářní měsíce bezprostředně před měsícem, ve kterém by odešla na mateřskou dovolenou. (Nebo na dohodu o pracovní činnosti se sjednanou hrubou mzdou nad 2.500 Kč).

V případě výše uvedených dohod by jí nemocenské náleželo.

Potřebné formuláře:

- Zahájení nemocenské – Žádost o nemocenské (tento obdrží u lékaře)
 - žádost předá zaměstnavateli
- Ukončení nemocenské – Rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti (opět obdrží u lékaře)
 - žádost předá zaměstnavateli, který ji následně předá příslušnému orgánu správy sociálního zabezpečení

Jednání na matrice

V době těhotenství by si studentka Saša měla udělat čas na návštěvu matričního úřadu. Proč? Pár důvodů tu je: případný sňatek, souhlasné prohlášení rodičů o otcovství dítěte, prohlášení rodičů o jménu, popř. jménech dítěte

- **Sňatek** – v případě, že studentka není doposud vdaná a byla by svým partnerem požádána o ruku, měli by společně požádat orgán veřejné moci, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. K jednání je třeba přinést občanské průkazy obou partnerů, rodné listy obou partnerů, případně rozsudek o rozvodu.
- **Určení otcovství dítěte** – v případě, že je studentka Saša vdaná, je za otce dítěte považován manžel; v případě, že žije s otcem dítěte v nesezdaném soužití, je třeba úředně dořešit otcovství dítěte buď souhlasným prohlášením, nebo soudem. Otcem dítěte narozeného do 300 dní po rozvodu je určen bývalý manžel (dítě bude mít i jeho příjmení). Pokud není matka dítěte znovu vdaná, lze popřít otcovství až po narození (v době těhotenství nelze tuto situaci řešit). Pokud by následně došlo k přejmenování dítěte podle přítele matky, zůstane dítěti trvale rodné příjmení, které mu bylo dáno po narození. Pro

jednání ohledně žádosti o určení otcovství je nutno vzít s sebou těhotenský průkaz, rodné listy obou rodičů a občanský průkaz obou rodičů.

- **Jméno** – na matrice lze vyřešit i podobu jména (popř. jmen) dítěte. Na matriční úřad je nutné zajít v případě přání netradičního jména, v opačném případě obdrží těhotná formulář u většiny ošetřujících gynekologů nebo je dostupný na internetu [ZDE](#)

Nárok na peněžitou pomoc v mateřství (PPM)

Saša jako studentka není účastnicí nemocenského pojištění, což samo o sobě znamená, že bohužel pro ni nemá nárok na peněžitou pomoc v mateřství.

Jedna z možností jak i studentka může dosáhnout na peněžitou pomoc v mateřství je brigáda. Pokud by Saša pracovala na dohodu o provedení práce s hrubou mzdou přesahující 10.000 Kč alespoň 3 kalendářní měsíce bezprostředně před měsícem, ve kterém by odešla na mateřskou dovolenou. (Nebo na dohodu o pracovní činnosti se sjednanou hrubou mzdou nad 2.500 Kč).

Doba poskytování PPM je 28 týdnů (resp. 37 týdnů v případě vícerčat) a studentka Saša na ni může nastoupit 8–6 týdnů před očekávaným dnem porodu dle vlastní volby.

Potřebné formuláře:

- Vyřízení peněžité pomoci v mateřství – Žádost o peněžitou pomoc v mateřství (tento obdrží u lékaře)
 - Žádost předá zaměstnavateli

Ostatní

V této době by studentka Saša neměla zapomenout vybrat pro své dítě vhodného pediatra (jeho jméno bude muset nahlásit v porodnici ☺)

15.3.2 Studentka Saša v době po porodu

Vyřízení rodného listu dítěte

Před samotným porodem v porodnici studentka Saša předá poskytovateli zdravotních služeb oddací list (je-li vdaná), popř. souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství nebo písemný souhlas muže, který dal k umělému oplodnění, potvrzený poskytovatelem zdravotních služeb, popř. rozhodnutí soudu o určení otcovství k dítěti, občanský průkaz, souhlasné prohlášení rodičů o jménu, popř. jménech dítěte (formulář [ZDE](#)) a v případě, že není vda-

ná, rodný list matky a dítěte. Rodný list následně přijde poštou na adresu trvalého bydliště dítěte.

Rodičovský příspěvek

Studentka Saša má nárok na rodičovský příspěvek poté, co jí skončí výplata peněžité pomoci v mateřství. Pokud jí nárok na PPM nevznikl, má nárok na rodičovský příspěvek ode dne porodu.

Rodičovský příspěvek se vyplácí v celkové výši 220.000 Kč (v případě vícerčat 330.000 Kč). Měsíční výši si volí studentka Saša sama v závislosti na příjmech otce dítěte, uvedeného v rodném listu max. ve výši 32.640 Kč. V případě nízkých příjmů bude Saša pobírat rodičovský příspěvek max. ve výši 7.600 Kč měsíčně.

O dávku může Saša požádat na Úřadu práce až 3 měsíce zpětně od data, kdy vznikl na dávku nárok.

Potřebné formuláře:

- Rodný list dítěte
- Žádost o rodičovský příspěvek
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Porodné

Po porodu si může studentka Saša požádat o porodné. Jedná se o jednorázovou dávku státní sociální podpory ve výši 13.000 Kč na první dítě a 10.000 Kč na druhé dítě (na třetí a další dítě již nárok na porodné nevzniká).

Nárok na porodné má Saša v případě, že porodila své první či druhé dítě a rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,7.

Rozhodným příjmem se pro porodné rozumí průměrný příjem (čistý příjem + sociální dávky + podpora v nezaměstnanosti + jiné důchody) za čtvrtletí předcházející čtvrtletí, v němž došlo k porodu. Do hodnoty životního minima rodiny se započítává matka, otec dítěte, a právě narozené miminko.

Nárok na porodné mají tedy pouze rodiny s příjmy do 2,7násobku životního minima rodiny (kalkulačka životního minima – viz kap. 15.8). Na porodné u prvního dítěte tak v roce

2018 dosáhnou domácnosti s čistým příjmem 20.817 Kč, u matky-samoživitelky do 13.176 Kč.

Potřebné formuláře na žádost o porodné:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o porodné
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Otcovská poporodní péče (otcovská)

Otec miminka má nově nárok na otcovskou v délce trvání 7 kalendářních dní v době od narození do šesti týdnů věku narozeného dítěte, nástup si určí tatínek dítěte sám. Základní podmínkou nároku na otcovskou je účast na nemocenském pojištění (podstata stejná jako již bylo zmíněno i v souvislosti s možností získání peněžité pomoci v mateřství u studentky Saši). Otcovská náleží jen jednou (tzn. i tehdy, pečuje-li tatínek o dvojčata či vícčata).

Otcovská umožňuje tatínkům zůstat doma po narození dítěte; a proto je logické, že např. ani tatínek OSVČ nesmí v době čerpání dávky vykonávat osobně samostatnou činnost, zaměstnanec požádá zaměstnavatele o rodičovskou dovolenou.

Výše otcovské za kalendářní den činí 70 % redukováného denního vyměřovacího základu (určuje se zpravidla z příjmu 12 kalendářních měsíců před nástupem na otcovskou). Kalkulačka pro výpočet otcovské [ZDE](#)

Potřebné formuláře na žádost o otcovskou:

- Žádost o dávku otcovské poporodní péče (otcovskou) – po vyplnění 1. strany předá tatínek dítěte svému zaměstnavateli. Tatínek OSVČ uplatní nárok přímo u OSSZ, kde je registrován.

Dávka je pak zaslána do jednoho měsíce přímo na bankovní účet nebo na adresu rodičů.

Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. Studentka Saša má na něj nárok jako vlastník nebo nájemce bytu za předpokladu, že je v bytě přihlášená k trvalému pobytu.

Pro příspěvek jsou rozhodné příjmy za předchozí kalendářní čtvrtletí. Příjmy se sčítají za všechny osoby přihlášené k trvalému pobytu.

Potřebné formuláře:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o příspěvek na bydlení
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Přídavek na dítě

Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě. Hranice pro nárok na přídavek na dítě je stejná jako u porodného. Výše přídavku na dítě se liší dle věkové hranice. Studentka Saša by mohla získat 500 Kč za kalendářní měsíc na dítě do 6 let.

Potřebné formuláře:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o přídavek na dítě
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Pohřebné

Jedná se jednorázovou dávkou na náklady spojené s vypravením pohřbu nezaopatřenému dítěti nebo rodiči nezaopatřeného dítěte ve výši 5.000 Kč. Příjmy rodiny se netestují.

Potřebné formuláře:

- Žádost o pohřebné
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Ostatní

Studentka Saša nesmí zapomenout přihlásit své miminko do 15 dnů k placení místního poplatku za komunální odpad.

V případě plánování odjezdu miminka mimo Českou republiku, je pro něj nutné vyřídít občanský průkaz případně cestovní pas.

Pro studentku Sašu je vhodné vědět i o formuláři Potvrzení o studiu, Úřad práce má pro své potřeby speciální formulář dostupný v tištěné verzi i ve verzi elektronické [ZDE](#).

15.3.3 Studentka Saša a její možnosti vrátit se zpět ke studiu

Své místo v této metodické příručce si jistě zaslouží i daň z příjmů, se kterou se setkáváme určitým způsobem všichni. Studentka Saša by mohla čerpat některé výhody k této dani vzniklé v kontextu s mateřstvím, popř. manželstvím – i když je pravda, že jen v minimální míře, a to ještě i v závislosti na příjmech manžela. Hlavní přínos studentky Saši vzhledem k její osobě je možnost uplatnění slevy na manželku a slevu na studenta. Ostatní daňové výhody jsou zprostředkované díky dítěti, které Saša se svým manželem má.

Sleva na manžela

Pokud by studentka Saša byla vdaná a v příslušném kalendářním roce by nedosáhla svých zdanitelných příjmů vyšších (dávky státní sociální podpory se nezapočítávají), než je 68.000 Kč, má možnost si její manžel (žijící ve společné domácnosti) svou vypočtenou daň před slevami za dané zdaňovací období snížit kromě základní slevy na poplatníka ve výši 24.840 Kč dále o slevu na manželku v hodnotě také 24.840 Kč.

Sleva na studenta

V případě, že se studentka Saša rozhodne posílit ekonomickou situaci rodiny a bude si přivydělávat, může uplatnit také v rámci daně z příjmů slevu na studenta (za předpokladu, že nemá přerušené studium) až do věku 26 let (v případě prezenční formy studia v doktorském studijním programu, který poskytuje vysokoškolské vzdělání, do 28 let věku) ve výši 4.020 Kč

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě

Studentka Saša či manžel (popř. partner) žijící ve společné domácnosti s dítětem má nárok na daňové zvýhodnění ve výši 15.204 Kč ročně na jedno dítě (1.267 Kč/měsíc); 19.404 Kč ročně (1.617 Kč/měsíc) na dítě druhé a 24.204 Kč na třetí a další dítě. Zvýhodnění lze čerpat formou slevy až do výše nulové hodnoty daně z příjmů nebo za specifických podmínek i formou daňového bonusu. Daňový bonus může uplatnit poplatník, který ve zdaňovacím období měl příjem ze zaměstnání nebo podnikání alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy.

Sleva za umístění dítěte (dále školkovné)

Výše školkovného odpovídá prokazatelně vynaloženým výdajům za umístění vyživovaného dítěte v předškolním zařízení maximálně ve výši minimální mzdy (v roce 2018 – 12.200 Kč). Slevu na dani může uplatnit pouze jeden z rodičů, a to za předpokladu, žije-li s dítětem ve společně hospodařící domácnosti.

15.4 Zaměstnaná Zuzana

15.4.1 Zaměstnaná Zuzana v době těhotenství

Nárok na nemocenské

Zaměstnanci jsou ze zákona nemocensky pojištěni, proto zaměstnané Zuzaně plyne nárok na nemocenské.

Potřebné formuláře:

- Zahájení nemocenské – Žádost o nemocenské (tento obdrží u lékaře)
 - žádost předá zaměstnavateli
- Ukončení nemocenské – Rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti (opět obdrží u lékaře)
 - žádost předá zaměstnavateli, který ji následně předá příslušnému orgánu správy sociálního zabezpečení

Nárok na vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství (VPTM)

VPTM náleží zaměstnankyni Zuzaně v případě, že byla z důvodu těhotenství dočasně převedena na jinou práci a z ní má bez svého zavinění nižší příjem. Příspěvek náleží Zuzaně až do nástupu na mateřskou dovolenou, nejdéle však do šesti týdnů před porodem.

Tento příspěvek se poskytuje i po porodu, a to do devátého měsíce a dále také z důvodu kojení.

VPTM se zaměstnankyni Zuzaně vyplátí za kalendářní dny, které odpracovala na jiné práci a má částečně zmírnit dopady znevýhodněného přeřazení na nižší práci – [Kalkulačka ZDE](#)

Potřebné formuláře:

- Žádost o vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství (obdrží u lékaře)
 - odevzdá zaměstnavateli, ten předá příslušné OSSZ

Jednání na matrice

V době těhotenství by si zaměstnaná Zuzana měla udělat čas na návštěvu matričního úřadu. Proč? Pár důvodů tu je: případný sňatek, souhlasné prohlášení rodičů o otcovství dítěte, prohlášení rodičů o jménu, popř. jménech dítěte

- **Sňatek** – v případě, že zaměstnaná Zuzana není doposud vdaná a byla by svým partnerem požádána o ruku, měli by společně požádat orgán veřejné moci, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. K jednání je třeba přinést občanské průkazy obou partnerů, rodné listy obou partnerů, případně rozsudek o rozvodu.
- **Určení otcovství dítěte** – v případě, že je zaměstnaná Zuzana vdaná, je za otce dítěte považován manžel; v případě, že žije v s otcem dítěte v nesezdaném soužití, je třeba úředně dořešit otcovství dítěte buď souhlasným prohlášením nebo soudem. Otcem dítěte narozeného do 300 dní po rozvodu je určen bývalý manžel (dítě bude mít i jeho příjmení). Pokud není matka dítěte znovu vdaná, lze popřít otcovství až po narození (v době těhotenství nelze tuto situaci řešit). Pokud by následně došlo k přejmenování dítěte podle přítele matky, zůstane dítěti trvale rodné příjmení, které mu bylo dáno po narození. Pro jednání ohledně žádosti o určení otcovství je nutno vzít s sebou těhotenský průkaz, rodné listy obou rodičů a občanský průkaz obou rodičů.
- **Jméno** – na matrice lze vyřešit i podobu jména (popř. jmen) dítěte. Na matriční úřad je nutné zajít v případě přání netradičního jména, v opačném případě obdrží těhotná formulář u většiny ošetřujících gynekologů nebo je dostupný na internetu [ZDE](#)

Nárok na peněžitou pomoc v mateřství (PPM)

Zaměstnankyně Zuzana je automaticky ze zákona nemocensky pojištěna. Pro nárok na PPM tedy pro Zuzanu platí jak podmínka pojištění alespoň 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na PPM a současně v době nástupu na PPM (mezi lidmi je PPM známo jako „mateřská“ – podle mateřské dovolené, na kterou se odchází ze zaměstnání).

Doba poskytování PPM je 28 týdnů (resp. 37 týdnů v případě vícercát) a zaměstnankyně Zuzana na ni může nastoupit 8–6 týdnů před očekávaným dnem porodu dle vlastní volby.

Pokud zaměstnankyně Zuzana nenastoupí na mateřskou dovolenou 6 týdnů před porodem, ale později, krátí se jí délka PPM o dobu, o kterou si zkrátila nástup na mateřskou dovolenou.

Pokud je zaměstnaná Zuzana na rodičovské dovolené s prvním dítětem a má platnou pracovní smlouvu, ze které jí vznikl nárok na první PPM, vznikne jí nárok na peněžitou pomoc v mateřství i v souvislosti s dalším těhotenstvím.

Potřebné formuláře:

- Vyřízení peněžitě pomoci v mateřství – Žádost o peněžitou pomoc v mateřství (tento obdrží u lékaře)
 - žádost předá zaměstnavateli

Ostatní

V této době by zaměstnankyně Zuzana neměla zapomenout vybrat pro své dítě vhodného pediatra (jeho jménu bude muset nahlásit v porodnici 😊)

15.4.2 Zaměstnankyně Zuzana v době po porodu

Vyřízení rodného listu dítěte

Před samotným porodem v porodnici zaměstnankyně Zuzana předá poskytovateli zdravotních služeb oddací list (je-li vdaná), popř. souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství nebo písemný souhlas muže, který dal k umělému oplodnění, potvrzený poskytovatelem zdravotních služeb, popř. rozhodnutí soudu o určení otcovství k dítěti, občanský průkaz, souhlasné prohlášení rodičů o jménu, popř. jménech dítěte (formulář **ZDE**) a v případě, že není vdaná, rodný list matky a dítěte. Rodný list následně přijde poštou na adresu trvalého bydliště dítěte.

Rodičovský příspěvek

Zaměstnankyně Zuzana má nárok na rodičovský příspěvek poté, co jí skončí výplata peněžitě pomoci v mateřství.

Rodičovský příspěvek se vyplácí v celkové výši 220.000 Kč (v případě vícerčat 330.000 Kč). Měsíční výši si volí zaměstnankyně Zuzana sama v závislosti na příjmech jejich

a otce dítěte, uvedeného v rodném listu max. ve výši 32.640 Kč. V případě nízkých příjmů bude Zuzana pobírat rodičovský příspěvek max. ve výši 7.600 Kč měsíčně.

O dávku může Zuzana požádat na Úřadu práce až 3 měsíce zpětně od data, kdy vznikl nárok na dávku.

Potřebné formuláře:

- Rodný list dítěte
- Žádost o rodičovský příspěvek
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Porodné

Po porodu si může zaměstnankyně Zuzana požádat o porodné. Jedná se jednorázovou dávkou státní sociální podpory ve výši 13.000 Kč na první dítě a 10.000 Kč na druhé dítě (na třetí a další dítě již nárok na porodné nevzniká).

Nárok na porodné má Zuzana v případě, že porodila své první či druhé dítě a rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,7.

Rozhodným příjmem se pro porodné rozumí průměrný příjem (čistý příjem + sociální dávky + podpora v nezaměstnanosti + jiné důchody) za čtvrtletí předcházející čtvrtletí, v němž došlo k porodu. Do hodnoty životního minima rodiny se započítává matka, otec dítěte, a právě narozené miminko.

Nárok na porodné mají tedy pouze rodiny s příjmy do 2,7násobku životního minima rodiny (kalkulačka životního minima – viz kap. 15.8). Na porodné u prvního dítěte tak v roce 2018 dosáhnou domácnosti s čistým příjmem 20.817 Kč, u matky-samoživitelky do 13.176 Kč.

Potřebné formuláře na žádost o porodné:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o porodné
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Otcovská poporodní péče (otcovská)

Otec miminka má nově nárok na otcovskou v délce trvání 7 kalendářních dní v době od narození do šesti týdnů věku narozeného dítěte, nástup si určí tatínek dítěte sám. Základní podmínkou nároku na otcovskou je účast na nemocenském pojištění (podstata stejná jako

již bylo zmíněno i v souvislosti s možností získání peněžité pomoci v mateřství u studentky Saši). Otcovská náleží jen jednou (tzn. i tehdy, pečuje-li tatínek o dvojčata či vícčata).

Otcovská umožňuje zůstat tatínkům zůstat doma po jeho narození; a proto je logické, že např. ani tatínek OSVČ nesmí v době čerpání dávky vykonávat osobně samostatnou činnosti, zaměstnanec požádá zaměstnavatele o rodičovskou dovolenou.

Výše otcovské za kalendářní den činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu (určuje se zpravidla z příjmu 12 kalendářních měsíců před nástupem na otcovskou). Kalkulačka pro výpočet otcovské [ZDE](#).

Potřebné formuláře na žádost o otcovskou:

- Žádost o dávku otcovské poporodní péče (otcovskou) – po vyplnění 1. strany předá tatínek dítěte svému zaměstnavateli. Tatínek OSVČ uplatní nárok přímo u OSSZ, kde je registrován.

Dávka je pak zaslána do jednoho měsíce přímo na bankovní účet nebo na adresu rodičů.

Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. Zaměstnankyně Zuzana má na něj nárok jako vlastník nebo nájemce bytu za předpokladu, že je v bytě přihlášená k trvalému pobytu.

Pro příspěvek jsou rozhodné příjmy za předchozí kalendářní čtvrtletí. Příjmy se sčítají za všechny osoby přihlášené k trvalému pobytu.

Potřebné formuláře:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o příspěvek na bydlení
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Přídavek na dítě

Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě. Hranice pro nárok na přídavek na dítě je stejná jako u porodného. Výše přídavku na dítě se liší dle věkové hranice. Zaměstnankyně Zuzana by mohla získat 500 Kč, popř. 800 Kč za kalendářní měsíc na dítě do 6 let.

Potřebné formuláře:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o přídavek na dítě
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Pohřebné

Jedná se jednorázovou dávkou na náklady spojené s vypravením pohřbu nezaopatřenému dítěti nebo rodiči nezaopatřeného dítěte ve výši 5.000 Kč. Příjmy rodiny se netestují.

Potřebné formuláře:

- Žádost o pohřebné
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Ostatní

Zaměstnankyně Zuzana nesmí zapomenout své miminko do 15 dnů k placení místního poplatku za komunální odpad.

V příletu plánování odjezdu mimo Českou republiku, je nutné miminku vyřídít občanský průkaz případně cestovní pas.

15.4.3 Zaměstnankyně Zuzana a její možnosti vrátit se zpět do zaměstnání

Své místo v této metodické příručce si jistě zaslouží i daň z příjmů, se kterou se setkáváme určitým způsobem všichni. Zaměstnankyně Zuzana má možnost čerpat některé výhody k této dani vzniklé v kontextu s mateřstvím, popř. manželstvím. K možnostem daňových úlev patří sleva na manžela, daňové zvýhodnění na vyživované dítě a případná sleva za umístění dítěte, tzv. školkovné.

Sleva na manžela

Pokud by zaměstnaná Zuzana byla vdaná a v příslušném kalendářním roce by její manžel nedosáhl svých zdanitelných příjmů vyšších, než je 68.000 Kč, má možnost si na manžela, se kterým žije ve společné domácnosti, svou vypočtenou daň před slevami za dané zdaňovací období snížit kromě základní slevy na poplatníka ve výši 24.840 Kč ještě o slevu na

manžela v hodnotě totožné, tj. 24.840 Kč. Tato možnost platí i opačně. Pokud zaměstnaná Zuzana např. i v souvislosti s mateřstvím v příslušném kalendářním roce neměla příjem vyšší než 68.000 Kč (dávky státní sociální podpory se nezapočítávají), může si uplatnit slevu na manželku její manžel.

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě

Zaměstnaná Zuzana či její manžel (popř. partner) žijící ve společné domácnosti s dítětem má nárok na daňové zvýhodnění ve výši 15.204 Kč ročně na jedno dítě (1.267 Kč/měsíc); 19.404 Kč ročně (1.617 Kč/měsíc) na dítě druhé a 24.204 Kč na třetí a další dítě. Zvýhodnění lze čerpat formou slevy až do výše nulové hodnoty daně z příjmů nebo za specifických podmínek i formou daňového bonusu.

Daňový bonus může uplatnit poplatník, který ve zdaňovacím období měl příjem ze zaměstnání nebo podnikání alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy.

Sleva za umístění dítěte (dále školkové)

Výše školkovného odpovídá prokazatelně vynaloženým výdajům za umístění vyživovaného dítěte v předškolním zařízení maximálně ve výši minimální mzdy (v roce 2018 – 12.200 Kč). Slevu na dani může uplatnit pouze jeden z rodičů, a to za předpokladu, žije-li s dítětem ve společně hospodařící domácnosti.

Ostatní

... a ještě jedna rada z praxe, na co by zaměstnaná Zuzana neměla zapomenout. A to, že nevyčerpanou dovolenou před nástupem na mateřskou dovolenou je možno (pokud zaměstnankyně zaměstnavatele požádá) čerpat tak, aby navazovala bezprostředně na skončení mateřské (resp. rodičovské) dovolené. Zaměstnavatel je povinen této žádosti vyhovět.

Pro sladění pracovního a rodinného života, je vhodné využívat možností rozložení pracovní doby, popř. její zkrácení.

Pokud by zaměstnankyně Zuzana stála o kratší pracovní dobu, musí si ji sjednat se svým zaměstnavatelem. Následně jí bude příslušet mzda odpovídající kratší pracovní době.

Vhodné úprava rozložení pracovní doby při péči o malé dítě je také tzv. pružná pracovní doba. Skládá se z úseků základní pracovní doby (po tuto dobu musí být zaměstnankyně Zuzana na pracovišti k dispozici) a volitelné pracovní doby (začátek a konec této doby si stanoví zaměstnanec sám, délka směny nesmí přesáhnout 12 hodin).

Pracovní doba může být také upravena pomocí konta pracovní doby, které musí být upraveno kolektivní smlouvou nebo interním dokladem zaměstnavatele. Pracovní doba je vyrovnávána v rámci 26 týdnů (kolektivní smlouva umožňuje období 52 týdnů).

Výhodou je, pokud je možno dohodnout režim práce z domova.

15.5 OSVČ Olinka

15.5.1 OSVČ Olinka v době těhotenství

Nárok na nemocenské

OSVČ Olinka není účastnicí nemocenského pojištění, pokud si sama nemocenské pojištění neplatí, což samo o sobě znamená, že bohužel pro ni nemá nárok nemocenské. Pokud si dobrovolné pojištění hradí, nárok na nemocenskou jí vzniká.

Potřebné formuláře:

- Zahájení nemocenské – Žádost o nemocenské (tento obdrží u lékaře)
 - odevzdá na místně příslušnou OSSZ, kde je registrována
- Ukončení nemocenské – Rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti (opět obdrží u lékaře)
 - rozhodnutí předá příslušnému orgánu správy sociálního zabezpečení

Jednání na matrice

V době těhotenství by si OSVČ Olinka měla udělat čas na návštěvu matričního úřadu. Proč? Pár důvodů tu je: případný sňatek, souhlasné prohlášení rodičů o otcovství dítěte, prohlášení rodičů o jménu, popř. jménech dítěte

- **Sňatek** – v případě, že OSVČ Olinka není doposud vdaná a byla by svým partnerem požádána o ruku, měli by společně požádat orgán veřejné moci, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. K jednání je třeba přinést občanské průkazy obou partnerů, rodné listy obou partnerů, případně rozsudek o rozvodu.
- **Určení otcovství dítěte** – v případě, že je OSVČ Olinka vdaná, je za otce dítěte považován manžel; v případě, že žije v s otcem dítěte v nesezdaném soužití, je třeba úředně dořešit otcovství u dítěte buď souhlasným prohlášením nebo soudem. Otcem dítěte narozeného do 300 dní po rozvodu je určen bývalý manžel (dítě bude mít i jeho příjmení). Pokud není matka dítěte znovu vdaná, lze popřít otcovství až po narození (v době těhotenství nelze tuto situaci řešit). Pokud by následně došlo k přejmenování dítěte podle

přítele matky, zůstane dítěti trvale rodné příjmení, které mu bylo dáno po narození. Pro jednání ohledně žádosti o určení otcovství je nutno vzít s sebou těhotenský průkaz, rodné listy obou rodičů a občanský průkaz obou rodičů.

- **Jméno** – na matrice lze vyřešit i podobu jména (popř. jmen) dítěte. Na matriční úřad je nutné zajít v případě přání netradičního jména, v opačném případě obdrží těhotná formulář u většiny ošetřujících gynekologů nebo je dostupný na internetu [ZDE](#)

Nárok na peněžitou pomoc v mateřství (PPM)

OSVČ Olinka není účastnicí nemocenského pojištění, což samo o sobě znamená, že bohužel pro ni nemá nárok na peněžitou pomoc v mateřství. Nárok na PPM jí jako OSVČ vznikne pouze tehdy, pokud si dobrovolně platí nemocenské pojištění alespoň po dobu 180 dní v období jednoho roku přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství. Současně musí splnit podmínku 270 kalendářních dnů účasti na nemocenském pojištění (ze zaměstnání nebo z podnikání) v době posledních dvou let přede dnem nástupu na PPM. Je možno na PPM nastoupit i z ochranné lhůty.

Doba poskytování PPM je 28 týdnů (resp. 37 týdnů v případě víceročet) a OSVČ Olinka na ni může nastoupit 8–6 týdnů před očekávaným dnem porodu dle vlastní volby.

Potřebné formuláře:

- Vyřízení peněžité pomoci v mateřství – Žádost o peněžitou pomoc v mateřství (tento obdrží u lékaře)
 - Žádost předá na místně příslušnou OSSZ

Ostatní

V této době by OSVČ Olinka neměla zapomenout vybrat pro své dítě vhodného pediatra (jeho jménu bude muset nahlásit v porodnici ☺)

15.5.2 OSVČ Olinka v době po porodu

Vyřízení rodného listu dítěte

Před samotným porodem v porodnici OSVČ Olinka předá poskytovateli zdravotních služeb oddací list (je-li vdaná), popř. souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství nebo písemný souhlas muže, který dal k umělému oplodnění, potvrzený poskytovatelem zdravotních služeb, popř. rozhodnutí soudu o určení otcovství k dítěti, občanský průkaz, souhlasné prohlášení rodičů o jménu, popř. jménech dítěte (formulář [ZDE](#)) a v případě, že není vda-

ná, rodný list matky a dítěte. Rodný list následně přijde poštou na adresu trvalého bydliště dítěte.

Rodičovský příspěvek

OSVČ Olinka má nárok na rodičovský příspěvek poté, co jí skončí výplata peněžité pomoci v mateřství. Pokud jí nárok na PPM nevznikl, má nárok na rodičovský příspěvek ode dne porodu.

Rodičovský příspěvek se vyplácí v celkové výši 220.000 Kč (v případě vícero dětí 330.000 Kč). Měsíční výši si volí OSVČ sama i v závislosti na příjmech otce dítěte, uvedeného v rodném listu max. ve výši 32.640 Kč. V případě nízkých příjmů bude OSVČ Olinka pobírat rodičovský příspěvek max. ve výši 7.600 Kč měsíčně.

O dávku může OSVČ Olinka požádat na Úřadu práce až 3 měsíce zpětně od data, kdy vznikl nárok na dávku.

Potřebné formuláře:

- Rodný list dítěte
- Žádost o rodičovský příspěvek
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Porodné

Po porodu si může OSVČ Olinka požádat o porodné. Jedná se o jednorázovou dávku státní sociální podpory ve výši 13.000 Kč na první dítě a 10.000 Kč na druhé dítě (na třetí a další dítě již nárok na porodné nevzniká).

Nárok na porodné má Olinka v případě, že porodila své první či druhé dítě a rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,7.

Rozhodným příjmem se pro porodné rozumí průměrný příjem (čistý příjem + sociální dávky + podpora v nezaměstnanosti + jiné důchody) za čtvrtletí předcházející čtvrtletí, v němž došlo k porodu. Do hodnoty životního minima rodiny se započítává matka, otec dítěte, a právě narozené miminko.

Nárok na porodné mají tedy pouze rodiny s příjmy do 2,7násobku životního minima rodiny (kalkulačka životního minima – viz kap. 15.8). Na porodné u prvního dítěte tak v roce

2018 dosáhnou domácnosti s čistým příjmem 20.817 Kč, u matky-samoživitelky do 13.176 Kč.

Potřebné formuláře na žádost o porodné:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o porodné
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Otcovská poporodní péče (otcovská)

Otec miminka má nově nárok na otcovskou v délce trvání 7 pracovních dní v době od narození do šesti týdnů věku narozeného dítěte, nástup si určí tatínek dítěte sám. Základní podmínkou nároku na otcovskou je účast na nemocenském pojištění (podstata stejná jako již bylo zmíněno i v souvislosti s možností získání peněžité pomoci v mateřství u OSVČ Olinky). Otcovská náleží jen jednou (tzn. i tehdy, pečuje-li tatínek o dvojčata či vícero dětí).

Otcovská umožňuje zůstat tatínkům zůstat doma po jeho narození; a proto je logické, že např. ani tatínek OSVČ nesmí v době čerpání dávky vykonávat osobně samostatnou činnost, zaměstnanec požádá zaměstnavatele o rodičovskou dovolenou.

Výše otcovské za kalendářní den činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu (určuje se zpravidla z příjmu 12 kalendářních měsíců před nástupem na otcovskou). Kalkulačka pro výpočet otcovské [ZDE](#).

Potřebné formuláře na žádost o otcovskou:

- Žádost o dávku otcovské poporodní péče (otcovskou) – po vyplnění 1. strany předá tatínek dítěte, předá svému zaměstnavateli. Tatínek OSVČ uplatní nárok přímo u OSSZ, kde je registrován.

Dávka je pak zaslána do jednoho měsíce přímo na bankovní účet nebo na adresu rodičů.

Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. OSVČ Olinka má na něj nárok jako vlastník nebo nájemce bytu za předpokladu, že je v bytě přihlášen k trvalému pobytu.

Pro příspěvek jsou rozhodné příjmy za předchozí kalendářní čtvrtletí. Příjmy se sčítají za všechny osoby přihlášené k trvalému pobytu.

Potřebné formuláře:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o příspěvek na bydlení
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Přídavek na dítě

Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě. Hranice pro nárok na přídavek na dítě je stejná jako u porodného. Výše přídavku na dítě se liší dle věkové hranice. OSVČ Olinka by mohla získat 500 Kč, resp. 800 Kč za kalendářní měsíc na dítě do 6 let.

Potřebné formuláře:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o přídavek na dítě
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Pohřebné

Jedná se jednorázovou dávkou na náklady spojené s vypravením pohřbu nezaopatřenému dítěti nebo rodiči nezaopatřeného dítěte ve výši 5.000 Kč. Příjmy rodiny se netestují.

Potřebné formuláře:

- Žádost o pohřebné
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Ostatní

OSVČ Olinka nesmí zapomenout své miminko do 15 dnů k placení místního poplatku za komunální odpad.

V příletu plánování odjezdu mimo Českou republiku, je nutné miminku vyřídit občanský průkaz případně cestovní pas.

15.5.3 OSVČ Olinka a její možnosti vrátit se zpět k podnikání

Své místo v této metodické příručce si jistě zaslouží i daň z příjmů, se kterou se setkáváme určitým způsobem všichni. OSVČ má možnost čerpat některé výhody k této dani vzniklé v kontextu s mateřstvím, popř. manželstvím. K možnostem daňových úlev patří sleva na manžela, daňové zvýhodnění na vyživované dítě a případná sleva za umístění dítěte, tzv. školkovné.

Sleva na manžela

Pokud by OSVČ Olinka byla vdaná a v příslušném kalendářním roce by její manžel nedosáhl svých zdanitelných příjmů vyšších, než je 68.000 Kč, má možnost si na manžela, se kterým žije ve společné domácnosti, svou vypočtenou daň před slevami za dané zdaňovací období snížit kromě základní slevy na poplatníka ve výši 24.840 Kč ještě o slevu na manžela v hodnotě totožné, tj. 24.840 Kč. Tato možnost platí i opačně. Pokud OSVČ Olinka např. i v souvislosti s mateřstvím v příslušném kalendářním roce neměla příjem vyšší než 68.000 Kč (dávky státní sociální podpory se nezapočítávají), může si uplatnit slevu na manželku její manžel. Nově tuto možnost uplatnění slevy může OSVČ využít i v případě, že výdaje uplatňuje procentuálně, nikoliv ve skutečné výši.

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě

OSVČ či její manžel (popř. partner) žijící ve společné domácnosti s dítětem má nárok na daňové zvýhodnění ve výši 15.204 Kč ročně na jedno dítě (1.267 Kč/měsíc); 19.404 Kč ročně (1.617 Kč/měsíc) na dítě druhé a 24.204 Kč na třetí a další dítě.

Zvýhodnění lze čerpat formou slevy až do výše nulové hodnoty daně z příjmů nebo za specifických podmínek i formou daňového bonusu. Daňový bonus může uplatnit poplatník, který ve zdaňovacím období měl příjem ze zaměstnání nebo podnikání alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy.

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě může OSVČ Olinka nově uplatnit, podmínkou však je, že si výdajový paušál budou počítat maximálně z ročního příjmu 1.000.000 Kč.

Sleva za umístění dítěte (dále školkovné)

Výše školkovného odpovídá prokazatelně vynaloženým výdajům za umístění vyživovaného dítěte v předškolním zařízení maximálně ve výši minimální mzdy (v roce 2018 – 12.200 Kč). Slevu na dani může uplatnit pouze jeden z rodičů, a to za předpokladu, žije-li s dítětem ve společně hospodařící domácnosti.

Ostatní

Je možná vhodné ještě připomenout, že OSVČ Olinka může vykonávat samostatnou výdělečnou činnosti i v době čerpání rodičovské dovolené. Není nutné, aby zůstala s dítětem doma. Pravidla přivýdělku při čerpání např. rodičovského příspěvku je jednoduché: rodič musí dítěti zajistit celodenní péči. Splněna tato podmínka je i tehdy, pečuje-li o dítě jiná fyzická osoba – např. babička. Pouze u dětí do dvou let platí, že jesličky, školku nebo jiné zařízení mohou děti navštěvovat pouze maximálně po dobu 46 hodiny za měsíc, jinak rodič o rodičovský příspěvek přijde.

15.6 Nezaměstnaná Nina

15.6.1 Nezaměstnaná Nina v době těhotenství

Nárok na nemocenské

Nezaměstnaná Nina není účastnicí nemocenského pojištění, což samo o sobě znamená, že bohužel pro ni nemá na nemocenské nárok. Nárok by jí mohl vzniknout pouze z titulu ochranné lhůty.

Peněžité pomoci v mateřství (PPM)

Nezaměstnané Nině nárok na peněžitou pomoc v mateřství nevznikne, protože není nemocensky pojištěná. Nárok by jí mohl vzniknout pouze z titulu ochranné lhůty, která činí 180 kalendářních dní od zániku pojištění. (Upozornění – ochranná lhůta bohužel neplyne z dohod o provedení práce).

Jednání na matrice

V době těhotenství by si nezaměstnaná Nina měla udělat čas na návštěvu matričního úřadu. Proč? Pár důvodů tu je: případný sňatek, souhlasné prohlášení rodičů o otcovství dítěte, prohlášení rodičů o jménu, popř. jménech dítěte

- **Sňatek** – v případě, že nezaměstnaná Nina není doposud vdaná a byla by svým partnerem požádána o ruku, měli by společně požádat orgán veřejné moci, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. K jednání je třeba přinést občanské průkazy obou partnerů, rodné listy obou partnerů, případně rozsudek o rozvodu.
- **Určení otcovství dítěte** – v případě, že je nezaměstnaná Nina vdaná, je za otce dítěte považován manžel; v případě, že žije v s otcem dítěte v nesezdaném soužití, je třeba úředně dořešit otcovství dítěte buď souhlasným prohlášením, nebo soudem. Otcem dítěte narozeného do 300 dní po rozvodu je určen bývalý manžel (dítě bude mít i jeho příjmení). Pokud není matka dítěte znovu vdaná, lze popřít otcovství až po narození (v době těhotenství nelze tuto situaci řešit). Pokud by následně došlo k přejmenování dítěte podle přítele matky, zůstane dítěti trvale rodné příjmení, které mu bylo dáno po narození. Pro jednání ohledně žádosti o určení otcovství je nutno vzít s sebou těhotenský průkaz, rodné listy obou rodičů a občanský průkaz obou rodičů.
- **Jméno** – na matrice lze vyřešit i podobu jména (popř. jmen) dítěte. Na matriční úřad je nutné zajít v případě přání netradičního jména, v opačném případě obdrží těhotná formulář u většiny ošetřujících gynekologů nebo je dostupný na internetu [ZDE](#)

Ostatní

V této době by nezaměstnaná Nina neměla zapomenout vybrat pro své dítě vhodného pediatra (jeho jménu bude muset nahlásit v porodnici ☺)

15.6.2 Nezaměstnaná Nina v době po porodu

Vyřízení rodného listu dítěte

Před samotným porodem v porodnici nezaměstnaná Nina předá poskytovateli zdravotních služeb oddací list (je-li vdaná), popř. souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství nebo písemný souhlas muže, který dal k umělému oplodnění, potvrzený poskytovatelem zdravotních služeb, popř. rozhodnutí soudu o určení otcovství k dítěti, občanský průkaz, souhlasné prohlášení rodičů o jménu, popř. jménech dítěte (formulář [ZDE](#)) a v případě, že není vdaná, rodný list matky a dítěte. Rodný list následně přijde poštou na adresu trvalého bydliště dítěte.

Rodičovský příspěvek

Nezaměstnaná Nina má nárok na rodičovský příspěvek poté, co jí skončí výplata peněžité pomoci v mateřství. Pokud jí nárok na PPM nevznikl, má nárok na rodičovský příspěvek ode dne porodu.

Rodičovský příspěvek se vyplácí v celkové výši 220.000 Kč (v případě vícero dětí 330.000 Kč). Měsíční výši si volí nezaměstnaná Nina sama v závislosti na příjmech otce dítěte, uvedeného v rodném listu max. ve výši 32.640 Kč. V případě nízkých příjmů bude Nina pobírat rodičovský příspěvek max. ve výši 7.600 Kč měsíčně.

O dávku může nezaměstnaná Nina požádat na Úřadu práce až 3 měsíce zpětně od data, kdy vznikl nárok na dávku.

Potřebné formuláře:

- Rodný list dítěte
- Žádost o rodičovský příspěvek
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Porodné

Po porodu si může nezaměstnaná Nina požádat o porodné. Jedná se o jednorázovou dávku státní sociální podpory ve výši 13.000 Kč na první dítě a 10.000 Kč na druhé dítě (na třetí a další dítě již nárok na porodné nevzniká).

Nárok na porodné má Nina v případě, že porodila své první či druhé dítě a rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,7.

Rozhodným příjmem se pro porodné rozumí průměrný příjem (čistý příjem + sociální dávky + podpora v nezaměstnanosti + jiné důchody) za čtvrtletí předcházející čtvrtletí, v němž došlo k porodu. Do hodnoty životního minima rodiny se započítává matka, otec dítěte, a právě narozené miminko.

Nárok na porodné mají tedy pouze rodiny s příjmy do 2,7násobku životního minima rodiny (kalkulačka životního minima – viz kap. 15.8). Na porodné u prvního dítěte tak v roce 2018 dosáhnou domácnosti s čistým příjmem 20.817 Kč, u matky-samoživitelky do 13.176 Kč.

Potřebné formuláře na žádost o porodné:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o porodné
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Otcovská poporodní péče (otcovská)

Otec miminka má nově nárok na otcovskou v délce trvání 7 kalendářních dní v době od narození do šesti týdnů věku narozeného dítěte, nástup si určí tatínek dítěte sám. Základní podmínkou nároku na otcovskou je účast na nemocenském pojištění (podstata stejná jako již bylo zmíněno i v souvislosti s možností získání peněžité pomoci v mateřství u studentky Saši). Otcovská náleží jen jednou (tzn. i tehdy, pečuje-li tatínek o dvojčata či vícero dětí).

Otcovská umožňuje zůstat tatínkům zůstat doma po jeho narození; a proto je logické, že např. ani tatínek OSVČ nesmí v době čerpání dávky vykonávat osobně samostatnou činnost, zaměstnanec požádá zaměstnavatele o rodičovskou dovolenou.

Výše otcovské za kalendářní den činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu (určuje se zpravidla z příjmu 12 kalendářních měsíců před nástupem na otcovskou). Kalkulačka pro výpočet otcovské [ZDE](#).

Potřebné formuláře na žádost o otcovskou:

- Žádost o dávku otcovské poporodní péče (otcovskou) – po vyplnění 1. strany předá tatínek dítěte, předá svému zaměstnavateli. Tatínek OSVČ uplatní nárok přímo u OSSZ, kde je registrován.

Dávka je pak zaslána do jednoho měsíce přímo na bankovní účet nebo na adresu rodičů.

Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. Nezaměstnaná Nina má na něj nárok jako vlastník nebo nájemce bytu za předpokladu, že je v bytě přihlášená k trvalému pobytu.

Pro příspěvek jsou rozhodné příjmy za předchozí kalendářní čtvrtletí. Příjmy se sčítají za všechny osoby přihlášené k trvalému pobytu.

Potřebné formuláře:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o příspěvek na bydlení
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Přídavek na dítě

Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě. Hranice pro nárok na přídavek na dítě je stejná jako u porodného. Výše přídavku na dítě se liší dle věkové hranice. Nezaměstnaná Nina by mohla získat 500, resp. 800 Kč, za kalendářní měsíc na dítě do 6 let.

Potřebné formuláře:

- Doklad o výši čtvrtletního příjmu (potvrdí případný zaměstnavatel)
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)
- Žádost o přídavek na dítě
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Pohřebné

Jedná se jednorázovou dávkou na náklady spojené s vypravením pohřbu nezaopatřenému dítěti nebo rodiči nezaopatřeného dítěte ve výši 5.000 Kč. Příjmy rodiny se netestují.

Potřebné formuláře:

- Žádost o pohřebné
 - k vyzvednutí ve vytištěné formě na Úřadu práce
 - možnost vyplnění elektronického formuláře [ZDE](#)

Ostatní

Nezaměstnaná Nina nesmí zapomenout své miminko do 15 dnů k placení místního poplatku za komunální odpad.

V případě plánování odjezdu miminka mimo Českou republiku, je pro něj nutné vyřídít občanský průkaz případně cestovní pas.

15.6.3 Nezaměstnaná Nina a její možnosti vrátit se zpět do života bez zaměstnání

Své místo v této metodické příručce si jistě zaslouží i daň z příjmů, se kterou se setkáváme určitým způsobem všichni. Nezaměstnaná Nina může čerpat některé výhody k této dani vzniklé v kontextu s mateřstvím, popř. manželstvím – i když je pravda, že jen v minimální míře, a to ještě i v závislosti na příjmech manžela. Hlavní přínos nezaměstnané Niny vzhledem k její osobě je možnost uplatnění slevy na manželku. Ostatní daňové výhody jsou zprostředkované díky dítěti, které Nina se svým manželem má.

Sleva na manžela

Pokud by nezaměstnaná Nina byla vdaná a v příslušném kalendářním roce by nedosáhla svých zdanitelných příjmů vyšších (dávky státní sociální podpory se nezapočítávají), než je 68.000 Kč, má možnost si její manžel (žijící ve společné domácnosti) svou vypočtenou daň před slevami za dané zdaňovací období snížit kromě základní slevy na poplatníka ve výši 24.840 Kč dále o slevu na manželku v hodnotě také 24.840 Kč.

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě

Nezaměstnaná Nina či manžel (popř. partner) žijící ve společné domácnosti s dítětem má nárok na daňové zvýhodnění ve výši 15.204 Kč ročně na jedno dítě (1.267 Kč/měsíc); 19.404 Kč ročně (1.617 Kč/měsíc) na dítě druhé a 24.204 Kč na třetí a další dítě. Zvýhodnění lze čerpat formou slevy až do výše nulové hodnoty daně z příjmů nebo za specifických podmínek i formou daňového bonusu. Daňový bonus může uplatnit poplatník, který ve zdaňovacím období měl příjem ze zaměstnání nebo podnikání alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy.

Pokud je Nina nezaměstnaná, má možnost přivýdělků v rámci dohody o pracovní činnosti či zaměstnání malého rozsahu (na dohodu o provedení již pracovat nemůže).

Sleva za umístění dítěte (dále školkovné)

Výše školkovného odpovídá prokazatelně vynaloženým výdajům za umístění vyživovaného dítěte v předškolním zařízení maximálně ve výši minimální mzdy (v roce 2018 – 12.200 Kč). Slevu na dani může uplatnit pouze jeden z rodičů, a to za předpokladu, žije-li s dítětem ve společně hospodařící domácnosti.

Ostatní

Pokud by se Nina rozhodla se vrátit do pracovního procesu, nabízí se řada možností. Po narození dítěte je pro mladou ženu prostor pro návrat ke studiu, do zaměstnání, určitě je možné a vhodné začít i podnikat.

V případě návratu na vysokou školu může Nina získat zpět status studenta, tzn. že může čerpat daňovou slevu na studenta, popř. jiné výhody a slevy v oblasti kultury a vzdělávání.

V případě, že by se nezaměstnaná Nina rozhodla nastoupit po ukončení mateřské dovolené do zaměstnání, je vhodné potencionálního zaměstnavatele upozornit na možnost čerpání dotace při zaměstnání pro osobu, která je evidovaná na úřadu práce. Jedná se například o příspěvek na vyhrazení společensky účelného pracovního místa pro uchazeče o zaměstnání, známý jako příspěvek na mzdu. Zaměstnavatel může být zařazen také do některého z projektů, které podporují zaměstnávání osob s malými dětmi – např. projekt Péče a příležitost ve Zlínském kraji (zaměřen na zaměstnance přicházející z úřadu práce a pečující o dítě do 15 let), nebo do projektu Nová šance ve Zlínském kraji podporující zaměstnávání osob, které jsou na úřadu práce déle než 5 měsíců s přednostním důrazem na osoby, které jsou v evidenci déle než 12 měsíců. Předání těchto informací zaměstnavateli může výrazně usnadnit nezaměstnané Nině návrat do pracovního procesu.

Nezaměstnaná Nina by mohla začít pracovat i jako OSVČ. Tato možnost se dobře spojuje s rodičovskými povinnostmi hlavně díky možnosti upravit si pracovní dobu dle aktuálních potřeb.

15.7 Nějaké rady?

Existuje služba, která se zaměřuje na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby. Posláním středisek tzv. rané péče je poskytování odborné pomoci a podpory rodinám s dětmi se zdravotním znevýhodněním od narození do 7 let věku v oblasti výchovné, vzdělávací. Tato střediska pomáhají rodinám v jejich přirozeném prostředí (jedná se o terénní službu, případně doplněnou ambulantní formou služby). Cílem pomoci je posílení samostatnosti a nezávislosti dětí i rodin na sociální pomoci. V neposlední řadě pomáhá i při uplatňování práv a oprávněných zájmů postižených dětí a jejich rodičů. Neváhejte se na tato střediska rané péče v případě potřeby obrátit.

V mimořádných případech lze čerpat dávky v systému pomoci v hmotné nouzi. Jedná se o příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc. Příspěvek

na živobytí a doplatek na bydlení jsou dávky měsíčně se opakující, mimořádná okamžitá pomoc je dávkou jednorázovou. Pokud se do nepříznivé situace dostanete, opět neváhejte navštívit odborníky v této oblasti na úřadu práce a poradit se s nimi.

V souvislosti se zavedení opatření k ochraně osobních údajů se jistě často setkáte s žádostí o souhlas k použití některých údajů jak na úřadě, tak např. v bance. Je to běžná praxe.

Jednou za 3 měsíce je možné změnit výši rodičovského příspěvku, k tomu je potřeba vyplnit formulář Volba výše rodičovského příspěvku, který je dostupný v tištěné verzi na Úřadu práce, popřípadě elektronicky [ZDE](#) s přílohou Potvrzení o nároku na dávku (náhrad) ovlivňující nárok a výši rodičovského příspěvku opět v tištěné verzi či elektronicky [ZDE](#).

Občané způsobilý k právním úkonům, zvláště pak mladí lidé vychovávající nezletilou osobu a novomanželé, kteří nemají od svatby déle než 36 měsíců si mohou zažádat o tzv. startovací byty od města. U jednotlivců je další podmínkou věk pod 35 let a u manželů jejich souhrnný věk nesmí překročit 70 let. Každé město si podmínky upravuje dle svého. Např. ve městě Zlín musí mít žadatelé trvalé bydliště ve městě Zlín nejméně 5 let a nájemní smlouva je pak uzavřená na dobu 6 let.

15.8 Nějaké odkazy?

Kalkulačka výše životního minima

Kalkulačka výše dávky otcovské péče

Kalkulačka výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství

Kalkulačka přídatků na dítě

Kalkulačka peněžité pomoci v mateřství

Kalkulačka rodičovského příspěvku

Kalkulačka příspěvku na bydlení

Další existující kalkulačky

Doklad o výši čtvrtletního příjmu

Žádost o porodné

Žádost o rodičovský příspěvek

Žádost o příspěvek na bydlení

Žádost o přídavek na dítě

Žádost o pohřebné

Volba výše rodičovského příspěvku

Potvrzení o nároku na dávku (náhrad) ovlivňující nárok a výši rodičovského příspěvku

Potvrzení o studiu

Prohlášení poplatníka k dani

Další tiskopisy finanční správy

Aperio – společnost pro zdravé rodičovství

Slovník sociálního zabezpečení

Startovací byty ve městě Zlín

15.9 Nějaké přání?

Už jen snad – ať se Vám hezky žije a splní se Vám každé (i to nejtajnější) přání! ☺

15.10 Vzory vyplněných formulářů

15.10.1 Žádost o porodné

ÚŘAD PRÁCE ČR
 SSP

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

OSÚ
 S 15
 podací razítko

Žádost o porodné

A. Žadatel:

Příjmení: <u>NOVÁKOVÁ</u>	Jméno: <u>EVA</u>	Rodné číslo v ČR ¹⁾ : <u>925831/0911</u>
Rodné příjmení ²⁾ : <u>BÍLA</u>	Titul před: <u>Bc.</u> za:	Státní příslušnost: <u>ČR</u>
Trvalý pobyt ³⁾ : Obec: <u>PRAHA</u> Část obce: <u>STRAŠNICE</u>	Ulice: <u>PRŮBĚŽNÁ</u> Č. p.: <u>59</u> Č. orient.: <u>10</u> PSČ: <u>110 00</u>	
Adresa pro doručování ⁴⁾ : Obec: Část obce:	Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:	
Bydliště v ČR ⁵⁾ : <u>ANO</u>	Příjmy ⁶⁾ : <u>ANO</u>	Nezaopatřenost žadatele ⁷⁾ : <u>-</u>
Telefon: <u>333 444 555</u>	E-mail: <u>novakova.eva@uradprace.cz</u>	Adatové schránky:

Veškeré příjmy uváděné v této žádosti jsou za kalendářní čtvrtletí (tj. rozhodné období)⁸⁾: 2. čtvrtletí 20/14

B. Narozené nebo převzaté dítě⁹⁾:
 Vyplňte prosím požadované údaje a zaškrtněte jednu z následujících dvou variant.

Příjmení: <u>NOVÁKOVÁ</u>	Jméno: <u>PETRA</u>	Rodné číslo v ČR ¹⁾ : <u>14594/14324</u>
Bydliště v ČR ⁵⁾ : <u>ANO</u>	Dítě je ☐ prvním ☒ druhým dítětem žadatele	

Vztah žadatele k dítěti:
 Zaškrtněte prosím jednu z následujících tří variant. V případě druhé varianty uveďte, zda se jedná o první nebo druhé dítě matky, v případě třetí varianty uveďte datum převzetí dítěte do péče.

matka
 otec¹⁰⁾ dítě je prvním druhým dítětem matky
 osoba, která převzala dítě do trvalé péče - datum převzetí: . . 20

1) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce Rodné číslo v ČR datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).
 2) Kolonku Rodné příjmení vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.
 3) § 3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.
 4) Nevypíňujte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem.
 5) Do kolonky Bydliště v ČR zapíšete ANO, pokud osoba má na území České republiky bydliště, v opačném případě kolonku proškrtněte. Osoba má bydliště na území České republiky zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost dokládá sepeřtí této osoby s Českou republikou.
 6) Do kolonky Příjmy zapíšete ANO, pokud příslušná osoba v rozhodném období měla některý příjem rozhodný pro přiznání dávky. Pro všechny osoby, které v rozhodném období žádný z takových příjmů neměly, kolonku proškrtněte.
 7) Do kolonky Nezaopatřenost žadatele zapíšete ANO, pokud splňujete podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pokud nejste nezaopatřeným dítětem, kolonku proškrtněte.
 8) U porodného je rozhodným obdobím kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, ve kterém se dítě narodilo nebo bylo převzato.
 9) Uvedte dítě, na které žádáte o porodné. Lze žádat na první nebo druhé dítě, přičemž uvažujte živě narozené děti a děti převzaté do péče.
 10) Otec může žádat o porodné pouze v případě, že matka dítěte zemřela, porodné nebylo vyplaceno jí ani jiné osobě, vznikl by jí nárok na porodné a jedná se o první nebo druhé dítě otce. Matku uveďte v seznamu společně posuzovaných osob v části C.

Tisk: Moraviapress, a. s. Brno - v. 2015 PROSIM OBRATTE
15 01 01 105

C. Ostatní osoby, které s dítětem patří do okruhu společně posuzovaných osob:

Uveďte seznam společně posuzovaných osob ke dni narození/převzetí dítěte. Nezaopatřené děti, které jsou v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež, neuvádějte.

Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob (v případě nezletilých dětí jejich zákonný zástupce) správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu těchto osob, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu a o bydlišti v ČR, a v případě nezaopatřených dětí skutečnosti prokazující jejich nezaopatřenost.

1.	Příjmení: NOVÁK	Jméno: PETR	Rodné číslo v ČR ¹⁾ : 900413/3018
	Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ : ANO
	Příjmy ⁶⁾ : ANO	Nezaopatřenost ¹¹⁾ : -	Podpis: NOVÁK
2.	Příjmení: NOVÁK	Jméno: LUKÁŠ	Rodné číslo v ČR ¹⁾ : 160311/1244
	Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ : ANO
	Příjmy ⁶⁾ : NE	Nezaopatřenost ¹¹⁾ : ANO	Podpis: NOVÁK
3.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
	Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaopatřenost ¹¹⁾ :	Podpis:
4.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
	Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaopatřenost ¹¹⁾ :	Podpis:
5.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
	Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaopatřenost ¹¹⁾ :	Podpis:
6.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
	Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaopatřenost ¹¹⁾ :	Podpis:

Podpis zákonného zástupce

Zvolte způsob výplaty a vyplňte požadované informace k danému způsobu výplaty.

D. Způsob výplaty dávký:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících čtyř variant a do příslušné tabulky uveďte doplnění:

na platební účet v peněžnímu ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu: 21446600	Kód banky: 0321	Specifický symbol ¹²⁾ :
-----------------------------	------------------------	------------------------------------

na platební účet zahraničního peněžního ústavu v EU, EHP nebo Švýcarsku:

Příjemce	IBAN:	Měna:
	Název:	
	Adresa: Město: (uveďte alespoň město a stát) Stát:	
Banka příjemce	BIC/SWIFT:	
	Název:	
	Adresa: Město: (uveďte alespoň město)	

poštovním poukazem na adresu trvalého pobytu v ČR

poštovním poukazem na jinou adresu v ČR:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:

11) Do kolonky Nezaopatřenost zapíšte ANO, pokud příslušná osoba splňuje podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pro osoby, které nejsou nezaopatřeny dětmi, kolonku proškrtněte.

12) Kolonku Specifický symbol vyplňte v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 8699.

E. Adresy trvalého pobytu společně posuzovaných osob, u nichž je tato adresa odlišná od adresy trvalého pobytu žadatele:

Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
Trvalý pobyt ³⁾ : Obec: Část obce:		
Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:		
Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
Trvalý pobyt ³⁾ : Obec: Část obce:		
Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:		

F. Údaje pro vyplacení dávky v rámci Evropské unie:

Pokud všechny společně posuzované osoby měly ke dni narození/převzetí dítěte trvalý pobyt a bydliště na území ČR³⁾, část F nevyplňujte a přejděte k části G.

Údaje o žadateli:

Zaměstnání nebo dávky v nezaměstnanosti v ČR¹³⁾:

G. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že jsou v této žádosti uvedeny všechny společně posuzované osoby.

Dále prohlašuji

- v případě, že jsem matka dítěte uvedeného v části B, jedná se o první nebo druhé živě narozené dítě a před tímto porodem mi nevznikl již dvakrát nárok na porodné
- v případě, že jsem otec dítěte uvedeného v části B, jedná se o první nebo druhé živě narozené dítě matky, která ke dni porodu splnila podmínky nároku na porodné a porodné nebylo vyplaceno matce ani jiné osobě a před tímto porodem mi nevznikl již dvakrát nárok na porodné
- v případě převzetí dítěte uvedeného v části B, mi doposud nevznikl již dvakrát nárok na porodné.

Prohlašuji, že veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému

- úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí
- skutečnosti prokazující, že jde o dítě zakládající nárok na porodné
 - výši příjmu
 - údaje o přihlášení se k trvalému pobytu
 - údaje o bydlišti na území České republiky
 - skutečnosti prokazující nezaopatřenost dítěte/děti
 - další údaje v rozsahu potřebném pro rozhodování o dávce, její výši a výplatě.

V PRAZE dne 1. 12. 2018 Podpis žadatele: Moravkova

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list
- pokud v průkazu totožnosti není uvedeno rodné příjmení, doložte rodný list
- v případě, že bylo dítě převzato do péče nahrazující péči rodičů, rozhodnutí soudu
- pro nezaopatřené děti po skončení povinné školní docházky a vždy od školního roku začínajícího v kalendářním roce, v němž dítě dovršilo 15 let:
 - Potvrzení o studiu nebo
 - Rozhodnutí o přerušení studia v souvislosti s těhotenstvím, porodem či rodičovstvím nebo
 - Potvrzení o zdravotním stavu nebo
 - Potvrzení o neschopnosti soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz nebo
 - Potvrzení o vedení v evidenci úřadu práce pro uchazeče o zaměstnání po skončení povinné školní docházky do 18. roku věku
- pro každou ze společně posuzovaných osob, která vyplnila ANO v kolonce Příjmy, Doklad o výši čtvrtletního příjmu za příslušné kalendářní čtvrtletí
- pokud některá ze společně posuzovaných osob pobírala v rozhodném období příjem přijatý v rámci plnění vyživovací povinnosti podle zákona o rodině nebo obdobná plnění poskytovaná ze zahraničí a poskytovatel tohoto příjmu je rovněž společně posuzovanou osobou, Doklad o výživném poskytovaném společně posuzovanou osobou za příslušné kalendářní čtvrtletí
- v případě, že žadatel nebo některá ze společně posuzovaných osob je občanem jiného státu EU a na území ČR nemá nebo neměla ke dni narození/převzetí dítěte trvalý pobyt nebo bydliště³⁾, jeho nebo její pracovní smlouvu nebo potvrzení o pobírání dávek v nezaměstnanosti.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

¹³⁾ Jestliže příslušná osoba byla ke dni narození/převzetí dítěte v ČR zaměstnána nebo od úřadu práce v ČR pobírala dávky v nezaměstnanosti, uveďte ANO, jinak kolonku proškrtněte.

15.10.2 Žádost o rodičovský příspěvek

 ÚŘAD PRÁCE ČR SSP Tiskopis prosím vyplňte čitelně	

Žádost o rodičovský příspěvek

A. Žadatel – rodič¹⁾:

Příjmení: NOVÁKOVÁ	Jméno: EVA	Rodné číslo v ČR ²⁾ : 915891/0311
Rodné příjmení ³⁾ : BILA	Titul před: Be. za:	Státní příslušnost: CR
Trvalý pobyt: Obec: PRAHA PRŮBEŘENÁ	Část obce: STRAŠNICE	Č. p.: 59 Č. orient.: 10 PSČ: 700 00
Adresa pro doručování ⁴⁾ : Obec:	Část obce:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:
Bydliště v ČR ⁵⁾ : ANO	Nárok na PPM ⁶⁾ : ANO	
Telefon: 333 444 555	E-mail: novakova.eva@uradprace.cz	ID datové schránky: —

B. Nejmladší dítě nebo současné narozené děti v rodině do 4 let věku, o které osobně, celodenně a řádně pečují a žádám na ně rodičovský příspěvek:

Příjmení: NOVÁKOVÁ	Jméno: PETRA	Rodné číslo v ČR ²⁾ : 175914/4321
Trvalý pobyt ⁷⁾ : Obec:	Část obce:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:
Bydliště v ČR ⁵⁾ : ANO	Zdrav. p. ⁸⁾ : ANO	
Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt ⁷⁾ : Obec:	Část obce:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:
Bydliště v ČR ⁵⁾ :	Zdrav. p. ⁸⁾ :	
Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt ⁷⁾ : Obec:	Část obce:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:
Bydliště v ČR ⁵⁾ :	Zdrav. p. ⁸⁾ :	

1) Rodičem se pro účely rodičovského příspěvku rozumí též osoba, která převzala dítě nebo současně narozené děti do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Za dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů se považuje dítě osvojené, dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě, jehož rodič zemřel, a dítě manžela nebo partnera.

2) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).

3) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

4) Nevypíňujte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem.

5) Do kolonky **Bydliště v ČR** zapíšte **ANO**, pokud osoba má na území České republiky bydliště, v opačném případě kolonku proškrtněte. Osoba má bydliště na území České republiky zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost dokládá sepsání této osoby s Českou republikou.

6) Do kolonky **Nárok na PPM** zapíšte **ANO**, pokud má rodič nárok na peněžitou pomoc v mateřství, nemocenské poskytnované v souvislosti s porodem a náhradou mzdy podle § 192 zákoníku práce. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

7) Nevypíňujte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem žadatele.

8) Do kolonky **Zdrav. p.** zapíšte **ANO**, pokud se jedná o dítě zdravotně postižené, v opačném případě kolonku proškrtněte.

C. Druhý rodič¹⁾:

Příjmení: NOVÁK	Jméno: PETR	Rodné číslo v ČR ²⁾ : 900413/9018
Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před: Hgr. za:	Státní příslušnost: ČR
Místo pobytu ⁷⁾ : Obec: Část obce:		
Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:		
Nárok na PPM ⁸⁾ : —		

D. Všechny ostatní děti v rodině do čtyř let věku:

č.	Příjmení	Jméno	Rodné číslo v ČR ²⁾
1.	NOVÁK	LUKÁŠ	150911/1241
2.			
3.			
4.			
5.			

E. Žádám o přiznání dávky ode dne:

31. 1. 2018

F. Požadovaná výše dávky⁹⁾:

15 800 Kč

G. Způsob výplaty dávky:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících čtyř variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace:

na platební účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu: 22446600	Kód banky: 0321	Specifický symbol ¹⁰⁾ :
-----------------------------	------------------------	------------------------------------

na platební účet zahraničního peněžního ústavu v EU, EHP nebo Švýcarsku:

Příjemce	IBAN:	Měna:
	Název:	
	Adresa: Město:	Stát:
(uveďte alespoň město a stát)		
Banka příjemce	BIC/SWIFT:	
	Název:	
	Adresa: Město:	
(uveďte alespoň město)		

poštovním poukazem na adresu trvalého pobytu v ČR

poštovním poukazem na jinou adresu v ČR:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:

Zvolte způsob výplaty a vyplňte požadované informace k danému způsobu výplaty.

9) Pro stanovení nároku a výše rodičovského příspěvku je rozhodující výše denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenského v souvislosti s porodem nebo převzetím dítěte podle zákona o nemocenském pojištění. Rodič vždy musí provést volbu výše dávky rodičovského příspěvku.
 a) Pokud lze alespoň jednomu z rodičů v rodině stanovit 70% 30násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 7 600 Kč, může rodič volit měsíční výši čerpání rodičovského příspěvku až do této výše. Pokud žádá o rodičovský příspěvek na dvě a více současně narozené děti, může provést volbu až do výše 1,5 násobku 70% 30násobku denního vyměřovacího základu.
 b) Pokud ani jednomu z rodičů nelze stanovit denní vyměřovací základ nebo denní vyměřovací základ v částce převyšující 7 600 Kč, rodič volí výši rodičovského příspěvku až do částky 7 600 Kč měsíčně, v případě dvou a více současně narozených dětí do částky 11 400 Kč měsíčně.
 Volbu lze měnit nejdříve po uplynutí 3 celých kalendářních měsíců po sobě jdoucích, po které byl rodičovský příspěvek vyplácen, a to i v případě, že došlo u rodičovského příspěvku ke změně oprávněné osoby. Volbu výše rodičovského příspěvku nelze provést zpětně.
 10) Kolonku **Specifický symbol** vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

H) Údaje o společně posuzovaných osobách pro účely vyplácení dávek v rámci Evropské unie:

Zaškrtněte prosím jednu ze dvou následujících variant.

- Pro žadatele, jeho manžela/manželku nebo druhu/družku, pro všechny jejich nezaopatřené děti a pro ostatní osoby, které s nimi patří do okruhu osob společně posuzovaných¹¹⁾, platí:
- jsou hlášeny k trvalému pobytu na území České republiky¹²⁾,
 - nemají bydliště v jiném členském státě Evropské unie,
 - nepracují v jiném členském státě Evropské unie,
 - nepobírají dávku v nezaměstnanosti nebo důchod v jiném státě Evropské unie,
 - nejsou občany jiného členského státu Evropské unie,
 - nejsou osobami bez státní příslušnosti nebo uprchlíky bydlícími v jiném členském státě Evropské unie a na území České republiky pracujícími, studujícími nebo žijícími.
- Neplatí předchozí varianta.

I. Prohlášení žadatele:

O dítě nebo současně narozené děti uvedené v části B osobně celodenně a řádně:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících tří variant. V případě třetí varianty doplňte jméno dítěte/děti uvedeného(y) v části B, které je/jsou hospitalizováno(y) ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče déle než 3 kalendářní měsíce¹³⁾.

- pečuji
- nepečuji, protože jsem ze zdravotních důvodů ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče déle než 3 kalendářní měsíce
- nepečuji, protože dítě nebo některé ze společně narozených dětí uvedené v části B je/jsou ze zdravotních důvodů ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče déle než 3 kalendářní měsíce

Příjmení	Jméno	Datum nástupu do zdravotnického zařízení
		. . 20
		. . 20
		. . 20

Dále prohlašuji, že:

V případě, že dítě nebo současně narozené děti uvedené v části B nedosáhlo(y) 2 let věku, zaškrtněte prosím jednu z následujících dvou variant¹⁴⁾. V případě druhé varianty jméno dítěte/děti uvedeného(y) v části B, které navštěvuje(ji) jesle, mateřskou školu, léčebně rehabilitační zařízení nebo jiné obdobné zařízení pro děti¹⁵⁾.

- dítě nebo současně narozené děti nenavštěvuje(i) jesle, mateřskou školu, léčebně rehabilitační zařízení nebo jiné obdobné zařízení pro děti
- dítě nebo některé ze společně narozených dětí navštěvuje(i) jesle, mateřskou školu, léčebně rehabilitační zařízení nebo jiné obdobné zařízení pro děti v rozsahu, který je z hlediska nároku na výplatu rodičovského příspěvku přípustný¹⁵⁾

Příjmení	Jméno

Dále prohlašuji, že:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících dvou variant.

- alespoň jednomu z rodičů byla
- ani jednomu z rodičů nebyla
- pravomocně uložena sankce podle zvláštního právního předpisu¹⁶⁾ za neplnění povinností souvisejících s řádným plněním povinné školní docházky dítěte v rodině.

¹¹⁾ § 7 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁾ § 3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁾ Vyplní pouze rodič, který v části B uvedl dvě a více společně narozené děti.

¹⁴⁾ Docházka do zařízení pro děti se nesleduje u dětí starších 2 let.

¹⁵⁾ Za přípustný rozsah návštěvy jeslí, mateřské školy, léčebně rehabilitačního zařízení nebo jiného obdobného zařízení, kterým lze zajistit péči o dítě nebo současně narozené děti, se pro účely rodičovského příspěvku považují tyto případy:

- dítě nebo současně narozené děti, které nedosáhlo(y) 2 let věku, navštěvuje(i) jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti v rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin v kalendářním měsíci,
- dítě nebo současně narozené děti pravidelně navštěvuje(i) léčebně rehabilitační zařízení nebo mateřskou školu nebo její třídu zařízenou pro zdravotně postižené děti nebo jesle se zaměřením na vady zraku, sluchu, řeči a na děti tělesně postižené a mentálně retardované v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně,
- dítě nebo současně narozené děti zdravotně postižené pravidelně navštěvuje(i) jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně,
- dítě nebo současně narozené děti navštěvuje(i) jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně a jestliže oba rodiče nebo osamělý rodič je osobou závislou na pomoci jiné osoby ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost) podle zákona o sociálních službách.

¹⁶⁾ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Dále prohlašuji, že:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících dvou variant. V případě první varianty doplňte celkovou částku a měnu, kterou jste do data podání žádosti vyčerpal(a), a měsíční výši, kterou od data podání žádosti v jiném státě nadále čerpáte¹⁷⁾.

pobírám/pobíral(a) jsem

	Částka	Měna
Celková částka		
Měsíční výše		

nepobírám/nepobíral(a) jsem

dávku obdobnou rodičovskému příspěvku na stejné dítě nebo současně narozené děti z ciziny (jiného státu).

Pokud jsem nezletilá osoba, čestně prohlašuji, že soud nerozhodl o pozastavení výkonu povinnosti a práva péče o dítě nebo o současně narozené děti.

Prohlašuji, že veškeré údaje uvedené v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivě uvedených údajů vyplývaly.

Podpisem dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí

- údaje o přihlášení se k trvalému pobytu
- údaje o bydlišti na území České republiky
- skutečnosti prokazující nepříznivý zdravotní stav dítěte nebo současně narozených dětí uvedeného(ých) v části B, pokud je u něj(ích) uvedeno zdravotní postižení
- údaj o tom, zda a po jakou dobu dítě nebo současně narozené děti navštěvuje(i) jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku
- údaje o nároku na peněžitou pomoc v mateřství, nemocenské poskytované v souvislosti s porodem a náhradou mzdy podle § 192 zákoníku práce a jejich výši
- další údaje v rozsahu potřebném pro rozhodování o dávce, její výši a výplati.

Jsem si vědom(a) povinnosti písemně ohlásit příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje, do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu.

V PRAZE dne 1. 2. 2018 Podpis žadatele: Moravkova

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list
- pokud v průkazu totožnosti není uvedeno rodné příjmení, doložte rodný list
- pokud některý z rodičů má nárok na peněžitou pomoc v mateřství, nemocenské poskytované v souvislosti s porodem a náhradou mzdy podle § 192 zákoníku práce, **Potvrzení o nároku na dávky (náhrady) ovlivňující nárok a výši rodičovského příspěvku**
- pokud jste v části F provedl(a) volbu výše požadované dávky převyšující 7 600 Kč nebo v případě, že žádáte o rodičovský příspěvek na dvě nebo více současně narozené děti, převyšující 11 400 Kč, **Potvrzení o nároku na dávky (náhrady) ovlivňující nárok a výši rodičovského příspěvku** (dokládá rodič, který pobíral peněžitou pomoc v mateřství) nebo **Potvrzení o denním vyměřovací základu ovlivňujícím výši rodičovského příspěvku** (dokládá rodič, který nepobíral peněžitou pomoc v mateřství, ale lze mu stanovit denní vyměřovací základ, který použije pro volbu výše rodičovského příspěvku)
- pro dítě nebo současně narozené děti mladší 2 let **Potvrzení o návštěvě jeslí, mateřské školy nebo jiného obdobného zařízení pro děti předškolního věku**, pokud je dítě uvedené v části B navštěvuje
- **Doplňující údaje o společně posuzovaných osobách pro účely vyplácení dávek v rámci EU**, pokud jste v části H zaškrtl(a) druhou variantu nebo pokud jste u některé z osob proškrtl(a) kolonku Bydliště v ČR
- **Doklad o nároku a výši dávky obdobnou rodičovskému příspěvku pobírané v jiném státě**, pokud jste v části I zaškrtl(a) variantu pobírám/pobíral(a) jsem

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listě a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

¹⁷⁾ Pokud jste k datu podání žádosti vyčerpal(a) celkovou částku dávky obdobnou rodičovskému příspěvku, která Vám byla vyplacena v jiném státě, vyplňte celkovou částku a měnu. Pokud k datu podání žádosti nadále pobíráte dávku obdobnou rodičovskému příspěvku v jiném státě, vyplňte její měsíční výši. Při ukončení výplaty dávky v jiném státě je třeba tuto skutečnost nahlásit Úřadu práce ČR.

15.10.3 Doklad o výši čtvrtletního příjmu

ÚŘAD PRÁCE ČR

**Sdílená příloha
(SSP, SocS)**

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

OSÚ
S 15

podací razítko

Doklad o výši čtvrtletního příjmu

Tento doklad slouží jako příloha k žádosti o dávky přídavků na dítě, příspěvek na bydlení, porodné a k žádosti o zvýšení příspěvku na péči. Doklad musí podat každá ze společně posuzovaných osob, která měla v příslušném rozhodném období alespoň jeden z příjmů uvedených v tomto tiskopisu. Jeden doklad přitom může sloužit současně jako příloha k několika žádostem.
Rozhodným obdobím¹⁾, za které se zjišťuje příjem pro nárok na dávky ve 4. čtvrtletí 2017, je 3. čtvrtletí 2017, pro nárok na dávky v 1. čtvrtletí 2018, je 4. čtvrtletí 2017 atd.

Ve všech kolonkách formuláře uvádějte vždy úhrn veškerých příjmů za uvedené období, tzn. příjmy za jednotlivé měsíce kalendářního čtvrtletí nebo úhrn za celé kalendářní čtvrtletí. Pokud jste žádný příjem náležící do některé z kolonek neměli(a), proškrtněte ji.

A. Osoba, jejíž příjmy se dokládají:

Příjmení: NOVAKOVA	Jméno: EVA	Rodné číslo v ČR ²⁾ : 915 831 03X1
---------------------------	-------------------	--

Zaškrtněte prosím jednu z následujících dvou variant. V případě druhé varianty doplňte název FÚ a přidělené daňové identifikační číslo.

nejsem jsem registrován(a) na FÚ

k dani z příjmů fyzických osob a v rámci této registrace mám přiděleno daňové identifikační číslo (DIČ):

B. Příjmy za rozhodné období:
Doplňte prosím období.

kalendářní čtvrtletí: **4. čtvrtletí 2017**

Místo pro úřední záznamy:

C. Zvýšení nebo snížení daně finančním úřadem:
Zaškrtněte prosím jednu z následujících dvou variant. V případě druhé varianty doplňte způsob potvrzení změny finančním úřadem.

V uvedeném rozhodném období mi nebyla byla FÚ zvýšena nebo snížena daň z příjmů změnu daně zjistíte na FÚ uvádím na samostatném potvrzení od FÚ

D. Příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona o daních z příjmů a nejsou od této daně osvobozeny, a to po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, přičemž jde-li o příjmy podléhající dani z příjmů stanovenou paušální částkou, považují se za výdaje vynaložené na jeho dosažení, zajištění a udržení předpokládané výdaje, po odpočtu dalších výdajů, odpočítávaných z takových příjmů podle zákona o daních z příjmů, po odpočtu pojistného na důchodové spoření, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pokud nebyly pojistné a příspěvek zahrnutý do těchto výdajů a po odpočtu daně z příjmů připadající na tyto příjmy. Příjmy získané z náhrady mzdy (platu, odměny) za dobu prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti (karantény) podle § 192 zákoníku práce. Obdobné příjmy ze zahraničí v částce, v jaké byly vyplaceny, popřípadě po odpočtu výdajů, daní, pojistného a příspěvku, nebyly-li tyto příjmy už započteny do příjmů v ČR:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících dvou variant.

Za kalendářní rok, který bezprostředně předchází uvedenému kalendářnímu čtvrtletí, jsem podával(a) nepodával(a) příznání k dani z příjmů fyzických osob, ve kterém jsem uvedl(a) příjmy ze závislé činnosti.

¹⁾ Tento formulář používejte pro čtvrtletní rozhodné období od 3. čtvrtletí 2017. Pro dřívější rozhodné období používejte starší formulář.

²⁾ Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce Rodné číslo v ČR datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).

PROSÍM OBRÁTTE
17 10 01 214 C

Tisk: Morevispress, s.r.o. Brno - vzor 2017

D1. Příjmy ze závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů včetně náhrady podle § 192 odst. 3 zákoníku práce (kód a1) s výjimkou částky, která se považuje za příjem z důvodu bezplatného používání motorového vozidla pro služební účely podle zákona o daních z příjmů, a s výjimkou odměny péstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Příjmy získané z náhrady mzdy (platu, odměny) za dobu prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti (karantény) podle § 192 odst. 2 zákoníku práce (kód ab):

IČ, razítko a podpis organizace nebo popis příjmu	Měsíc	Kód	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna
Razítko a podpis zaměstnavatele.	1.	a1			
		ab			
	2.	a1			
		ab			
	3.	a1			
		ab			
	1.	a1			
		ab			
	2.	a1			
		ab			
	3.	a1			
		ab			

Do a1 potvrdí zaměstnavatel čistý příjem ze závislé činnosti za každý měsíc čtvrtletí.

D2. Další příjmy, které jsou předmětem daně z příjmu fyzických osob a nejsou přitom od této daně osvobozeny – příjmy z nájmu, z příležitostných činností, ostatní příjmy:

Druh příjmu	Kód	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna
Příjmy z nájmu uvedené v § 9 zákona o daních z příjmů	a4			
Příjmy z příležitostných činností nebo z příležitostného nájmu movitých věcí, včetně příjmů ze zemědělské výroby a lesního a vodního hospodářství, které nejsou provozovány podnikatelem, a příjmů z provozu vyroben elektřiny, ke kterému není vyžadována licence udělovaná Energetickým regulačním úřadem, uvedené v § 10 odst. 1 písm. a) zákona o daních z příjmů	a11			
Příjmy z úplatného převodu nemovité věci, cenného papíru a jiné věci uvedené v § 10 odst. 1 písm. b) zákona o daních z příjmů	a12			
Příjmy z převodu účasti na společnosti s ručením omezeným, komanditistky na komanditní společnosti nebo z převodu družstevního podílu uvedené v § 10 odst. 1 písm. o) zákona o daních z příjmů	a13			
Příjmy ze zděděných práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví, včetně práv autorských a práv příbuzných právu autorskému, uvedené v § 10 odst. 1 písm. d) zákona o daních z příjmů	a5			
Přijaté výživné, důchody a obdobné opakující se požitky uvedené v § 10 odst. 1 písm. e) zákona o daních z příjmů	a14			
Podíl člena obchodní korporace s výjimkou společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na likvidačním zůstatku, nebo podíl majitele podílového listu z podílu připadajícího na podílový list při zrušení podílového fondu s výjimkou splynutí nebo sloučení podílového fondu, uvedený v § 10 odst. 1 písm. f) zákona o daních z příjmů	a15			
Vypořádací podíl při zániku účasti člena v obchodní korporaci, s výjimkou společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti, podíl na majetku transformovaného družstva, vrácení emisního ážia, příplatku mimo základní kapitál nebo těmto plněním obdobná plnění uvedené v § 10 odst. 1 písm. g) zákona o daních z příjmů	a16			
Příjmy, které společník veřejné obchodní společnosti nebo komplementář komanditní společnosti obdrží v souvislosti s ukončením účasti na veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti od jiné osoby než od veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti, v níž ukončil účast uvedený v § 10 odst. 1 písm. i) zákona o daních z příjmů	a17			
Příjmy z převodu jmění na společníka a příjmy z vypořádání podle zvláštního právního předpisu uvedené v § 10 odst. 1 písm. j) zákona o daních z příjmů	a18			
Příjem z výměnky uvedený v § 10 odst. 1 písm. l) zákona o daních z příjmů	a19			
Příjem obměněného ze svěřenského fondu uvedený v § 10 odst. 1 písm. m) zákona o daních z příjmů	a20			
Bezúplatný příjem uvedený v § 10 odst. 1 písm. n) zákona o daních z příjmů	a21			
Příjem z rozpuštění rezervního fondu vytvořeného ze zisku nebo z rozpuštění obdobného fondu uvedený v § 10 odst. 1 písm. o) zákona o daních z příjmů	a22			

E. Peněžité dávky nemocenského pojištění (péče) a obdobné příjmy ze zahraničí v částce, v jaké byly vyplaceny, popřípadě po odpočtu výdajů, daní, pojistného a příspěvku, nebyly-li tyto příjmy už započteny do příjmů v ČR:

Zaškrtněte, prosím, jednu z následujících dvou variant. V případě druhé varianty zaškrtněte alespoň jednu z možností týkající se zdroje těchto dávek.

- nepobíral(a)
 pobíral(a), a to od OSSZ od jiného plátee

V případě peněžitých dávek nemocenského pojištění vyplacených OSSZ nemusíte uvádět jejich výši.

Razítko a podpis nebo popis příjmu	Měsíc	Kód	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna
	1.	b			
	2.	b			
	3.	b			

F. Peněžité dávky důchodového pojištění a obdobné příjmy ze zahraničí v částce, v jaké byly vyplaceny, popřípadě po odpočtu výdajů, daní, pojistného a příspěvku, nebyly-li tyto příjmy už započteny do příjmů v ČR jsem v rozhodném období:
 Zaškrtněte, prosím, jednu z následujících dvou variant. V případě druhé varianty zaškrtněte alespoň jednu z možností týkající se zdroje těchto dávek.

- nepobíral(a)
 pobíral(a), a to od ČSSZ od VÚSZ od OSZMV od jiného plátce
 V případě dávek důchodového pojištění vyplacených ČSSZ, VÚSZ nebo OSZMV nemusíte uvádět jejich výši.

Razítko a podpis nebo popis příjmu	Měsíc	Kód	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna
	1.	b			
	2.	b			
	3.	b			

G. Podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci a obdobné příjmy ze zahraničí v částce, v jaké byly vyplaceny, popřípadě po odpočtu výdajů, daní, pojistného a příspěvku, nebyly-li tyto příjmy už započteny do příjmů v ČR:
 Zaškrtněte, prosím, jednu z následujících tří variant. V případě třetí varianty zaškrtněte alespoň jednu z možností týkající se zdroje těchto dávek.

- nepobíral(a) od žádného plátce, ani nebyl(a) v evidenci ÚP
 nepobíral(a) od ÚP, ale byl(a) v jeho evidenci
 pobíral(a), a to od ÚP od jiného plátce
 V případě podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci vyplácené ÚP nemusíte uvádět jejich výši.

Razítko a podpis nebo popis příjmu	Měsíc	Kód	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna
	1.	ch			
	2.	ch			
	3.	ch			

H. Mzdové nároky podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů a to v rozsahu, ve kterém je zaměstnavatel zaměstnancům nezúčtovat:
 Zaškrtněte, prosím, jednu z následujících dvou variant. V případě druhé varianty zaškrtněte alespoň jednu z možností týkající se zdroje těchto dávek.

- nepobíral(a)
 pobíral(a), a to od ÚP od jiného plátce
 V případě mzdových nároků vyplácených ÚP nemusíte uvádět jejich výši.

Razítko a podpis nebo popis příjmu	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna

I. Příjmy ze samostatné činnosti v ČR

Za každý měsíc rozhodného období zaškrtněte právě jednu variantu. V případě, že byla činnost vykonávána po část měsíce jako vedlejší, zaškrtněte celý měsíc jako vedlejší. Pokud jste alespoň v jednom měsíci vykonával(a) samostatnou činnost v ČR, doplňte také údaje o samostatné činnosti ze předchozí kalendářní rok.

V rozhodném období jsem činnost, z níž mám příjmy ze samostatné činnosti v ČR,

Měsíc	Samostatná činnost		
1.	☐ vykonával(a) jako hlavní	☐ vykonával(a) jako vedlejší	☐ nevykonával(a)
2.	☐ vykonával(a) jako hlavní	☐ vykonával(a) jako vedlejší	☐ nevykonával(a)
3.	☐ vykonával(a) jako hlavní	☐ vykonával(a) jako vedlejší	☐ nevykonával(a)

V kalendářním roce, který bezprostředně předchází uvedenému kalendářnímu čtvrtletí (při dokládání příjmů za 1. čtvrtletí uvádějte rok předminulý), jsem činnost, z níž mám příjmy ze samostatné činnosti v ČR,

- nevykonával(a)

Uveďte příjem z vedlejší činnosti pro měsíce rozhodného období, ve kterých jste zaškrtnl(a), že jste vykonával(a) vedlejší samostatnou činnost v ČR.

Měsíc	Příjem z vedlejší činnosti v ČR [Kč]
1.	
2.	
3.	

- vykonával(a)

Za předchozí kalendářní rok

Dále prosím zaškrtněte jednu z možností týkajících se vyřízení daňové povinnosti vůči FÚ a doplňte další údaje.

- jsem podával(a) přiznání k dani z příjmů fyzických osob - výši příjmů si zjistíte na FÚ. K těmto příjmům uvádím pojistné za uvedené období z činností, z nichž mám příjmy ze samostatné činnosti v ČR, které jsem nezahrnul(a) do jejich nákladů v daňovém přiznání. Výše pojistných dokládám příslušnými potvrzeními.

Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (kód as): Kč

Pojistné na všeobecné zdravotní pojištění (kód az): Kč

jsem podával(a) čestné prohlášení - dosáhl(a) jsem celkového příjmu Kč

mi byla stanovena daň paušální částkou - výši příjmů dokládám rozhodnutím FÚ

J. Další příjmy ze zahraničí:

Uveďte příjmy za samostatné činnosti v zahraničí a příjmy ze zahraničí obdobné dávkám státní sociální podpory.

Měsíc	Příjem ze samostatné činnosti	Měna	Příjem z rodičovského příspěvku	Měna	Příjem z příspěvku na dítě	Měna
1.						
2.						
3.						

K. Příjmy, které jsou předmětem daně z příjmu fyzických osob a jsou osvobozeny od této daně, a to po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, a dalších výdajů, odpočítávaných z takových příjmů podle zákona o daních z příjmů, které se pro tento účel stanoví obdobně jako takové výdaje pro určení základu daně podle zákona o daních z příjmů. Obdobné příjmy ze zahraničí v částce, v jaké byly vyplaceny, popřípadě po odpočtu výdajů, daní, pojistného a příspěvku, nebyly-li tyto příjmy už započteny do příjmů v ČR:

Druh příjmu	Kód	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna
Příjem přijatý v rámci plnění z výživovací povinnosti nebo obdobná plnění poskytovaná ze zahraničí, s výjimkou uvedeného příjmu, náhrady nebo uvedeného plnění, poskytnutých v rozhodném období z příjmů osoby, která se pro účely stanovení rozhodného příjmu považuje za společně posuzovanou osobu s osobou, která toto výživné nebo plnění přijala uvedený v § 4 odst. 1 písm. r) zákona o daních z příjmů. ³⁾	d			
Výsluhové náležitosti a příspěvek na bydlení v vojáků z povolání a výsluhové nároky u příslušníků bezpečnostních sborů podle zvláštních právních předpisů uvedených v § 4 odst. 1 písm. o) zákona o daních z příjmů. ⁴⁾	e			
Příjem z uplatnění převodu podílu v obchodní korporaci, s výjimkou příjmu z uplatnění převodu cenného papíru, přesahuje-li doba mezi jeho nabytím a uplatněním převodem dobu 5 let, a to v rozsahu a za podmínek, za jakých jsou osvobozeny od daně z příjmů podle zákona o daních z příjmů uvedených v § 4 odst. 1 písm. s) zákona o daních z příjmů. ⁴⁾	p			
Příjem plynoucí jako náhrada za služebnost vzniklou ze zákona nebo rozhodnutím státního orgánu podle zvláštního právního předpisu uvedených v § 4 odst. 1 písm. zd) zákona o daních z příjmů	z			
Zvláštní příplatek nebo příplatek za službu v zahraničí poskytovaný podle zvláštních právních předpisů vojákům a příslušníkům bezpečnostních sborů vyslaným v rámci jednotky mnohonárodních sil nebo mezinárodních bezpečnostních sborů mimo území České republiky po dobu působení v zahraničí uvedených v § 6 odst. 9 písm. m) zákona o daních z příjmů. ⁴⁾	h			
Příjem z dávek a plnění z pojistné smlouvy o pojištění důchodu podle zákona upravujícího důchodové spoření uvedených v § 4 odst. 1 písm. h) zákona o daních z příjmů. ⁴⁾	i			
Odměna, odchodné, starobní důchod, důchod, příspěvek, poskytované z rozpočtu Evropské unie poslanci nebo bývalému poslanci Evropského parlamentu, zvolenému na území České republiky, dále zaopatření a náhrada výdajů poskytované z rozpočtu Evropské unie pozůstalému manželovi nebo manželce a nezaopatřeným dětem v případě úmrtí poslance Evropského parlamentu, zvoleného na území České republiky uvedených v § 4 odst. 1 písm. zk) zákona o daních z příjmů. ⁴⁾	o1			
Příjmy ze závislé činnosti vykonávané na území České republiky, plynoucí poplatníkům daně z příjmů fyzických osob, kteří jsou daňovými nerezidenty, od zaměstnavatelů se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí, podle zákona o daních z příjmů uvedených v § 6 odst. 9 písm. f) zákona o daních z příjmů. ⁴⁾	o2			
Příjmy za práci žáků a studentů z praktického vyučování a praktické přípravy uvedených v § 6 odst. 9 písm. l) zákona o daních z příjmů. ⁴⁾	o3			

Potvrzení příjmu v ČR:

Razítko a podpis	Kód	Razítko a podpis	Kód	Razítko a podpis	Kód	Razítko a podpis	Kód

L. Zaškrtněte prosím jednu ze dvou následujících variant:

K formuláři přikládám nepřikládám **Doklad o výši příjmu nezaopatřeného dítěte za červenec a srpen.**

M. Prohlášení osoby, jejíž příjmy se potvrzují:

V tomto potvrzení jsem uvedl(a) všechny informace o příjmech potřebných pro posouzení nároku na dávky státní sociální podpory.

Veškeré údaje uvedené v tomto potvrzení jsou pravdivé. Jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z uvedení nepravdivých údajů vyplývaly.

Souhlasím se zjištěním výše příjmů na finančním úřadě, orgánech vyplácejících dávky nemocenského a důchodového pojištění, podporu v nezaměstnanosti a podporu při rekvalifikaci, u zaměstnavatelů a dalších právnických a fyzických osob vyplácejících příjmy rozhodně pro nárok na dávky.

V PRÁŽE dne 1. 2. 2018 Podpis: Marta Kotoš

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

³⁾ Pokud jste výživné pobíral(a) od některé z osob, která je v období nároku na dávku, k níž tento formulář dokládáte, společně posuzovanou osobou, doložte formulář **Doklad o výživném** poskytovaném společně posuzovanou osobou.

⁴⁾ Příjem v ČR je nutno potvrdit v tabulce **Potvrzení příjmu v ČR**.

15.10.4 Žádost o přídavek na dítě

ÚŘAD PRÁCE ČR
SSP

Tiskopis prosím vyplííte čitelně

OSÚ
S 15

podací razítko

Žádost o přídavek na dítě

A. Žadatel – zákonný zástupce¹⁾ nezletilého nezaopatřeného dítěte/děti nebo zletilé nezaopatřené dítě:

Příjmení: NOVÁKOVÁ	Jméno: EVA	Rodné číslo v ČR ²⁾ : 425831/0311
Rodné příjmení ³⁾ : BÍLA	Titul před: Bc. za:	Státní příslušnost: ČR
Trvalý pobyt: Obec: PRAHA	Část obce: STRAŠNICE	
Ulice: PROBĚKVA	Č. p.: 59 Č. orient.: 10	PSC: 11000
Adresa pro doručování ⁴⁾ : Obec: _____	Část obce: _____	
Ulice: _____	Č. p.: _____ Č. orient.: _____	PSC: _____
Bydliště v ČR ⁵⁾ : ANO	Příjmy ⁶⁾ : ANO	Nezaopatřenost žadatele ⁷⁾ : -
Telefon: 333444 555	E-mail: novakova.eva@uradprace.cz	ID datové schránky: -

Veškeré příjmy uváděné v této žádosti jsou za kalendářní čtvrtletí (tj. rozhodné období)⁸⁾: **4. čtvrtletí 2017**

Vztah k dítěti/dětem (nevypíňujte v případě, že jste zletilé nezaopatřené dítě):
Zaškrtněte prosím jednu z následujících dvou variant.

patří nepatří
do okruhu společně posuzovaných osob

B. Nezletilé nezaopatřené děti, na něž uplatňuji nárok na přídavek na dítě⁹⁾:
Nevypíňujte v případě, že jste zletilé nezaopatřené dítě.

č.	Příjmení	Jméno	Rodné příjmení ³⁾	Rodné číslo v ČR ²⁾	Příjmy ⁶⁾	Bydliště v ČR ⁵⁾
1.	NOVÁK	LUKÁŠ		150311/424	-	ANO
2.	NOVÁKOVÁ	PETRA		175911/4324	-	ANO
3.						
4.						
5.						

1) Jestliže dítě zastupuje ústav, uveďte také název a adresu ústavu.
2) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uveďte v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).
3) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.
4) Nevypíňujte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem.
5) Do kolonky **Bydliště v ČR** zapíšte **ANO**, pokud osoba má na území České republiky bydliště, v opačném případě kolonku proškrtněte. Osoba má bydliště na území České republiky zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost dokládá sepestí této osoby s Českou republikou.
6) Do kolonky **Příjmy** zapíšte **ANO**, pokud příslušná osoba v rozhodném období měla kromě rodičovského příspěvku některý příjem rozhodný pro přiznání dávky. Pro všechny osoby, které v rozhodném období žádný z takových příjmů neměly, kolonku proškrtněte.
7) Do kolonky **Nezaopatřenost žadatele** zapíšte **ANO**, pokud splňujete podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pokud nejste nezaopatřeným dítětem, kolonku proškrtněte.
8) U přídavku na dítě, na nějž se uplatňuje nárok ve 4. čtvrtletí 2017 je rozhodným obdobím 3. čtvrtletí 2017, pro nárok v 1. čtvrtletí 2018 je rozhodným obdobím 4. čtvrtletí 2017 atd.
9) Pro nezaopatřené dítě, které je v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež, podejte vždy samostatnou žádost. Za rodinu se v takovém případě považuje samo toto dítě.

PROSÍM OBRAŤTE
17.10.01.107

Tisk: Moravipress, s.r.o. Brno – vzor 2017

C. Ostatní osoby, které s dítětem/děťmi patří do okruhu společně posuzovaných osob¹⁰⁾.
Neuvádějte sebe a děti uvedené v části B.

Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob (v případě nezletilých dětí jejich zákonný zástupce) správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu těchto osob, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu a o bydlišti v ČR, a v případě nezaopatřených dětí skutečnosti prokazující jejich nezaopatřenost.

1.	Příjmení: NOVAK	Jméno: PETR	Rodné číslo v ČR ²⁾ : 900413/3018
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před: Hgr. za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ : ANO
	Příjmy ⁶⁾ : ANO	Nezaopatřenost ¹¹⁾ : -	Podpis: novak
2.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaopatřenost ¹¹⁾ :	Podpis:
3.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaopatřenost ¹¹⁾ :	Podpis:
4.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaopatřenost ¹¹⁾ :	Podpis:
5.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaopatřenost ¹¹⁾ :	Podpis:
6.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaopatřenost ¹¹⁾ :	Podpis:
7.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
	Rodné příjmení ³⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaopatřenost ¹¹⁾ :	Podpis:

D. Žádám o přiznání dávky ode dne:

1.1.2018

E. Dítě/všechny děti, uvedené v části B, mám v přímém zaopatření:

Nevyplňujte v případě, že jste zletilá nezaopatřená dítě.

Zaškrtněte prosím jednu z následujících dvou variant, v případě varianty ne sdělte, kdo má dítě/děti v přímém zaopatření.

ano ne

¹⁰⁾ Nevplňujte v případě žádosti, již uplatňujete nárok na dávku pro dítě, které je v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež. Za rodinu se v takovém případě považuje samo toto dítě.

¹¹⁾ Do kolonky **Nezaopatřenost** zapíšete **ANO**, pokud příslušná osoba splňuje podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pro osoby, které nejsou nezaopatřenými dětmi, kolonku proškrtněte.

F. Způsob výplaty dávký:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících čtyř variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující info:

 na platební účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu: 224406600	Kód banky: 0321	Specifický symbol ¹²⁾ :
------------------------------	------------------------	------------------------------------

 na platební účet zahraničního peněžního ústavu v EU, EHP nebo Švýcarsku:

Příjemce	IBAN:	Měna:
	Název:	
	Adresa Město:	
(uveďte alespoň město a stát)		Stát:
Banka příjemce	BIC/SWIFT:	
	Název:	
	Adresa Město:	
(uveďte alespoň město)		

 poštovním poukazem na adresu trvalého pobytu v ČR poštovním poukazem na jinou adresu v ČR:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:

G. Adresy trvalého pobytu dětí uvedených v části B a ostatních osob uvedených v části C, u nichž je tato adresa odlišná od adresy trvalého pobytu zadatele:

Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt: Obec:	Část obce:	
Ulice:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:	
Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt: Obec:	Část obce:	
Ulice:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:	
Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt: Obec:	Část obce:	
Ulice:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:	

H. Údaje o společně posuzovaných osobách pro účely vyplácení dávek v rámci Evropské unie:

Zaškrtněte prosím jednu ze dvou následujících variant.

 Pro všechny společně posuzované osoby platí:

- jsou hlášeny k trvalému pobytu na území České republiky¹³⁾,
- nemají bydliště v jiném členském státě Evropské unie,
- nepracují v jiném členském státě Evropské unie,
- nepobírají dávku v nezaměstnanosti nebo důchod v jiném státě Evropské unie,
- nejsou občany jiného členského státu Evropské unie,
- nejsou osobami bez státní příslušnosti nebo uprchlíky bydlícími v jiném členském státě Evropské unie a na území České republiky pracujícími, studujícími nebo žijícími.

 Neplatí předchozí varianta.¹²⁾ Kolonku **Specifický symbol** vyplňte v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.¹³⁾ § 3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Zvolte způsob výplaty a vyplňte požadované informace k danému způsobu výplaty.

I. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že jsou v této žádosti uvedeny všechny společně posuzované osoby.

Veškeré údaje uvedené v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivě uvedených údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby* sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo jí vyplácí

- výši příjmu
- údaje o přihlášení se k trvalému pobytu
- údaje o bydlišti na území České republiky
- skutečnosti prokazující nezaopatřenost dětí
- další údaje v rozsahu potřebném pro rozhodování o dávce, její výši a výplátě.

Jsem si vědom(a) povinnosti písemně ohlásit příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje, do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu.

V	PRAZE	dne 1. 2. 2018	Podpis žadatele: <i>Moravkova</i>
---	-------	----------------	-----------------------------------

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list
- pro nezaopatřené děti po skončení povinné školní docházky a vždy od školního roku začínajícího v kalendářním roce, v němž dítě dovršilo 15 let **nejpozději do 31. října tohoto kalendářního roku:**
Potvrzení o studiu nebo
Rozhodnutí o přerušení studia na VŠ v souvislosti s těhotenstvím, porodem či rodičovstvím nebo
Potvrzení o zdravotním stavu nebo
Potvrzení o neschopnosti soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz nebo
Potvrzení o vedení v evidenci úřadu práce pro uchazeče o zaměstnání po skončení povinné školní docházky do 18. roku věku
- pro každou ze společně posuzovaných osob, která vyplnila ANO v kolonce Příjmy, **Doklad o výši čtvrtletního příjmu** za příslušné kalendářní čtvrtletí
- pokud některá ze společně posuzovaných osob pobírala v rozhodném období příjem přijatý v rámci plnění výživovací povinnosti podle zákona o rodině nebo obdobná plnění poskytovaná ze zahraničí a poskytovatel tohoto příjmu je rovněž společně posuzovanou osobou, **Doklad o výživném poskytovaném společně posuzovanou osobou** za příslušné kalendářní čtvrtletí
- pro trvání nároku na každé kalendářní čtvrtletí musí každá ze společně posuzovaných osob do konce prvního měsíce tohoto čtvrtletí doložit **Doklad o výši čtvrtletního příjmu** za předchozí kalendářní čtvrtletí nebo musí být pro toto čtvrtletí uvedena na **Prohlášení osob, které nemají příjmy rozhodné pro nárok na dávky**
- **Doplňující údaje o společně posuzovaných osobách pro účely vyplácení dávek v rámci EU**, pokud jste v části H zaškrtl(a) druhou variantu nebo pokud jste u některé z osob proškrtnl(a) kolonku Bydliště v ČR.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

Tisk: Moraviapress, s.r.o. Břečkov – v20r 2017

17 10 01 107

15.10.5 Žádost o příspěvek na bydlení

 ÚŘAD PRÁCE ČR SSP	Tiskopis prosím vyplňte čitelně	OSÚ S 15

Žádost o příspěvek na bydlení

A. Žadatel o příspěvek:

Příjmení: NOVÁKOVÁ	Jméno: EVA	Rodné číslo v ČR ¹⁾ : 925891/03MM
Rodné příjmení ²⁾ : DÍLA	Titul před: Dc. za:	Státní příslušnost: CR
Trvalý pobyt: Obec: PRAHA	Část obce: STRAŠNICE	
Ulice: PRŮBEŽNÁ	Č. p.: 59	Č. orient.: 10 PSČ: 110 00
Číslo bytu ³⁾ : 5		
Adresa pro doručování ⁴⁾ : Obec:	Část obce:	
Ulice:	Č. p.:	Č. orient.: PSČ:
Bydliště v ČR ⁵⁾ : ANO	Příjmy ⁶⁾ : ANO	Nezaopatřenost žadatele ⁷⁾ : -
Telefon: 333444555	E-mail: novakova.eva@uradprace.cz	Id. datové schránky: -

Veškeré příjmy uváděné v této žádosti jsou za kalendářní čtvrtletí (tj. rozhodné období)⁸⁾:

4. čtvrtletí 2014

Vztah k bytu, ve kterém jsem trvale hlášen:
 Zaškrtněte prosím jednu z následujících tří variant

- jsem nájemcem bytu⁹⁾
- jsem členem družstva, které je vlastníkem bytu
- jsem vlastníkem bytu
- jsem manželem vlastníka bytu a užívám tento byt na základě práva bydlení odvozeného od jeho vlastnického práva

Vlastník bytu:

Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před:	za:

- 1) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).
- 2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.
- 3) Kolonku **Číslo bytu** uveďte v případě, že se na adrese nachází více než jeden byt. Pokud nejsou čísla bytu zavedena, uveďte jinou identifikaci bytu (polohu, apod.).
- 4) Nevypisujte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem.
- 5) Do kolonky **Bydliště v ČR** zapíše ANO, pokud osoba má na území České republiky bydliště, v opačném případě kolonku proškrtněte. Osoba má bydliště na území České republiky zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost dokládá sepeřít této osoby s Českou republikou.
- 6) Do kolonky **Příjmy** zapíše ANO, pokud příslušná osoba v rozhodném období měla kromě přídatku na dítě a rodičovského příspěvku některý příjem rozhodný pro přiznání dávky. Pro všechny osoby, které v rozhodném období žádný z takových příjmů neměly, kolonku proškrtněte.
- 7) Do kolonky **Nezaopatřenost žadatele** zapíše ANO, pokud splňujete podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pokud nejste nezaopatřeným dítětem, kolonku proškrtněte.
- 8) U příspěvku na bydlení, na nějž se uplatňuje nárok v 1. čtvrtletí 2015, je rozhodným obdobím 4. čtvrtletí 2014, pro nárok ve 2. čtvrtletí 2015 je rozhodným obdobím 1. čtvrtletí 2015 atd.
- 9) U příspěvku na bydlení se za nájemce bytu považují oba manželé, mají-li k bytu společné nájemní právo podle § 745 a § 746 občanského zákoníku. Za dobu trvání nájemního vztahu se pro účely nároku na příspěvek na bydlení považuje i doba od zániku členství v bytovém družstvu do uplynutí lhůty k vyklizení bytu, doba od smrti nájemce služebního bytu nebo bytu zvláštního určení do uplynutí lhůty k vyklizení tohoto bytu a doba od trvalého opuštění služebního bytu nebo bytu zvláštního určení jeho nájemcem do uplynutí lhůty k vyklizení tohoto bytu.

B. Osoby, které jsou v bytě společně s Vámi hlášeny k trvalému pobytu (sebe již neuvádějte):

Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob (v případě nezletilých dětí jejich zákonný zástupce) správnost a úplnost uvedených údajů. Dále stvrzuje, že je hlášena k trvalému pobytu v bytě uvedeném v části A a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo jí vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu a o bydlišti v ČR, a v případě nezaopatřených dětí skutečnosti prokazující jejich nezaopatřenost.

1.	Příjmení: NOVÁK	Jméno: PETR	Rodné číslo v ČR ¹⁾ : 900413/9018
	Rodné příjmení ²⁾ : ANO	Titul před: Mgr. za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ : ANO
	Příjmy ⁶⁾ : ANO	Nezaop. ¹⁰⁾ : ANO	Ústav ¹¹⁾ : ANO
2.	Příjmení: NOVÁK	Jméno: LUKÁŠ	Rodné číslo v ČR ¹⁾ : 160311/1241
	Rodné příjmení ²⁾ : ANO	Titul před: ANO za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ : ANO
	Příjmy ⁶⁾ : ANO	Nezaop. ¹⁰⁾ : ANO	Ústav ¹¹⁾ : ANO
3.	Příjmení: NOVÁKOVÁ	Jméno: PETRA	Rodné číslo v ČR ¹⁾ : 145914/1324
	Rodné příjmení ²⁾ : ANO	Titul před: ANO za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ : ANO
	Příjmy ⁶⁾ : ANO	Nezaop. ¹⁰⁾ : ANO	Ústav ¹¹⁾ : ANO
4.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
	Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaop. ¹⁰⁾ :	Ústav ¹¹⁾ :
			Podpis: Podpis zákonného zástupce
5.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
	Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaop. ¹⁰⁾ :	Ústav ¹¹⁾ :
6.	Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
	Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před: za:	Bydliště v ČR ⁵⁾ :
	Příjmy ⁶⁾ :	Nezaop. ¹⁰⁾ :	Ústav ¹¹⁾ :

C. Žádám o přiznání dávky ode dne: **1.1.2018** do¹²⁾: **30.6.2018**

D. Způsob výplaty dávky:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících čtyř variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace

na platební účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu: 22446600	Kód banky: 0321	Specifický symbol ¹³⁾ :
-----------------------------	------------------------	------------------------------------

na platební účet zahraničního peněžního ústavu v EU, EHP nebo Švýcarsku:

Příjemce	IBAN:	Měna:
	Název:	
	Adresa Město:	Stát:
(uveďte alespoň město a stát)		
Banka příjemce	BIC/SWIFT:	
	Název:	
	Adresa Město:	Stát:
(uveďte alespoň město)		

poštovním poukazem na adresu trvalého pobytu v ČR

poštovním poukazem na jinou adresu v ČR:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:

¹⁰⁾ Do kolonky **Nezaop.** zapíše ANO, pokud příslušná osoba splňuje podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pro osoby, které nejsou nezaopatřenými dětmi, kolonku proškrtněte.

¹¹⁾ Do kolonky **Ústav** zapíše ANO, pokud se jedná o dítě v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

¹²⁾ Kolonku do vyplňte pouze v případě, že uplatňujete nárok na bydlení na období kratší než do 30. června.

¹³⁾ Kolonku **Specifický symbol** vyplňte v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

E. Údaje pro vyplacení dávký v rámci Evropské unie:

Část E vyplňte pouze v případě, že nejste občanem ČR a mezi dnem hlášení k pobytu v ČR a dnem, od něhož žádáte o přiznání dávky, neuplynulo 365 dnů, nebo pokud jste u některé z osob proškrtli(a) kolonku bydliště v ČR.

Údaje o žadateli:

Zaměstnání nebo dávky v nezaměstnanosti v ČR¹⁴⁾:

Údaje o jiné osobě:

Vypíšte pouze v případě, že žadatel ke dni, od něhož žádá o přiznání dávky, nebyl na území ČR zaměstnán ani od úřadu práce v ČR nepobíral dávky v nezaměstnanosti, nebo v případě, že nebyl občanem EU. Uveďte údaje některé osoby uvedené v části B, která k tomuto dni byla na území ČR zaměstnána nebo od úřadu práce v ČR pobírala dávky v nezaměstnanosti a byla občanem EU.

Podpisem příslušná osoba stvrzuje správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, údaje o zaměstnání a o pobírání dávek v nezaměstnanosti.

Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
Státní příslušnost:	Zaměstnání nebo dávky v nezaměstnanosti v ČR ¹⁴⁾ :	Podpis:

F. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že jsem uvedl(a) všechny osoby, které jsou v bytě hlášeny k trvalému pobytu¹⁵⁾.

Veškeré údaje uvedené v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivě uvedených údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí

- vyšší příjmu
- údaje o přihlášení se k trvalému pobytu
- údaje o bydlišti na území České republiky
- skutečnosti prokazující nezaopatřenost uvedených dětí
- právní vztah k bytu žadatele o dávku
- výši uhrazených nákladů na bydlení
- další údaje v rozsahu potřebném pro rozhodování o dávce, její výši a výplati.

Jsem si vědom(a) povinnosti písemně ohlásit příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje, do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu.

V **PRAZE** dne **1.2.2018** Podpis žadatele: *Moravkova*

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby **průkaz totožnosti**, u dětí do 15 let rodný list
- každá ze společně posuzovaných osob, která vyplnila ANO v kolonce Příjmy, musí podat **Doklad o výši čtvrtletního příjmu** za příslušné kalendářní čtvrtletí
- pokud některá ze společně posuzovaných osob pobírala v rozhodném období příjem přijatý v rámci plnění výživovací povinnosti podle zákona o rodině nebo obdobná plnění poskytovaná ze zahraničí a poskytovatel tohoto příjmu je rovněž společně posuzovanou osobou, **Doklad o výživném poskytovaném společně posuzovanou osobou** za příslušné kalendářní čtvrtletí
- **Doklad o výši nákladů na bydlení** za byt, na který je uplatňován nárok na příspěvek na bydlení
- v případě, že žadatel je občanem jiného státu EU a mezi dnem jeho hlášení k pobytu v ČR a dnem, od něhož žádá o přiznání dávky, neuplynulo 365 dnů, jeho pracovní smlouvu nebo potvrzení o pobírání dávek v nezaměstnanosti
- v případě, že žadatel není občanem EU a mezi dnem jeho hlášení k pobytu v ČR a dnem, od něhož žádá o přiznání dávky, nebyl v ČR zaměstnán ani od úřadu práce v ČR nepobíral dávky v nezaměstnanosti, pracovní smlouvu nebo potvrzení o pobírání dávek v nezaměstnanosti osoby uvedené v části E
- pro nezaopatřené děti po skončení **povinné školní docházky** a vždy od školního roku začínajícího v kalendářním roce, v němž dítě dovršilo 15 let:
Potvrzení o studiu nebo
Rozhodnutí o přerušení studia v souvislosti s těhotenstvím, porodem či rodičovstvím nebo
Potvrzení o zdravotním stavu nebo
Potvrzení o neschopnosti soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz nebo
Potvrzení o vedení v evidenci úřadu práce pro uchazeče o zaměstnání po skončení **povinné školní docházky do 18. roku věku**
- pro trvání nároku na každé kalendářní čtvrtletí musí každá ze společně posuzovaných osob do konce prvního měsíce tohoto čtvrtletí doložit **Doklad o výši čtvrtletního příjmu** za předchozí kalendářní čtvrtletí nebo musí být pro toto čtvrtletí uvedena na **Prohlášení osob, které nemají příjmy rozhodné pro nárok na dávky**
- pro trvání nároku na každé kalendářní čtvrtletí musíte do konce prvního měsíce tohoto čtvrtletí doložit **Doklad o výši nákladů na bydlení** za byt, na který je uplatňován nárok na příspěvek na bydlení
- doklad o tom, že byt je užíván na základě nájemní smlouvy nebo na základě vlastnictví k nemovitosti.

Formuláře žádosti, potvrzení a ostatních dokladů naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

¹⁴⁾ Jestliže byla příslušná osoba ke dni, od něhož žádáte o přiznání dávky, v ČR zaměstnána nebo od úřadu práce v ČR pobírala dávky v nezaměstnanosti, uveďte ANO, jinak kolonku proškrtněte.

¹⁵⁾ § 7 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

15.10.6 Doklad o výši nákladů na bydlení

 ÚŘAD PRÁCE ČR Příloha SSP Tiskopis prosím vyplňte čitelně		OSÚ S 15 podací razítko	
A. Žadatel o příspěvek na bydlení:			
Příjmení:	NOVÁKOVÁ	Jméno:	EVA
		Rodné číslo v ČR ¹⁾ :	92683103X1
B. Byt, na který je uplatňován nárok na příspěvek na bydlení:			
Adresa bytu:	Obec: PRAHA	Část obce:	STRAŠNICE
	Ulice: PRŮBEŽNÁ	Č.p.:	59
	Číslo bytu ²⁾ :	Č.orient.:	10
		PSČ:	110 00
C. Kalendářní čtvrtletí (tj. rozhodné období) ³⁾ : 4. čtvrtletí 2017			
D. Podklady určující způsob započtení nákladů na bydlení v jednotlivých kalendářních měsících: Zaškrtněte prosím v každém měsíci jednu z následujících tří variant.			
Měsíc čtvrtletí:	Vazba na byt		
1.	☒ Žadatel nebo některá ze společně posuzovaných osob alespoň po část měsíce žil(a) a hradil(a) náklady v bytě, na který je uplatňován nárok na příspěvek na bydlení. Byt je uveden v části B. ☐ Neplatí předchozí varianta a jedná se o případ, kdy stejný okruh společně posuzovaných osob žil v jiném bytě a byl jim z tohoto důvodu poskytován příspěvek na bydlení. Tento byt uveďte v části E. ☐ Neplatí ani jedna z předchozích variant.		
2.	☒ Žadatel nebo některá ze společně posuzovaných osob alespoň po část měsíce žil(a) a hradil(a) náklady v bytě, na který je uplatňován nárok na příspěvek na bydlení. Byt je uveden v části B. ☐ Neplatí předchozí varianta a jedná se o případ, kdy stejný okruh společně posuzovaných osob žil v jiném bytě a byl jim z tohoto důvodu poskytován příspěvek na bydlení. Tento byt uveďte v části E. ☐ Neplatí ani jedna z předchozích variant.		
3.	☒ Žadatel nebo některá ze společně posuzovaných osob alespoň po část měsíce žil(a) a hradil(a) náklady v bytě, na který je uplatňován nárok na příspěvek na bydlení. Byt je uveden v části B. ☐ Neplatí předchozí varianta a jedná se o případ, kdy stejný okruh společně posuzovaných osob žil v jiném bytě a byl jim z tohoto důvodu poskytován příspěvek na bydlení. Tento byt uveďte v části E. ☐ Neplatí ani jedna z předchozích variant.		
E. Jiný byt: Vyplňte pouze v případě, že jste v tabulce v části D zvolili alespoň u jednoho měsíce druhou volbu.			
Adresa bytu:	Obec:	Část obce:
	Ulice:	Č.p.:	Č.orient.:
	Číslo bytu ²⁾ :	PSČ:

1) Označí, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce Rodné číslo v ČR datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).
 2) Kolonku číslo bytu uveďte v případě, že se na adrese nachází více než jeden byt. Pokud nejsou čísla bytu zavedena, uveďte jinou identifikaci bytu (polohu, apod.).
 3) U příspěvku na bydlení, na nějž se uplatňuje nárok v 1. čtvrtletí 2018, je rozhodným obdobím 4. čtvrtletí 2017, pro nárok ve 2. čtvrtletí 2018 je rozhodným obdobím 1. čtvrtletí 2017 atd.

Tisk: Moraviaspress, s.r.o. Břeclav – vnoř 2018 PROSÍM OBRAŤTE 18 01 01 219

F. Vztah k bytu a způsob jeho vytápění:

Uvedte k jednotlivým kalendářním měsícům vztah k tomuto bytu, který jste v příslušném kalendářním měsíci zvolili v tabulce v části D, a způsob jeho vytápění. Pokud se vztah k tomuto bytu nebo způsob jeho vytápění v měsíci měnily, pak vyplňte počáteční stav. Nevypíňujte údaje za kalendářní měsíce, pro které jste v části D zvolili třetí variantu nevztahující se k žádnému bytu.

V každém vyplňovaném řádku zaškrtněte prosím jednu z pěti variant ve sloupci Vztah žadatele k bytu a jednu ze tří variant ve sloupci Vytápění.

Měsíc čtvrtletí	Vztah žadatele k bytu			Vytápění	
1.	☒ nájemce bytu ☐ vlastník bytu	☐ člen družstva, které je vlastníkem bytu ☐ manžel vlastníka bytu ⁴⁾	☐ jiný vztah	☒ centrální ☐ pevnými palivy	☐ jiné
2.	☒ nájemce bytu ☐ vlastník bytu	☐ člen družstva, které je vlastníkem bytu ☐ manžel vlastníka bytu ⁴⁾	☐ jiný vztah	☒ centrální ☐ pevnými palivy	☐ jiné
3.	☒ nájemce bytu ☐ vlastník bytu	☐ člen družstva, které je vlastníkem bytu ☐ manžel vlastníka bytu ⁴⁾	☐ jiný vztah	☒ centrální ☐ pevnými palivy	☐ jiné

G. Náklady na bydlení zaplacené nebo vrácené v příslušném kalendářním čtvrtletí:

Uvedte k jednotlivým kalendářním měsícům náklady spojené s tím bytem, který jste v příslušném kalendářním měsíci zvolili v tabulce v části D. Nevypíňujte náklady za kalendářní měsíce, pro které jste v části D zvolili třetí variantu nevztahující se k žádnému bytu.

Typ nákladu	Měsíc čtvrtletí	Částka v Kč ⁵⁾			Razítko a podpis ⁶⁾	Datum zúčtování ⁷⁾
		Úhrada	Přeplatek	Doplatek		
Nájemné	1.	3500				---
	2.	3500				
	3.	3500				
Plyn	1.	3000				30.9. 2014
	2.	3000				
	3.	3000				
Elektrina	1.	2500				15.10. 2014
	2.	2500				
	3.	2500				
Dodávka tepla (dálkové vytápění) a centralizované poskytování teplé vody	1.	800				15.6. 2014
	2.	800				
	3.	800				
Dodávka vody z vodovodu a vodáren a odvádění odpadních vod	1.	600				15.6. 2014
	2.	600				
	3.	600				
Provoz výtahu	1.	23				—
	2.	23				
	3.	23				
Osvětlení společných prostor v domě	1.	18				15.6. 2014
	2.	18				
	3.	18				

Buď potvrdí poskytovatel služeb, nebo může být úhrada doložena účetním dokladem.

Doplňte poslední datum zúčtování zálohově hrazených nákladů.

- 4) Kolonku zaškrtněte pouze v případě, že jste manželem(kou) vlastníka bytu a užíváte tento byt na základě práva bydlení odvozeného od jeho vlastnického práva.
- 5) Započítávají se i částky tvořící náklady na bydlení, které byly v příslušném kalendářním měsíci zaplacený jako záloha nebo byly v tomto období doplacený, a to i za období delší než je kalendářní čtvrtletí, za které se náklady na bydlení zjišťují. Byla-li v období kalendářního čtvrtletí, za které se náklady na bydlení zjišťují, vrácena částka jako přeplatek na nákladech bydlení, snižuje se částka nákladů na bydlení v tom kalendářním čtvrtletí, kdy k vrácení částky došlo, a to i v případě, že vrácená částka byla za dobu delší než toto kalendářní čtvrtletí. Částky uvádějte s přesností na haléře.
- 6) Uvedené částky musí být buď potvrzeny podpisem a razítkem příslušného poskytovatele nebo dodavatele anebo je nutné je vhodným způsobem doložit (např. ústředním složenky, výpisem z účtu, apod.).
- 7) Uvedte datum posledního zúčtování nákladu placeného zálohově nebo datum zahájení zálohové platby, pokud ještě k zúčtování nedošlo. Pokud se nejedná o náklad placený zálohově, kolonku proškrtněte jako u nájemného.

Úklid společných prostor v domě	1.	20			15.6 2017
	2.	20			
	3.	20			
Odvoz odpadních vod a čistění jímek	1.	10			—
	2.	10			
	3.	10			
Vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou	1.	15			—
	2.	15			
	3.	15			
Odvoz komunálního odpadu	1.	10			—
	2.	10			
	3.	10			
Náklady za pevná paliva	1.				
	2.				
	3.				

H. Prohlášení osoby:

Prohlašuji, že jsem uvedl(a) všechny skutečnosti potřebné pro stanovení nároku a výše příspěvku na bydlení a že veškeré uvedené údaje jsou pravdivé.

V PRAZE dne 1. 2. 2018 Podpis: Motákova

Vzory formulářů dostupné na Integrovaném portále Ministerstva práce a sociálních věcí (odkaz [ZDE](#)).

ZÁVĚR

Jak již bylo v diplomové práci zmíněno, pracovní a sociálně právní aspekty rodičovství jsou velmi širokým, a hlavně také průřezovým tématem. Hlavním cílem práce bylo shromáždit, analyzovat a následně zpracovat informace k danému tématu tak, aby bylo možno na základě nich sestavit návrh metodické příručky, která by měla pro rodiče být návodem, jak si poradit v různých situacích, do kterých je očekávané rodičovství, či vlastní narození potomka přivede.

Dříve než bylo možno sestavit obsahový návrh informací pro příručky, bylo nutno velmi pečlivě vybrat informace, které jsou k danému tématu z nějakého důvodu vhodné a zásadní. Tato část je velmi subjektivní, a proto byl výběr konzultován s odborníky z veřejné správy.

Vlastní příručka je tematicky zaměřena na oblasti jak z občanského práva se zaměřením na právo rodičovské, tak z práva pracovního, správního, právo sociálního pojištění i sociálního zabezpečení. Pro přehlednost byly tyto oblasti představeny „očima“ typově různých matek z hlediska jejich zařazení ve společnosti a příručka byla proto rozdělena na čtyři segmenty mapující specifika jak matky studentky (modelově představeno na situaci studentky Saši), tak matky v pracovním poměru (modelově představeno na situaci zaměstnané Zuzany), či matky podnikatelky (modelově představeno na situaci OSVČ Olinky) a také matky, která nepracuje (modelově představeno na situaci nezaměstnané Niny).

Pokud byla v příručce řešena situace, ve které by se mohl pohybovat i muž (otec dítěte), byla tato skutečnost v daném materiálu zohledněna. Aspekty vztahující se k více typům matek byly buď opakovaně přiřazeny ke každé z nich, nebo byly uvedeny v části, která byla společná. Uživatelé příručky snad ocení snahu o systematické, jasné a přehledné zpracování odborného materiálu.

I když věřím, že téma diplomové práce bylo naplněno, jistě by nebylo od věci navázat na něj hlubším rozbořem související problematiky. V oblasti pracovního práva by bylo vhodné se zaměřit na oblast flexibilních forem práce, která je jistě velmi důležitá nejen pro rodiče narozených dětí, ale i dětí v předškolním a školním věku. Zajímavým souvisejícím tématem by jistě byl i právní pohled na institut manželství a s ním související předmanželskou smlouvu, která se podle mého správně stává běžnou součástí našeho života a v mnohých případech mohou oba atributy (jak manželství, tak smlouva) narozeným dětem přinést řadu pozitiv. Mnoho prostoru pro rozvoj tématu diplomové práce se jeví také

v oblasti finanční. Myslím, že úspory ve formě vhodně zvolených hypoték při řešení bydlení, možné daňové úlevy či zajištění placení výživného jsou pro mladou rodinu stěžejní.

Na závěr bych ráda vyslovila své přání pro všechny uživatele metodické příručky či čtenáře diplomové práce, aby se jim podařilo vytvořit pro své dítě kromě materiálně kvalitního prostředí také domov plný lásky, pochopení a tolerance.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Aperio: Společnost pro zdravé rodičovství [online], 2018. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://aperio.cz>

BĚHOUNEK, Pavel, 2017. *Daňové zákony: v úplném znění k 1. 1. 2018 s přehledy a komentáři změn*. Olomouc: ANAG, 328 s. Daně (ANAG). ISBN 978-80-7554-111-6.

Bitva o dvouleté. Patří do mateřské školky, nebo ještě potřebují matku?, 2018. *Lidovky.cz* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: https://relax.lidovky.cz/bitva-o-dvoulete-patri-do-materske-skolky-fgz-/veda.aspx?c=A180217_200006_ln_veda_krku

BJA, 2017. Otcovskou dovolenou mohou čerpat muži, kterým se děti narodily už na Vánoce. *IDNES.cz: Zprávy* [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/zdravotni-pojisteni-otcovska-dovolena-osetrovne-vyssi-nemocenska-zdravotnictvi-chystane-zmeny-2018-i5b-/domaci.aspx?c=A171227_152231_domaci_bja

Cestovní doklady, 2018. *Státní správa.cz* [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: https://www.statnisprava.cz/rstsp/slovník.nsf/i/cestovni_doklady

ČERNÝ, Jan, 2013. *Postoje k rodičovské dovolené (komparace z aspektu pohlaví, věku a vzdělání)*. Brno. Dostupné také z: https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=H4sIAAAAAA AAAAGNgYGBkY-DE1tjQTZmQAsTmKSxJLUr1TK8E8EV1LIyNjY3MjA2MzC1MTc3NDUwtToAwDAKH0GNk4AAAA

ČESKO, 1993a. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. *Úplné znění*. Sagit. s. 4–14. ISBN 978-80-7488-031-5.

ČESKO, 1993b. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. *Úplné znění*. Sagit. s. 15–20. ISBN 978-80-7488-031-5.

ČESKO, 1995a. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. *Úplné znění*. Sagit, s. 5–69. ISBN 978-80-7488-252-4.

ČESKO, 1995b. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. *Úplné znění*. Sagit. s. 163–225. ISBN 978-80-7488-279-1

ČESKO, 1999. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. *Úplné znění*. Sagit, s. 36–102. ISBN 978-80-7488-237-1.

ČESKO, 2000. Zákon č. 301/2000 Sb. ze dne 7. září 2000 o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 85, s. 4107–4123 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=301/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKO, 2006a. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. *Úplné znění*. Sagit. 143 s. ISBN 978-80-7488-275-3.

ČESKO, 2006b. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění. *Úplné znění*. Sagit. s. 51 – 155. ISBN 978-80-7488-279-1

ČESKO, 2006c. Nařízení vlády č. 590/2006 Sb., kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-590>

ČESKO, 2006d. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. *Úplné znění*. Sagit, s. 201–237. ISBN 978-80-7488-252-4.

ČESKO, 2006e. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. *Úplné znění*. Sagit. s. 120–173. ISBN 978-80-7488-252-4.

ČESKO, 2006f. Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-567>

ČESKO, 2009. Zákon č. 198/2009 Sb. ze dne 29. června 2009 o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 58, s. 2822 – 2829 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=198/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKO, 2012a. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Úplné znění*. Sagit, 319 s. ISBN 978-80-7488-201-2.

ČESKO, 2012b. Zákon č. 91/2012 Sb. ze dne 22. března 2012 o mezinárodním právu soukromém. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 35, s. 1490 – 1520 [cit. 2018-

- 03-05]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=91/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- ČESKO, 2013. Zákon č. 186/2013 Sb., ze dne 2. července 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 77, s. 1774–1809 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=186/2013&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- ČESKOSLOVENSKO, 1992. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. *Úplné znění*. Sagit, s. 5–47. ISBN 978-80-7488-279-1.
- ČTK a IDNES.CZ, 2018. Začala platit otcovská dovolení. Tatínci mohou strávit s dítětem sedm dnů. *IDNES.cz: Zprávy* [online]. [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/sedmidenni-otcovska-dovolena-nemocenske-pojisteni-sest-tydnu-od-narozeni-1tl-/domaci.aspx?c=A180201_094433_domaci_ale
- ČTK, 2017. Delší otcovské volno by uvítalo 80 % rodičů. *Deník.cz* [online]. [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/delsi-otcovske-volno-by-uvitalo-80-rodicu-20170102.html
- ČTK, 2018. Zákon o sociální bydlení bude od 2021, plánuje vláda v demisi. *České noviny* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zakon-o-socialnim-bydleni-bude-od-2021-planuje-vlada-v-demisi/1585903>
- DANDOVÁ, Eva, 2005. *Postavení ženy v pracovněprávních vztazích: v otázkách a odpovědích*. Praha: ASPI, 144 s. ISBN 80-7357-100-5.
- Databáze aktuálních daňových předpisů, 2018. *Finančnisprava.cz* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/danove-tiskopisy/databaze-aktualnich-danovych-tiskopisu>
- DVOŘÁK, Jan et al., 2013. *Občanské právo hmotné*. Praha: WoltersKluwer, 430 s. ISBN 978-80-7478-326-5.
- FRYJAUFOVÁ, Eva, 2007. *Mateřská a rodičovská dovolená v otázkách a odpovědích: (nejen pro maminky)*. Brno: ComputerPress, 111 s. Právní rady. ISBN 978-80-251-1454-4.
- Gender: Základní pojmy, 2016. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy

HÁBOVÁ, Romana, 2018. Místní poplatek za komunální odpad. *Zlín.eu: Portál občana města Zlína* [online]. Zlín [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <https://portalobcana.zlin.eu/detail-zivotni-situace.aspx?cislo=237>

HÁJKOVÁ, Gabriela, 2017. Minimální mzda 2018: pro někoho i 24 400 korun. *Měšec.cz* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/minimalni-mzda-2018-pro-nekoho-i-24-400-korun/>

HAJN, Petr, 2016. *Z právníkova zápisníku aneb Já neříkám tak ani tak*. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-613-5.

HAJNÁ, Zdeňka et al., 2011. *Zajištění rodiny s ohledem na sladování pracovního a rodinného života*. Praha: Český svaz žen, 77 s. ISBN 978-80-87227-8.

HAMPLOVÁ, Dana, 2003. *Vstup do manželství a nesezdaného soužití v České republice po roce 1989 v souvislosti se vzděláním* [online]. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 52 s. [cit. 2018-03-12]. Sociologicalpapers. ISBN 80-733-0029-X. Dostupné z: http://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/198_03-4_text_pro_tisk.pdf

HATÁK, Václav a Věra HANÁKOVÁ, 2009. *Rodinný právník: první pomoc v oblasti práva*. Pardubice: Mayday, 287 s. ISBN 978-80-86986-44-9.

HOŘÁKOVÁ, Jana, 2009. *Mateřství a kariéra*. Zlín. Dostupné také z: https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=H4sIAAAAAA AAAAGNgYGBkY-DE1tjQTZmQAsTmKSxJLUr1TK8E8EV1LIyNjY3MjA2MzC1MTc3NTQ1MDoAwDA OZCY904AAAA

HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ, 2015. *Rodinné právo*. Praha: C.H. Beck, 328 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-552-7.

HURDÍK, Jan a kolektiv, 2013. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 308 s. ISBN 978-80-7380-377-3.

Integrovaný portál MPSV: *Vzory vyplněných formulářů žádostí o dávky státní sociální podpory* [online], 2018. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/vzory-vyplnenych-formularu>

JÍLEK, Dalibor a Irena ČECHOVÁ, ed., 2016. *Společnost přátelská k dětem v obtížích*. Brno: Česko-britská, 204 s. ISBN 978-80-905598-2-0.

KALÍŠKOVÁ, Klára, Daniel MÜNICH a Filip PETROLD, 2016. *Veřejná podpora míst ve školkách se vyplatí: analýza výnosů a nákladů* [online]. Národohospodářský ústav AV ČR [cit. 2018-03-11]. ISBN 978-80-7344-363-4. Dostupné z: [https://idea.cerge-](https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_3_2016_Verejna_podpora_mist_ve_skolkach/mobile/index.html)

[ei.cz/files/IDEA_Studie_3_2016_Verejna_podpora_mist_ve_skolkach/mobile/index.html](https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_3_2016_Verejna_podpora_mist_ve_skolkach/mobile/index.html)

KOCOuroVÁ, Jiřina a Ladislav RABUŠIC, 2006. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný?: Proměny reprodukčního chování a možnosti rodinné politiky z hlediska postojů české veřejnosti*. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra demografie a geodemografie, 158 s. ISBN 80-865-6193-3.

KODYŠOVÁ, Eliška, 2018. Pracujeme pro vás: Dvouletí ve školkách. *Aperio - společnost pro zdravé rodičovství* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z:

<http://www.aperio.cz/781/pracujeme-pro-vas-dvouleti-ve-skolkach>

Koncepce rodinné politiky, 2017. Dostupné také

z:https://www.mpsv.cz/files/clanky/31898/Koncepce_rodinne_politiky.pdf

KREJČOVÁ, Lenka, 2010. *Nesezdané soužití – sociální a právní aspekty*. Brno. Dostupné také z:

[https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=H4sIAAAAAA](https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=H4sIAAAAAA AAAAGNgYGBkY-)

[AAAAGNgYGBkY-DE1tjQTZmQAsTmKSxJLUr1TK8E8EV1LIyNjY3MjA2MzC1MTc3NTQzMjoAwDAC](https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=H4sIAAAAAA AAAAGNgYGBkY-)

[hjNyE4AAAA](https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=H4sIAAAAAA AAAAGNgYGBkY-DE1tjQTZmQAsTmKSxJLUr1TK8E8EV1LIyNjY3MjA2MzC1MTc3NTQzMjoAwDAC)
KŘÍŽKOVÁ, Alena, 2008. *Práce a péče: proměny "rodičovské" v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 163 s. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-86429-94-6.

KUČEROVÁ, Dagmar, 2017a. Od roku 2018 neporoste jen minimální, ale i zaručená mzda. *Podnikatel.cz* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z:

<https://www.podnikatel.cz/clanky/od-roku-2018-neporoste-jen-minimalni-ale-i-zarucena-mzda/>

KUČEROVÁ, Dagmar, 2017b. Přídavek na dítě se od ledna 2018 zvýší. Zaměstnancům i podnikatelům. *Podnikatel.cz* [online]. [cit. 2018-02-21]. Dostupné z:

<https://www.podnikatel.cz/clanky/pridavek-na-dite-se-od-2018-zvysi-zamestnancum-i-podnikatelum/>

LEDESMOVÁ, Zuzana, 2018. Poradna – mateřská dovolená. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/matrska-dovolena/334104-materska-dovolena>

LOCHMANNOVÁ, Alena, 2017. *Veřejná správa: základy veřejné správy*. Prostějov: Computer Media, 116 s. ISBN 978-80-7402-295-1.

LOWDERMILK, Deitra Leonard et al., 2016. *Maternity & Women`sHealth Care*. 11th edition. St. Louis, MO:Elsevier, 973 s. ISBN 978-0-323-16918-9.

Matriční doklady, 2018. Státní správa.cz [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: https://www.statnisprava.cz/rstsp/slovník.nsf/i/matricni_doklady

MATUCHA, Tomáš, 2018. Práva a povinnosti manželů: Jaké práva a povinnosti vůči sobě mají manželé. *ABC Rodinné právo* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <http://www.abcrodinnepravo.cz/prava-a-povinnosti-manzelu.php>

MITCHELL, Eva et al., 2012. *Kdo se (po)stará?: Dítě mezi rodinou, státem a trhem*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 135 s. ISBN 978-80-7330-216-0.

MPSV ODBOR 44, 2018. Příklad na dítě. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite

MPSV, 2017. Zákon o sociálním bydlení pomůže lidem v bytové nouzi. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/30311>

NÁHLÍKOVÁ KALETOVÁ, Romana, 2015. Alternativní pracovní úvazky aneb jiná úprava pracovní doby pro zaměstnance s malými dětmi. *Právní prostor* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pracovni-pravo/alternativni-pracovni-uvazky-aneb-jina-uprava-pracovni-doby-pro-zamestnance-s-malymi-detmi>

NAVRÁTIL, Jiří, 2018. *GDPR pro praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 340 s. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-689-7.

NEČASOVÁ, Renata, 2008. *Psychologické aspekty rozvodovosti – vliv na děti*. Brno. Dostupné také z: https://is.muni.cz/th/123803/pedf_m/

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD, 2008. 4 Ads 62/2007. [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z:

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2007/0062_4Ads_0700072A_prevedeno.pdf

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD, 2009. 7 Afs 103/2008. [online]. [cit. 2018-03-2]. Dostupné z:

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2008/0103_7Afs_0800071A_prevedeno.pdf

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD, 2015. 4 Ads 187/2015-26. [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostup-

né z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2015/0187_4Ads_1500026_20151026152832_prevedeno.pdf

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD, 2015. 4 As 155/2014-32. [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z:

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2014/0155_4As__1400032_20150203093013_prevedeno.pdf

NUSSBAUM, Cordula, 2006. *Rodina? S přehledem!: zvládejte každodenní chaos suverénně a s úsměvem*. Praha: Grada, 132 s. Cleverlife. ISBN 80-247-1793-X.

Otcovská poporodní péče 2018 - Kalkulačka, 2018. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2018-03-10].

Dostupné z: <https://www.penize.cz/kalkulacky/otcovska-poporodni-pece#otcovska>

Ověření správnosti rodného čísla, 2013. *3MA381* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z:

<https://lorenc.info/3MA381/overeni-spravnosti-rodneho-cisla.htm>

Peněžitá pomoc v mateřství 2018, 2018. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z:

<https://www.penize.cz/kalkulacky/mataska>

PLAŇAVA, Ivo, 2005. *Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy - dovednosti - poruchy*. Praha: Grada, 146 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0858-2.

PRÁVO: Stručná úvodní informace pro zájemce o studium, 2018. *EUPSI* [online]. [cit. 2018-02-28].

Dostupné z: <http://www.eupsi.cz/pravo.html>

Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2017, 2018. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2018-02-20].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2017>

Přídavky na dítě 2018, 2018. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z:

<https://www.penize.cz/kalkulacky/pridavky-na-dite>

Příjmy a životní podmínky domácností – 2015, 2016. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti>

Příjmy a životní podmínky domácností – 2016, 2017. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-2016>

Příspěvek na bydlení 2018, 2018. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/kalkulacky/prispevek-na-bydleni>

REDAKCE, 2015. Nesezdané soužití a jeho právní aspekty. *Můj-právník.cz* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://muj-pravnik.cz/nesezdane-souziti-jeho-pravni-aspekty/>

Rodičovský příspěvek 2018, 2018. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/kalkulacky/rodicovsky-prispevek>

Rodičovský příspěvek, [2016]. *Nadačník* [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://nadacnik.cz/rady-navody/socialni-davky/socialni-davky-rodina/socialni-davky-rodiny-rodicovsky-prispevek/>

Rozhodnutí Krajského soudu v Olomouci sp. zn. 10 Ok 217/52. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 2018-03-11].

ŘEZANKA, Marek, 2017. Ženy a muži v datech - 2017. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zeny-a-muzi-v-datech-2017>

SAXONBERG, Steven, Hana HAŠKOVÁ a Jiří MUDRÁK, 2012. *The Development of Czech Childcare Policies*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-101-5.

SLAVÍČKOVÁ, Pavla, ed., 2016. *Ženy-podnikatelky v minulosti a současnosti*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 292 s. ISBN 978-80-7422-508-6.

Slovník sociálního zabezpečení [online], 2016. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://slovník.mpsv.cz>

SOURALOVÁ, Adéla, 2017. *Péče na prodej: jak se práce z lásky stává placenou službou*. Brno: Masarykova univerzita, 249 s. ISBN 978-80-210-8651-7.

SPIRIT, Michal, 2010. *Úvod do studia práva*. Praha: Grada, 192 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3290-9.

SPLAVCOVÁ, Hana a Jana KROPÁČKOVÁ, 2016. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 167 s. ISBN 978-80-262-1042-9.

Státní fond rozvoje bydlení [online], 2017. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.sfrb.cz>

STRAŠÍKOVÁ, Blanka, 2004. *V roli rodičů a prarodičů*. Praha: Karolinum, 58 s. ISBN 80-246-0848-0.

ŠMOLKA, Petr, 2011. *Jak přežít mateřskou*. Praha: GradaPublishing, 112 s. ISBN 978-80-247-3083-7.

ŠULOVÁ, Lenka a Chantal ZAOUCHÉ-GAUDRON, 2003. *Předškolní dítě a jeho svět: l'enfant d'âge préscolaire et son monde*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 471 s. ISBN 978-80-246-0752-8.

TOMEŠOVÁ, Jana, 2015. Srovnání právní úpravy manželství a nesezdaného soužití: I. díl, rodičovství. *Právní prostor* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-i-dil-rodicovstvi>

TOMEŠKOVÁ BARTÁKOVÁ, Helena, 2009. *Cesta zpátky: Návrat žen po rodičovské dovolené na trh práce v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 240 s. ISBN 978-80-210-5012-9.

Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, 2016. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 156 s. ISBN 978-80-7421-120-1.

VARVAŘOVSKÝ, Pavel, 2015. *Základy práva. O právu, státě a moci*. 3. aktualizované vyd. Praha: WoltersKluwer, 398 s. ISBN 978-80-7478-669-3.

Vaše práva v jednotlivých zemích, 2018. *Evropská unie: Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování* [online]. [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=cs>

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství, 2018. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/kalkulacky/vyrovnavaci-prispevek-v-tehotenstvi-a-materstvi>

Vzory vyplněných formulářů žádostí o dávky státní sociální podpory, 2018. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/vzory-vyplnenych-formularu>

Zaostřeno na ženy: Focused on women, 2015. Praha: Český statistický úřad, 251 s. Souborné informace. ISBN 978-80-7440-144-2.

Žádost o startovací byt, 2014. *Portál občana města Zlína* [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://portalobcana.zlin.eu/detail-zivotni-situace.aspx?cislo=191>

Životní minimum 2018 - kalkulačka, 2018. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/kalkulacky/zivotni-minimum>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
č.j.	číslo jednací
čl.	Článek
ČR	Česká republika
DP	diplomová práce
DPP	dohoda o provedení práce
EU	Evropská unie
kap.	kapitola
Kč	koruna česká
Kčs	koruna československá
mj.	mimo jiné
např.	například
odst.	odstavec
OSSZ	okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OZ	občanský zákoník
písm.	písmeno
PPM	peněžitá pomoc v mateřství
popř.	popřípadě
př. n. l.	před naším letopočtem
resp.	respektive
s.	strana

Sb.	sbírky
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvané
VPTM	vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
zák.	zákon, zákoník
ZP	zákoník práce

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Rodné číslo</i>	102
----------------------------------	-----

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Přídavek na dítě.....</i>	<i>65</i>
<i>Tab. 2. Zaručená mzda v roce 2018.....</i>	<i>66</i>

SEZNAM PŘÍLOH

P I Výše zaručené mzdy dle skupin

P II Rozhovor s Mgr. et Mgr. Evou Švecovou

PŘÍLOHA P I: VÝŠE ZARUČENÉ MZDY DLE SKUPIN

Do **první skupiny**, kde vzroste minimální mzda na avizovaných **12 200 Kč** měsíčně, resp. **73,20 Kč za hodinu**, patří nekvalifikované práce. Patří sem například běžný úklid, doručování zásilek, kontrola příchodů a odchodů, jednoduché strojní šití nebo např. sběr a mytí nádobí.

Do **druhé skupiny**, kde má minimální odměna od příštího roku činit nejméně **13 500 Kč** měsíčně, resp. **80,80 Kč za hodinu**, patří práce sanitářů, kopáčů, nenáročných stavební práce (opravy dlažeb na chodnících nebo vozovkách litých asfaltem), prodej tisku, cenin, tabákových výrobků, domovnické a školnické práce apod.

Do **třetí skupiny** se mzdou od ledna 2018 nejméně ve výši **14 900 Kč**, resp. **89,20 Kč za hodinu**, patří práce strojvedoucích metra, ošetřovatelů, pokladních manipulujících s hotovostí, spadá sem složitější klempířina, odborné holičství a kadeřnictví, nabídka a samostatný prodej zboží, výroba a výdej běžných teplých jídel apod.

Čtvrtou skupinou s (od r. 2018) novou min. sazbou **16 400 Kč**, resp. **98,50 Kč za hodinu**, jsou odměňovány práce sester, porodních asistentek a zdravotnických záchranářů pod odborným dohledem, strojvedoucích na vedlejších železničních tratích, krejčích za obleky modelové a zakázkové výroby, instalatérů a topenářů (složitější práce), opravářů vozidel (s prováděním diagnostiky) apod.

Do **páté skupiny**, kde by se min. odměna měla zvýšit na **18 100 Kč**, resp. **108,80 Kč**, patří řidiči linkových autobusů, zdravotní sestry a záchranáři bez odborného dohledu, porodní asistentky, běžní IT správci a dále sem spadá zajišťování mzdové a personální agendy, vedení účetnictví a sestavování rozpočtů, vytváření a testování aplikací, vzdělávání dětí předškolního věku apod.

Do **šesté skupiny** se zvýšením min. odměny na **20 000 Kč** měsíčně, resp. **120,10 Kč za hodinu**, patří činnosti jako správa systému výpočetní techniky, zajišťování obchodní činnosti, organizace prodeje, tvorba návrhů cen, tvorba přípravné dokumentace a projektů technicky náročných staveb apod.

V **sedmé skupině** s navrhovanou min. odměnou ve výši **22 100 Kč** měsíčně, resp. **132,60 Kč za hodinu**, jsou profese jako lékař, zubař, farmaceut, tvůrce marketingových strategií a prognóz nebo vyučující studentů či absolventů vysokých škol.

V poslední **osmé skupině**, kde se navrhuje min. odměna ve výši **24 400 Kč** měsíčně, resp. **146,40 Kč za hodinu**, najdete např. tvůrčí systémové práce, plánování podnikatelské obchodní a finanční strategie nebo operace na finančním a kapitálovém trhu.

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR S MGR. ET MGR EVOU ŠVECVOU

Otázka: „Jak dlouho, dle Vašeho názoru by mělo dítě být po porodu s matkou doma. Kdy je tedy psychicky připraveno strávit část dne bez její přítomnosti?“

Odloučení od matky bych nepovažovala za ústřední téma, resp. nelze v tomto paušalizovat. Obecně je od raného dětství důležitá primární vazba na matku, která vzniká ihned po narození. Pokud je vazba dobře navázaná, je pro dítě snazší se od matky na určitý čas i separovat. Samozřejmě ve vývoji existuje několik stádií, které popisuje literatura, kdy nastává tzv. separační úzkost, její hranice se ale věkově pohybuje pouze přibližně, vzhledem k individualitě každého dítěte. Stejně tak, jako je to s tím, kdy dítě začne chodit či mluvit, je i separace velmi individuální záležitostí. Pokud matka počítá, že bude nucena dítě velmi brzy odseparovat, především kvůli pracovní vytíženosti, je vhodné, aby si dítě paralelně vytvářelo vztah s druhou osobou, která pro něj bude zdrojem stability a zklidnění, pokud by nastala úzkost z odloučení od matky. V ideálním případě by touto osobou měl být otec dítěte, velmi často se jí ale stávají babičky, kamarádky a všichni ostatní, kdo mohou v tu chvíli hlídat. Problémem dnešní doby je to, že když jde žena na mateřskou dovolenou, většinou jsou prarodiče ještě výdělečně činní, a sami chodí do práce, proto nemohou nabídnout svou pomoc v takovém rozsahu. Ze zkušeností z praxe vnímám, že ačkoliv si řekneme, že např. po 6 měsících se u dítěte začnou střídat kamarádky matky, aby ho pohlídaly, že si nebude nic z toho pamatovat, dítě nedokáže v pozdějším věku popsat to, jak se cítilo, může být ale např. neurotičtější, úzkostnější, nebo naopak rozlitanější, neukotvené. A to jak v kinetické rovině, tak v rovině čistě vztahové.

Otázka: Jaký může mít vliv na vývoj dítěte po psychické stránce odloučení od matky v tak nízkém věku?

Jak už jsem zmiňovala, záleží na povaze a charakteru dítěte, na jeho stabilitě nervové soustavy, a také na podmínkách, za kterých doma bez matky zůstává. Dnes na jednu stranu chceme po dětech, ať z nich velmi brzy jsou samostatné individuality, které dokáží mít vlastní názor a aktivně s ním pracovat, na druhou stranu si k sobě děti poutáme, necháváme je s námi "splynout" a ony se tak stávají bez hraničními. Bohužel tento již několik let fungující trend vidím ve své práci téměř denně, resp. jeho výsledky. Dítě, které se matce během konzultace ještě ve 2 letech sápe po prsu, a matka je na jednu stranu postavena do pro ní viditelně nekomfortní situace, na druhou stranu neumí a většinou ani nechce dítěti odmítnout. Kojení je celkově velká otázka, vzhledem k boomu přirozených ženských práv na

to svobodně a veřejně kojit a ihned uspokojovat potřeby dítěte. V určitých ohledech je toto z mého pohledu již vyhocené a jde jen o trend, který se za nějakou dobu opět promění. Matka, která bezhraničně obětuje svůj život i konformitu na účet dítěte, ze kterého vyroste stejně bezhraniční jedinec, dítě buď nedokáže opustit dříve, nebo se mu snaží až přehnaně kompenzovat pocit vlastní viny z toho, že ho opouští předčasně. Proto se domnívám, že nezáleží ani tolik na věku dítěte, jako na tom, jak se sama matka k situaci postaví.

Otázka: V jakém věku by mělo být dítě umístěno do mateřské školy? Popř. zda je vůbec vhodné umísťovat dítě do mateřské školy vč. povinného roku před nástupem do školy?

Během let se vyzkoušelo mnoho modelů, ať už se začínalo jeslemi, nebo se děti do školy neposílaly vůbec, případně nějaká střední cesta. Jsou děti, o kterých rodiče tvrdí, že od tří let do šesti, kdy nastupovaly do školy, jen plakaly. Že nebyl den, kdy by dítě nemuseli táhnout do školky po smyku, kdy by si ho paní učitelky nepřebíraly uplakané s obrovskou bublinou od rýmy u nosu. Dnes chodí na základní školu, jako by se nechumelilo. Naopak jsou děti, které byly ve školce ty nejhodnější, a přesto jsou z nich dnes záškoláci, největší buřiči či pětkáři. To, že se laikovi dítě v raném dětství nějak jeví, ještě neznamená, že ho to prognosticky poznamená na celý život. Obecně jsem určitě pro posílání dětí do kolektivu dalších dětí. Pozvolné zapojování se do společnosti, např. formou hry, jak tomu často ve školce je, je prospěšné pro zvládnutí dalších vývojových úkolů. Zde se dotýkám Eriksonovy vývojové teorie. I kdybychom děti neumísťovaly do mateřských škol, ale do jeslí či dětských skupin, pořád jde primárně o kontakt s druhými dětmi. Ten je především u jedináčků velmi důležitý, na druhou stranu hraje významnou roli i u dětí, které sourozence mají, protože mají možnost zorientovat se v jiných sociálních vztazích. A protože se děti učí především nápodobou, je dobré, pokud mají vzor i v jiných dětech, nejen v dospělých, kteří jej obklopují. Otázkou kam přesně dítě zařadit je spíše personální obsazení jednotlivých zařízení. Nevím přesně, jaké jsou nyní požadavky na pracovnice v jeslích nebo dětských skupinách, ale hrozila bych se nekvalifikovanosti tamějších pracovníků, pokud to není legislativně zakotveno.

Otázka: Myslíte si, že je lepší, aby dítě mladší např. 3 let bylo doma s matkou i za cenu toho, že to matku nebaví a je z pobytu doma nervózní anebo je v takovém případě lepší dítě umístit do některého ze zařízení, byť jen na pár hodin v týdnu, aby se matka vracela domů s jinými myšlenkami a lépe tak zvládala následnou péči o dítě?

Spokojená a vyrovnaná matka rovná se spokojené a klidnější dítě. Zás a znovu se mi tato hypotéza ověřuje v každodenní praxi, když děti se syndromem ADHD nebo agresivní přicházejí s matkami, které byly již během těhotenství nebo brzy po porodu nešťastné, neurotické, vyčerpané a nespokojené. Jak už jsem říkala, děti se učí mimo jiné nápodobou, a není nic snazšího, než si v dětství zapisovat do vzorců chování neurotické projevy typu nepochopitelných výbuchů a osočování směrem k učitelům nebo patologické vystupování v sociálních vztazích.

Otázka: Myslíte se, že by dítě i starší 3 let mělo jít do školky v případě, že matka čeká další dítě nebo je v takovém případě vhodnější, aby zůstalo s matkou doma i za cenu, že se nebude tolik začleňovat v kolektivu?

Domnívám se, že alespoň do oběda by dítě klidně do školky nastoupit mohlo. Víím sice z praxe, že učitelky to v podstatě nerady vidí, když matka je na mateřské dovolené s druhým dítětem, a dává dítě do školky, ale je to opět o úhlu pohledu. Chápu, že pokud je "třída" dětí s paní učitelkou na hřišti, a matky s kočárky stojí okolo hrazení, a rozptylují děti od dění s paní učitelkou, je tam učitelka v podstatě navíc. Ve chvíli, kdy by se např. dítě rozběhlo za matkou, protože ho volá, ale má za něj zodpovědnost stále sama učitelka, a dítěti by se cokoliv stalo, tak je to problém. U činu byl sice rodič, který to svým způsobem i nepřímou zavínil, na vině bude ale jednoznačně učitelka. Navíc dnes je velkým trendem neustále snižovat autoritu učitelů a učitelek, proto když se k tomu přidají ještě nějaké nelichotivé komentáře k tomu, jakou hru zrovna děti hrají, a proč, rozhořčení na straně školky chápu. Mám ale zažitý z praxe např. příklad, kdy byli 4 sourozenci, kteří se narodili dá se říct velmi živelně po sobě, takže každý předchozí zůstával doma s tím novým sourozencem. Rodina vytvořila kolem dětí takové vakuum, že žádné z dětí nakonec nechtělo do školky, a už vůbec ne do školy, a došlo to tak daleko, že z nich byli záškoláci, chlapec dokonce trpěl tak silnými úzkostmi, že somatizoval tak silně, že se ke mně dostal po absenci trvající 3/4 roku. Chci tím říct, že ať už separaci dítěte, tak jeho přichylování, je třeba volit ohleduplně a odpovídajícím způsobem k nátuře dítěte a přirozenému, selskému rozumu.